

Acest proiect este realizat cu
sprijinul DRRM

DEPARTAMENTUL
PENTRU RELAȚIA CU
REPUBLICA MOLDOVA

UNIVERSITATEA
DE STAT DIN MOLDOVA

FACULTATEA DE
ISTORIE ȘI FILOSOFIE

LATINITATE • ROMANITATE • ROMÂNITATE • LATINITATE • ROMANITATE •

CONFERINȚĂ ȘTIINȚIFICĂ
INTERNAȚIONALĂ

LATINITATE, ROMANITATE, ROMÂNITATE

Ediția a IX-a

Chișinău, Republica Moldova,
6-8 noiembrie 2025

LATINITATE • ROMANITATE • ROMÂNITATE • LATINITATE • ROMANITATE • RO

PROGRAMUL ȘI REZUMATELE
COMUNICĂRILOR

COMITETUL ȘTIINȚIFIC

IGOR ȘAROV

SORIN DOMIȚIAN ȘIPOȘ

ȘTEFAN PURICI

ION EREMIA

IGOR BERCU

FLORIN PINTESCU

GABRIEL MOISA

SORIN LIVIU DAMEAN

IGOR CERETEU

ALINA FELEA

MIHAIL BĂȚ

ALEXANDRU SIMON

FLORENTINA NIȚU

LILIAN CHIACHIR

DEPARTAMENTUL
PENTRU RELAȚIA CU
REPUBLICA MOLDOVA

UNIVERSITATEA DE STAT
DIN MOLDOVA

facultatea de
ISTORIE ȘI
FILOZOFIE
UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Conferința științifică internațională

LATINITATE, ROMANITATE, ROMÂNITATE

PROGRAMUL ȘI REZUMATELE
COMUNICĂRILOR

EDIȚIA A IX-A

Volum editat de
Igor Bercu și Mihail Băț

CHIȘINĂU 2025

Volumul a fost tipărit cu sprijinul Departamentului pentru Relația cu Republica Moldova (www.drrm.gov.ro).

DEPARTAMENTUL
PENTRU RELAȚIA CU
REPUBLICA MOLDOVA

Volumul cuprinde programul, comunicările în plen și rezumatele comunicărilor prezentate la ediția a IX-a a Conferinței științifice internaționale „Latinitate, Romanitate, Românitare”, desfășurată la Chișinău, în perioada 6-8 noiembrie 2025.

Editori:

DR. IGOR BERCU

Decan, Facultatea de Istorie și Filosofie,
Universitatea de Stat din Moldova

DR. MIHAIL BĂȚ

Departamentul Istoria Românilor, Universală și Arheologie,
Universitatea de Stat din Moldova

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

„Latinitate, Romanitate, Românitare”, conferință științifică internațională (9 ; 2025 ; Chișinău). Latinitate, Romanitate, Românitare : Conferința științifică internațională : Programul și rezumatele comunicărilor, Ediția a 9-a, Chișinău, 6-8 noiembrie 2025 / editori: Igor Bercu, Mihail Băț ; comitetul științific: Igor Șarov [et al.]. – Chișinău : [S. n.], 2025 (Bons Offices). – 197, [2] p.

Antetit.: Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Istorie și Filosofie. – Texte paral.: lb. rom., engl. – Cu sprijinul Departamentului pentru Relația cu Republica Moldova. – [60] ex.

ISBN 978-5-36241-623-2.

[94(478+498)+008](048.3)=135.1=111

L 26

Editare și tipar: Bons Offices

Responsabilitatea pentru opiniile exprimate în acest volum revine exclusiv autorilor. Conținutul acestui volum nu reprezintă poziția oficială a Departamentului pentru Relația cu Republica Moldova.

CUPRINS / CONTENTS

AGENDA PE SCURT / PROGRAMME OVERVIEW	14
PROGRAMUL DETALIAT / DETAILED PROGRAMME	16
COMUNICĂRI PE SECȚIUNI / SESSION SCHEDULES	19
REZUMATE COMUNICĂRI / ABSTRACTS	35

#1. MOȘTENIRI CULTURALE ȘI CONCEPTE ÎN MIȘCARE / CULTURAL LEGACIES AND CONCEPTS IN MOTION

AUREL ZANOCI

Cetățî circulare în spațiul pruto-nistean (din preistorie până în evul mediu timpuriu)	36
Circular hillforts in the Prut-Dniester area (from Prehistory to the Early Middle Ages)	37

ANDREI COROBCEAN

Despre reconstituirea proceselor etnice în arheologia sovietică	38
On the reconstruction of ethnic processes in Soviet archaeology	39

BOGDAN MINEA

Cercetarea arheologică preistorică și implicațiile sale ideologice	40
Prehistoric archaeological research and its ideological implications	40

SORIN IGNĂTESCU

Legislația romană cu privire la comori: teorie și practică	41
Roman Legislation Regarding Treasures: Theory and Practice	42

MIRCEA MATEI

Contribuții la cunoașterea sistemul defensiv roman din Crișana, pe baza descoperirilor arheologice și a izvoarelor scrise	43
Contributions to the knowledge of the Roman defensive system in Crișana, based on archaeological discoveries and written sources	44

ARTUR COTRUȚĂ, MIHAIL BĂȚ

Note privind procedurile premergătoare procesului de clasare a bunurilor culturale mobile în Republica Moldova	45
Notes on the procedures preceding the classification of movable cultural heritage in the Republic of Moldova	47

FLORENTINA NIȚU

Muzeul ca spațiu de reprezentare a identităților	49
The Museum as a Site of Identity Representation	49

CLAUDIU-TEODOR ARIEȘAN

Valori ale umorului empatic în gândirea romană și în cultura română	50
Values of empathic humour in Roman Mind and Romanian Culture	51

DENIS CHIRIAC

Conceptul omului nou în filosofia lui Constantin Ionescu-Gulian: între idealul umanist și construcția ideologică	52
The Concept of the New Man in Constantin Ionescu-Gulian's Philosophy: Between the Humanist Ideal and Ideological Construction	53

LILIAN CIACHIR

Ortodoxia și identitatea românească în spațiul moldovenesc: de la creștinarea timpurie la provocările contemporane	54
Orthodoxy and romanian identity in the moldavian space: from early christianization to contemporary challenges	55

DUMITRU DODUL

Axa istoriei și sfârșitul ei: similitudini și diferențe dintre concepții moderne și postmoderne	56
The axis of history and its end: similarities and differences between modern and postmodern conceptions	57

ALEXANDRU LUPUȘOR

Cioran și nihilismul românesc	58
Cioran and Romanian nihilism	58

OCTAVIAN MOȘIN

Tradiții legate de Botez, Cununie și Învmormântare în spațiul basarabean	59
Traditions related to the practices of Baptism, Marriage and Burial in the Bessarabian space	60

DIANA EȚCO

Între medicina modernă și medicina populară din Basarabia. Investigarea conceptelor populației rurale referitoare la nașterea copilului: tradiții și obiceiuri (sec. al XIX-lea – Înc. sec. al XX-lea)	61
Between modern medicine and folk medicine in Bessarabia. Investigating the rural population's concepts regarding childbirth: traditions and customs (19 th century – early 20 th century)	62

LILIANA CONDRATICOVA

Originalitatea și eleganța cupelor artistice din metal	63
The originality and elegance of artistic metal cups	64

LIDIA PRISAC, ION VALER XENOFONTOV	
Zonele (in)salubre ale Chişinăului interbelic	65
The (un)healthy areas of interwar Chişinău	66

#2, ROMANITATEA ORIENTALĂ ÎNTRE MEDIEVAL ŞI MODERN (I) / ORIENTAL ROMANITY BETWEEN THE MEDIEVAL AND THE MODERN (I)

ALEXANDRU SIMON	
Mama lui Ioan (Iancu) de Hunedoara	67
John (Iancu) Hunyadi's Mother	67

CORNEL ACHIM	
Românii în legislaţia Regatului Ungar. Lecturi din <i>Corpus Juris Hungarici</i>	68
Romanians in the Legislation of the Kingdom of Hungary. Readings from the <i>Corpus Juris Hungarici</i>	68

ION CHIRTOAGĂ	
Extinderea periodică a autorităţii Țării Moldovei în stânga Nistrului (sf. sec. XIV-încep. sec. XV)	69
The periodic extension of the authority of the Principality of Moldova on the left bank of the Dniester (late 14 th – early 15 th centuries)	70

ALEXANDRU BEJENARU	
Originile şi amplasarea Licostomului şi cetăţii Cern prin prisma coloniilor genoveze din Marea Neagră	71
The origins and the location of Licostomo and Cern fortress through the lens of the Genoese colonies in the Black Sea	72

VALENTIN CONSTANTINOV	
Interferenţe culturale polono-moldoveneşti în a doua jumătate a secolului al XV-lea. Imagini şi modele	73
Polish-Moldovan cultural interference in the second half of the 15 th century. Images and models	74

EMIL DRAGNEV	
<i>Dodecaortoul</i> în programele iconografice ale bisericilor moldoveneşti din secolele XV-XVI	75
<i>The Dodecaorton</i> in the iconographic programs of Moldavian churches from the 15 th -16 th centuries	76

MARIA DRAGNEV

Coroanele domnești în portretele votive din bisericile moldovenești din secolele XV-XVI	77
The princely crowns in the votive portraits in Moldavian churches from the 15 th -16 th centuries	78

EUGEN CERNENCHI

Soliile Țării Moldovei în secolele XV-XVII: terminologie și organizare	79
Diplomatic mission of Moldova in the 15 th -17 th centuries: terminology and component parts	80

ION CHEPTENE

Rivalitatea pentru tronul Moldovei dintre Iancu Sasul și Petru Șchiopul în a doua jumătate a secolului al XVI-lea	81
The rivalry for the Moldovan throne between Iancu Sasul and Peter the Lame in the second half of the 16 th century	82

IACOB CHELARU

Mănăstirea Dobru, prima comunitate monahală de stil vechi din România	83
Dobru Monastery, the first old-style monastic community in Romania	84

CONSTANTIN-TUFAN STAN

Practica învățământului instituționalizat din Banat în timpul Evului Mediu	85
The Practice of Institutionalized Education in Banat during the Middle Ages	86

LILIA ZABOLOTNAIA

Recente explorări documentare din arhivele poloneze	87
Recent Documentary Explorations in Polish Archives	88

ȘTEFAN PURICI, FLORIN PINTESCU

Dimitrie Cantemir, precursor al Școlii Ardelene	89
Dimitrie Cantemir, forerunner of the Transylvanian School	90

IGOR BERCU

Război și pace între Imperiul Otoman și Țara Moldovei: efecte asupra spațiului pruto-nistean (sfârșitul secolului al XV-lea – începutul secolului al XVIII-lea)	91
War and peace between the Ottoman Empire and Moldavia: effects on the Prut-Dniester space (late 15 th century – early 18 th century)	92

ALINA FELEA

A fi bun creștin: sentimentul religios în epitafurile și testamentele din Țara Moldovei (sec. al XVII-lea – începutul sec. al XIX-lea)	93
Being a good Christian: religious sentiment in epitaphs and wills from Principality of Moldova (the 17 th century – beginning of the 19 th century)	94

ALEXANDR PONOMARIOV

Vizita principelui Grigore al III-lea Ghica la Sankt Petersburg (document inedit din epoca războiului ruso-otoman, 1768-1774)	95
Prince Grigory III Gika's Visit to St. Petersburg (Unpublished document from the Russo-Turkish War of 1768-1774)	96

SORIN DOMIȚIAN ȘIPOȘ

Imaginea regimului politic din Transilvania, Moldova și Țara Românească reflectată în relatările călătorilor străini (1700-1810)	97
The Image of the Political Regime in Transylvania, Moldavia and Wallachia Reflected in the Accounts of Foreign Travelers (1700-1810)	98

LAURA ARDELEAN, COSMIN PATCA

Aspecte economice și sociale din comitatul Bihor în secolul al XVIII-lea. Studiu de caz: domeniul Mișca	99
Economic and Social Aspects of 18 th Century Bihor County: A Case Study of the Mișca Estate	100

COSMIN PATCA, LAURA ARDELEAN

Împărțirea Pădurii Rez din comitatul Bihor între domeniile nobiliare Mișca și Șinteu (secolul al XVIII-lea)	101
The Partition of the Rez Forest in Bihor County between the Noble Estates of Mișca and Șinteu (18 th Century)	101

CRISTINA MARIA SPÂNU-CÎMPIANU

Patru cărți ce provin de la Biserica Sfinții voievozi Mihail și gavril din Bezinu, Orhei (1767)	102
Four books the Church of Holy Archanghels Mihchael and Gavril of Bezinu, Orhei (1767)	103

#3. ROMANITATEA ORIENTALĂ ÎNTRE MEDIEVAL ȘI MODERN (II) / ORIENTAL ROMANITY BETWEEN THE MEDIEVAL AND THE MODERN (II)

VLAD MISCHEVCA

Hatışerifele din 1802 – un compromis ruso-otoman	104
The Hatt-i-sheriffs of 1802 – a Russian-Ottoman compromise	105

IGOR CERETEU

Tipografia Administrației Regionale a Basarabiei în perioada de stăpânire țaristă: organizare și activitate	106
Printing House of the Regional Administration of Bessarabia during the period of Tsarist rule: organization and activity	107

ION GUMENĂ

Includerea Biserica Ortodoxă din Basarabia în simbolistica imperială rusă de la începutul secolului XX	108
The Inclusion of the Orthodox Church in Bessarabia in Russian Imperial Symbolism at the Beginning of the 20 th Century	109

TUDOR CANDU

Reglementări și cutume privind exploatarea subsolului în Țara Moldovei de la începutul secolului al XIX-lea	110
Regulations and customs regarding subsoil exploitation in the Principality of Moldova from the beginning of the 19 th century	111

SERGIU BOȚOLIN

Imperialismul ca discurs: Strategii retorice de legitimare teritorială în Imperiul Rus	112
Imperialism as Discourse: Rhetorical strategies of territorial legitimation in the Russian Empire	113

GALINA CORMAN

„Turnul Babel” al Basarabiei: percepții rusești asupra multiculturalității în secolul XIX	114
The Bessarabian “Tower of Babel”: Russian Travelers’ Views on Multiculturalism in 19 th Century Bessarabia	116

EUGEN-TUDOR SCLIFOS

Publiciști francezi și problema Basarabiei (1856)	118
French Publicists and the Bessarabian Question (1856)	119

LIVIU BRĂTESCU

Românii la urne. Corupție și violență în a doua jumătate a secolului al XIX-lea	120
Romanians at the polls: Corruption and violence in the second half of the 19 th century	121

CRISTINA GHERASIM

Reforma agrară din 1868 și problema clasificării localităților basarabene	122
The Agrarian Reform of 1868 and the problem of classifying Bessarabian localities	123

ANDREI EMILCIUC

Eforturile zemstvelor din Basarabia în vederea deschiderii băncilor agricole județene (1871-1904)	124
The efforts of the zemstvos from Bessarabia in opening of county agricultural banks (1871-1904)	125

GABRIELA ANTONOVICI

Curențe istoriografice în cercetarea microregională din România. Studiu preliminar asupra Districtului Luncii (sec. XVIII-XXI)	126
Historiographical Currents in Microregional Research in Romania. A Preliminary Study on the District of Lunca (18 th -21 st Centuries)	127

ION EREMIA

Rusificarea Basarabiei – o tentativă eșuată a Imperiului Rus?	128
Russification of Bessarabia – a failed attempt of the Russian Empire?	128

SORIN-LIVIU DAMEAN

Problema sudului Basarabiei la Congresul de Pace de la Berlin (1878). Reacții politice și ecouri în cotidianul „Românul”	129
The problem of the Southern Bessarabia at the Berlin Peace Congress (1878). Political reactions and echoes in the newspaper “Românul”	130

ANDREI CUȘCO

Imperiul Rus și frontiera estică a românității: imaginar spațial și geopolitică în România modernă (1878-1940)	131
The Russian Empire and Romania's Eastern Frontier: Between Spatial Imagination and Modern Geopolitics (1878-1940)	132

NICOLAI-AUREL COROAMĂ

Publicația C.F.R. „Mersul trenurilor” într-o analiză comparativă – de la perioada antebelică la perioada comunistă	133
The C.F.R. publication “Mersul trenurilor” in a comparative analysis – from the pre-war period to the communist period	134

GHEORGHE NEGRU

Propaganda imperială versus afirmarea națională: Cazul ziarelor „Basarabia” și „Moldovanul” (1906-1908)	135
Imperial Propaganda versus National Affirmation: The Case of the Newspapers “Basarabia” and “Moldovanul” (1906-1908)	136

VIOREL BOLDUMA

Emigrarea țăranilor din județul Bălți în Extremul Orient la începutul sec. XX ...	137
The emigration of peasants from Bălți county to the Far East at the beginning of the 20 th century	138

RADU ROMÎNAȘU

Aspecte sociale, culturale și cotidiene din societatea românească transilvăneană în timpul „Marelui Război” (1914-1918)	139
Social, cultural and everyday aspects of Transylvanian Romanian society during the „Great War” (1914-1918)	140

FLAVIUS SOLOMON

Cristian Racovski. Schița unei biografii	141
Cristian Rakovsky. Outline of a Biography	142

ION TECA

Situația socio-politică din Banat premergătoare Marii Uniri	143
The Socio-Political Situation in Banat Prior to the Great Union	144

IONUȚ DANIEL CURIC

Comunitatea Evreiască din Suceava în prima jumătate a secolului XX.	
Evoluție demografică	145
The Jewish Community of Suceava in the first half of the 20 th century.	
Demographic evolution	146

#4. ROMÂNITATEA FAȚĂ ÎN FAȚĂ CU POLITICILE IMPERIALE ȘI PROVOCĂRILE CONTEMPORANEITĂȚII / ROMANIAN IDENTITY FACING IMPERIAL POLICIES AND THE CHALLENGES OF CONTEMPORANEITY

GHEORGHE ONIȘORU

Problema Basarabiei în tratativele româno-sovietice după Marea Unire	147
The Bessarabia question during the Romanian-Soviet negotiations after the Great Union	148

IULIA VAISĂRHOER

Destine la răscrucea istoriei: Ioan Ciordaș, Nicolae Bolcaș și Nicolae Bogdan	149
Crossroads of History: Ioan Ciordaș, Nicolae Bolcaș and Nicolae Bogdan	149

NICOLAE ENCIU

Integrarea Basarabiei în componența României Întregite. Legea pentru unificarea administrativă din 14 iunie 1925 și importanța ei istorică	150
The integration of Bessarabia into Greater Romania. The Law on Administrative Unification of June 14 th , 1925, and its historical importance	151

MIHNEA-NICOLAIE BOTEZATU

Criza republicană și ascensiunea autoritarismului: analiza Portugaliei anilor 1926-1933	152
The republican crisis and the rise of authoritarianism: an analysis of Portugal between 1926-1933	153

ILIE MOLEA

- Organizarea administrativă a Bisericii Ortodoxe din Bucovina în perioada interbelică (1919-1940) 154
- The Administrative Organization of the Orthodox Church of Bukovina during the Interwar Period (1919-1940) 155

CRISTIAN MANOLACHI

- Roma cea ortodoxă: instrumentalizarea latinității poporului român la Horia Sima și alți lideri legionari 156
- The Orthodox Rome: Instrumentalising the Romanian People's Latinity in the Discourse of Horia Sima and Other Legionary Movement Leaders 157

MARIANA RUSU (TODERAȘ)

- Asociații de femei, educație și modernitate în Bucovina interbelică 158
- Women's Associations, Education and Modernity in Interwar Bukovina 159

ALIN SPÂNU

- Zolocari, Chilia, 27-28 iunie 1940. Amintirile învățătorului Constantin Ghețu ... 160
- Zolocari, Chilia, June 27th-28th, 1940. Memories of teacher Constantin Ghețu ... 160

ISTVÁN BANDI

- Contribuții la studiul fenomenului deportărilor din România după semnarea acordului de armistițiu din 12 septembrie 1944 161
- Contributions to the study of the phenomenon of deportations from Romania after the signing of the armistice agreement of September 12th, 1944 163

DANIELA ȘEREMET

- Birocratizare, control și limite: mecanismele propagandei sovietice în RSS Moldovenească în anii 1945-1953 165
- Bureaucratization, control, and constraints: mechanisms of soviet propaganda in the Moldavian SSR in 1945-1953 166

ANATOL PETRENCU

- Pierderile materiale suferite de localitățile RSS Moldovenești în urma deportărilor basarabenilor în Siberia 167
- Material losses suffered by the localities of the Moldavian SSR following the deportations of Bessarabians to Siberia 168

AUREL-FLORIN ȚUSCANU

- Câteva considerații privind activitatea mitropolitului Visarion Puiu în cadrul Misiunii Ortodoxe Române din Transnistria (1942-1943) 169
- Some considerations regarding the activity of Metropolitan Visarion Puiu within the Romanian Orthodox Mission in Transnistria (1942-1943) 171

MARIANA S. ȚĂRANU

Românitatea în fața tragediei: Foametea din RSS Moldovenească (1946-1947)	173
Romanian identity in the face of tragedy: the famine in the Moldavian SSR (1946-1947)	174

LILIANA ROTARU

„Tot ce se naște mai rău în plan politic, se naște la universitate”: USM ca spațiu al rezistenței culturale în RSS Moldovenească	175
“Everything Worst in Politics Is Born at the University”: Moldova State University as a Space of Cultural Resistance in the Moldavian SSR	175

RUSLAN ȘEVČENCO

Unele aspecte din activitatea Direcției Principale pentru protecția secretelor militare și de stat în presă (Glavlit) în 1961-1970	176
Some aspects of the activity of the Main Directorate for the Protection of Military and State Secrets in the Press (Glavlit) in 1961-1970	177

SERGIU GURIN

Forme de organizare a mișcării sportive în RSS Moldovenească în context istoric, ideologic și social	178
Forms of organization of the sports movement in the Moldavian SSR in the historical, ideological, and social context	179

CONSTANTIN MANOLACHE

Istoria cercetărilor literare în RSS Moldovenească (1946-1991)	180
The history of literary research in the Moldavian SSR (1946-1991)	180

OLEG BERCU

Legea cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul RSSM: context istoric al adoptării	181
The Law on the functioning of languages spoken on the territory of the Moldavian SSR: Historical Context of Adoption	182

MARIA ZINOVII

Deportarea și evoluția carierei muzicale a lui Mihai Dolgan	183
Deportation and the Evolution of Mihai Dolgan's Musical Career	184

ELENA NEGRU

Narațiunea istorică între cenzura de partid și renașterea națională în RSSM (1987-1989)	185
The Historical Narrative between Party Censorship and National Rebirth in the MSSR (1987-1989)	186

GABRIEL MOISA

Privilegiații Partidului Comunist Român din anul 1989. Studiu de caz: județul Bihor	187
The Privileged Members of the Romanian Communist Party since 1989. Case Study: Bihor County	188

CEZAR CIORTEANU

Provocările migrației necontrolate la frontierele externe ale UE	189
The challenges of uncontrolled migration at the EU's external borders	190

LISTA PARTICIPANȚILOR / LIST OF PARTICIPANTS	191
--	-----

AGENDA PE SCURT / PROGRAMME OVERVIEW

Joi / Thursday / 6.11.2025

Sosirea și cazarea participanților / Arrival and check-in of the participants

Vineri / Friday, 7.11.2025

08.30-09.15

Înregistrarea participanților / Registration of participants

09.15-10.00

Ceremonia de deschidere / Opening Ceremony

10.00-11.00

Sesiunea plenară / Plenary session

11.00-11.30

Lansare de carte / Book launch

12.00-14.00

Prânzul / Lunch

14.00-16.00

Sesiuni paralele / Parallel sessions

16.00-16.30

Pauză de cafea și ceai / Coffee&tea break

16.30-18.30

Sesiuni paralele / Parallel sessions

18.30-19.00

Discuții și concluzii / Discussions and conclusions

19.00

Cina / Dinner

Sâmbătă / Saturday / 8.11.2025

09.30-11.30

Masa rotundă / Roundtable:

Învățământul istoric românesc pentru noile generații: între vocație și pragmatism / Romanian Historical Education for the New Generations: Between Vocation and Pragmatism

Moderator / Chair:

IGOR BERCU

Decan, Facultatea de Istorie și Filosofie / Dean, Faculty of History and Philosophy

11.30-17.30

Vizită de documentare la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală (Chișinău) și la Pensiunea Agro-turistică „CRAMA DODI” (Băcioi, Chișinău) / **Documentary visit** to the National Museum of Ethnography and Natural History (Chișinău) and to the Rural Guesthouse „CRAMA DODI” (Băcioi, Chișinău)

18.00

Cina / Dinner

PROGRAMUL DETALIAT / DETAILED PROGRAMME

Vineri / Friday / 7.11.2025

[Sala Senatului Universității de Stat din Moldova /
Conference Hall of the Moldova State University]

08.30-09.15

Înregistrarea participanților / Registration of participants

09.15-10.00

Ceremonia de deschidere / Opening Ceremony

Moderator / Chair:

IGOR BERCU

Decan, Facultatea de Istorie și Filosofie / Dean, Faculty of History and Philosophy

Cuvinte de salut / Welcome speech

IGOR ȘAROV

Rector, Universitatea de Stat din Moldova / Rector, Moldova State University

IGOR GROȘU

Președinte, Parlamentul Republicii Moldova / President, Parliament of the Republic of Moldova

DAN PERCIUN

Ministru, Ministerul Educației și Cercetării / Minister, Ministry of Education and Research

CONSTANTIN-VALENTIN RĂDUCANU

Director general cu atribuții de secretar de stat, Departamentul pentru Relația cu Republica Moldova / Director General with the duties of Secretary of State, Department for Relations with the Republic of Moldova

SORIN ȘIPOȘ

Prorector, Universitatea din Oradea / Vice Rector, University of Oradea

ȘTEFAN PURICI

Prorector, Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava / Vice Rector, Ștefan cel Mare University of Suceava

SORIN LIVIU DAMEAN

Decan, Universitatea din Craiova / Decan, University of Craiova

10.00-11.00

Sesiunea plenară / Plenary Session

Moderator / Chair:

IGOR BERCU

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

10.00-10.30

FLORENTINA NIȚU

Universitatea din București / University of Bucharest

Muzeul ca spațiu de reprezentare a identităților / The Museum as a Site of Identity Representation

10.30-11.00

ION GUMENÂI

Universitatea de Stat din Moldova; Agenția Națională a Arhivelor / Moldova State University; National Archives Agency

Includerea Biserica Ortodoxă din Basarabia în simbolistica imperială rusă de la începutul secolului XX / The Inclusion of the Orthodox Church in Bessarabia in Russian Imperial Symbolism at the Beginning of the 20th Century

11.00-11.30

Lansare de carte / Book launch

Latinitate, Romanitate, Românitare: Conferința științifică internațională, Ediția a 8-a, Chișinău, 31 octombrie - 2 noiembrie 2024. În onoare Ion Eremia la 70 de ani / editor: Igor Bercu; coordonatori: Igor Șarov, Sorin Domițian Șipoș, Gabriel Moisa, Ion Eremia; referenți științifici: Demir Dragnev, Dan Căpraga. Chișinău: Bons Offices, 2025.

Prezintă / Speaker::

SORIN ȘIPOȘ

Universitatea din Oradea / University of Oradea

12.00-14.00

Prânzul / Lunch

14.00-18.30

Sesiuni paralele / Parallel sessions

18.30-19.00

Discuții și concluzii / Discussions and conclusions

19.00

Cina / Dinner

COMUNICĂRI PE SECȚIUNI / SESSION SCHEDULES

#1. MOȘTENIRI CULTURALE ȘI CONCEPTE ÎN MIȘCARE / CULTURAL LEGACIES AND CONCEPTS IN MOTION

[Aula 535, blocul central USM / Room 535, USM Central Building]

14.00-16.00

Comunicări / Presentations

Moderatori / Chairs:

ALEXANDRU LUPUȘOR

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

CLAUDIU-TEODOR ARIEȘAN

Universitatea de Vest din Timișoara / West University of Timișoara

AUREL ZANOCI

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

Cetăți circulare în spațiul pruto-nistrean (din preistorie până în evul mediu timpuriu) / Circular hillforts in the Prut-Dniester area (from Prehistory to the Early Middle Ages)

ANDREI COROBCEAN

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

Despre reconstituirea proceselor etnice în arheologia sovietică / On the reconstruction of ethnic processes in Soviet archaeology

BOGDAN MINEA

Institutul de Arheologie Iași, Academia Română / Iași Institute of Archaeology, Romanian Academy

Cercetarea arheologică preistorică și implicațiile sale ideologice / Prehistoric archaeological research and its ideological implications

SORIN IGNĂTESCU

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava / Ștefan cel Mare University of Suceava

Legislația romană cu privire la comori: teorie și practică / Roman Legislation Regarding Treasures: Theory and Practice

MIRCEA MATEI

Universitatea din Oradea / University of Oradea

Contribuții la cunoașterea sistemul defensiv roman din Crișana, pe baza descoperirilor arheologice și a izvoarelor scrise / Contributions to the knowledge of the Roman defensive system in Crișana, based on archaeological discoveries and written sources

ARTUR COTRUȚĂ, MIHAIL BĂȚ

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

Note privind procedurile premergătoare procesului de clasare a bunurilor culturale mobile în Republica Moldova / Notes on the procedures preceding the classification of movable cultural heritage in the Republic of Moldova

CLAUDIU-TEODOR ARIEȘAN

Universitatea de Vest din Timișoara / West University of Timișoara

Valori ale umorului empatic în gândirea romană și în cultura română / Values of empathic humour in Roman Mind and Romanian Culture

DENIS CHIRIAC

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

Conceptul omului nou în filosofia lui Constantin Ionescu-Gulian: între idealul umanist și construcția ideologică / The Concept of the New Man in Constantin Ionescu-Gulian's Philosophy: Between the Humanist Ideal and Ideological Construction

16.00-16:30

Pauză de cafea și ceai / Coffee&tea break

[Aula 533, blocul central USM / Room 533, USM Central Building]

16.30-18.00

Comunicări / Presentations

Moderatori / Chairs:

FLORENTINA NIȚU

Universitatea din București / University of Bucharest

LILIANA CONDRATICOVA

Academia de Științe a Moldovei / Academy of Sciences of Moldova

LILIAN CIACHIR

Universitatea din București / University of Bucharest

Ortodoxia și identitatea românească în spațiul moldovenesc: de la creștinarea timpurie la provocările contemporane / Orthodoxy and

romanian identity in the moldavian space: from early christianization to contemporary challenges

DUMITRU DODUL

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

Axa istoriei și sfârșitul ei: similitudini și diferențe dintre concepții moderne și postmoderne / The axis of history and its end: similarities and differences between modern and postmodern conceptions

ALEXANDRU LUPUȘOR

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

Cioran și nihilismul românesc / Cioran and Romanian nihilism

OCTAVIAN MOȘIN

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

Tradiții legate de Botez, Cununie și Învmormântare în spațiul basarabeian / Traditions related to the practices of Baptism, Marriage and Burial in the Bessarabian space

DIANA EȚCO

Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Moldova / Institute of History of the Moldova State University

Între medicina modernă și medicina populară din Basarabia. Investigarea conceptelor populației rurale referitoare la nașterea copilului: tradiții și obiceiuri (sec al XIX-lea – înc. sec. al XX-lea) / Between modern medicine and folk medicine in Bessarabia. Investigating the rural population's concepts regarding childbirth: traditions and customs (19th century – early 20th century)

LILIANA CONDRATICOVA

Academia de Științe a Moldovei / Academy of Sciences of Moldova

Originalitatea și eleganța cupelor artistice din metal / The originality and elegance of artistic metal cups

LIDIA PRISAC, ION VALER XENOFONTOV

Biblioteca Științifică „A. Lupan”, Universitatea de Stat din Moldova / The "A. Lupan" Scientific Library, Moldova State University

Zonele (in)salubre ale Chișinăului interbelic / The (un)healthy areas of interwar Chișinău

18.30-19.00

Discuții și concluzii / Discussions and conclusions

#2. ROMANITATEA ORIENTALĂ ÎNTRE MEDIEVAL ȘI MODERN (I) / ORIENTAL ROMANITY BETWEEN THE MEDIEVAL AND THE MODERN (I)

[Aula 532, blocul central USM / Room 532, USM Central Building]

14.00-16.00

Comunicări / Presentations

Moderatori / Chairs:

SORIN DOMIȚIAN ȘIPOȘ

Universitatea din Oradea / University of Oradea

ALEXANDRU SIMON

Centrul de Studii Transilvane, Academia Română / Center for Transylvanian Studies,
Romanian Academy

ALEXANDRU SIMON

Centrul de Studii Transilvane, Academia Română / Center for Transylvanian Studies,
Romanian Academy

Mama lui Ioan (Iancu) de Hunedoara / John (Iancu) Hunyadi's Mother

CORNEL ACHIM

Universitatea din Oradea / University of Oradea

Românii în legislația Regatului Ungar. *Lecturi din Corpus Juris Hungarici* /
Romanians in the Legislation of the Kingdom of Hungary. Readings from
the *Corpus Juris Hungarici*

ION CHIRTOAGĂ

Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Moldova / Institute of History of the
Moldova State University

Extinderea periodică a autorității Țării Moldovei în stânga Nistrului (sf.
sec. XIV – încep. sec. XV) / The periodic extension of the authority of the
Principality of Moldova on the left bank of the Dniester (late 14th – early
15th centuries)

ALEXANDRU BEJENARU

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

Originile și amplasarea Licostomului și cetății Cern prin prisma coloniilor
genoveze din Marea Neagră / The origins and the location of Licostomo
and Cern fortress through the lens of the Genoese colonies in the
Black Sea

VALENTIN CONSTANTINOV

Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Moldova / Institute of History of the Moldova State University

Interferențe culturale polono-moldovenești în a doua jumătate a secolului al XV-lea. Imagini și modele / Polish-Moldovan cultural interference in the second half of the 15th century. Images and models

EMIL DRAGNEV

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

Dodecaortoul în programele iconografice ale bisericilor moldovenești din secolele XV-XVI / *The Dodecaorton* in the iconographic programs of Moldavian churches from the 15th-16th centuries

MARIA DRAGNEV

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

Coroanele domnești în portretele votive din bisericile moldovenești din secolele XV-XVI / The princely crowns in the votive portraits in Moldavian churches from the 15th-16th centuries

EUGEN CERNENCHI

Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Moldova / Institute of History of the Moldova State University

Soliile Țării Moldovei în secolele XV-XVII: terminologie și organizare / Diplomatic mission of Moldova in the 15th-17th centuries: terminology and component parts

ION CHEPTENE

Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Moldova / Institute of History of the Moldova State University

Rivalitatea pentru tronul Moldovei dintre Iancu Sasul și Petru Șchiopul în a doua jumătate a secolului al XVI-lea / The rivalry for the Moldovan throne between Iancu Sasul and Peter the Lamé in the second half of the 16th century

IACOB CHELARU

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

Mănăstirea Dobru, prima comunitate monahală de stil vechi din România / Dobru Monastery, the first old-style monastic community in Romania

16.00-16:30

Pauză de cafea și ceai / Coffee&tea break

[Aula 533, blocul central USM / Room 533, USM Central Building]

16.30-18.00

Comunicări / Presentations

Moderatori / Chairs:

FLORIN PINTESCU

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava / Ștefan cel Mare University of Suceava

EMIL DRAGNEV

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

CONSTANTIN-TUFAN STAN

Universitatea din Oradea / University of Oradea

Practica învățământului instituționalizat din Banat în timpul Evului Mediu / The Practice of Institutionalized Education in Banat during the Middle Ages

LILIA ZABOLOTNAIA

Muzeul Național de Istorie a Moldovei / National Museum of History of Moldova

Recente explorări documentare din arhivele poloneze / Recent Documentary Explorations in Polish Archives

ȘTEFAN PURICI, FLORIN PINTESCU

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava / Ștefan cel Mare University of Suceava

Dimitrie Cantemir, precursor al Școlii Ardelene / Dimitrie Cantemir, forerunner of the Transylvanian School

IGOR BERCU

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

Război și pace între Imperiul Otoman și Țara Moldovei: efecte asupra spațiului pruto-nistean (sfârșitul secolului al XV-lea – începutul secolului al XVIII-lea) / War and peace between the Ottoman Empire and Moldavia: effects on the Prut-Dniester space (late 15th century – early 18th century)

ALINA FELEA

Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Moldova / Institute of History of the Moldova State University

A fi bun creștin: sentimentul religios în epitafurile și testamentele din Țara Moldovei (sec. al XVII-lea- începutul sec. al XIX-lea) / Being a good Christian: religious sentiment in epitaphs and wills from Principality of Moldova (the 17th century – beginning of the 19th century)

ALEXANDR PONOMARIOV

Arhiva Istorică Centrală de Stat a Ucrainei / Central State Historical Archives of Ukraine

Vizita principelui Grigore al III-lea Ghica la Sankt Petersburg (document inedit din epoca războiului ruso-otoman, 1768-1774) / Prince Grigory III Gika's Visit to St. Petersburg (Unpublished document from the Russo-Turkish War of 1768-1774)

SORIN DOMIȚIAN ȘIPOȘ

Universitatea din Oradea / University of Oradea

Imaginea regimului politic din Transilvania, Moldova și Țara Românească reflectată în relatările călătorilor străini (1700-1810) / The Image of the Political Regime in Transylvania, Moldavia and Wallachia Reflected in the Accounts of Foreign Travelers (1700-1810)

LAURA ARDELEAN, COSMIN PATCA

Universitatea din Oradea / University of Oradea

Aspecte economice și sociale din comitatul Bihor în secolul al XVIII-lea. Studiu de caz: domeniul Mișca / Economic and Social Aspects of 18th Century Bihor County: A Case Study of the Mișca Estate

COSMIN PATCA, LAURA ARDELEAN

Universitatea din Oradea / University of Oradea

Împărțirea Pădurii Rez din comitatul Bihor între domeniile nobiliare Mișca și Șinteu (secolul al XVIII-lea) / The Partition of the Rez Forest in Bihor County between the Noble Estates of Mișca and Șinteu (18th Century)

CRISTINA MARIA SPÂNU-CÎMPIANU

Muzeul Național al Țăranului Român / National Museum of the Romanian Peasant

Patru cărți ce provin de la Biserica Sfinții voievozi Mihail și gavrîl din Bezinu, Orhei (1767) / Four books the Church of Holy Archanghels Mihchael and Gavril of Bezinu, Orhei (1767)

18.30-19.00

Discuții și concluzii / Discussions and conclusions

#3. ROMANITATEA ORIENTALĂ ÎNTRE MEDIEVAL ȘI MODERN (II) / ORIENTAL ROMANITY BETWEEN THE MEDIEVAL AND THE MODERN (II)

[Aula 530, blocul central USM / Room 530, USM Central Building]

14.00-16.00

Comunicări / Presentations

Moderatori / Chairs:

ION EREMIA

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

IGOR CERETEU

Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Moldova / Institute of History of the
Moldova State University

VLAD MISCHEVCA

Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Moldova / Institute of History of the
Moldova State University

Hatîșerifele din 1802 – un compromis ruso-otoman / The Hatt-i-sheriffs
of 1802 – a Russian-Ottoman compromise

IGOR CERETEU

Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Moldova / Institute of History of the
Moldova State University

Tipografia Administrației Regionale a Basarabiei în perioada de
stăpânire țaristă: organizare și activitate / Printing House of the
Regional Administration of Bessarabia during the period of Tsarist rule:
organization and activity

TUDOR CANDU

Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală; Universitatea de Stat din Moldova /
National Museum of Ethnography and Natural History; Moldova State University

Reglementări și cutume privind exploatarea subsolului în Țara Moldovei
de la începutul secolului al XIX-lea / Regulations and customs regarding
subsoil exploitation in the Principality of Moldova from the beginning of
the 19th century

SERGIU BOȚOLIN

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

Imperialismul ca discurs: Strategii retorice de legitimare teritorială în Imperiul Rus / Imperialism as Discourse: Rhetorical strategies of territorial legitimation in the Russian Empire

GALINA CORMAN

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

„Turnul Babel” al Basarabiei: percepții rusești asupra multiculturalității în secolul XIX / The Bessarabian “Tower of Babel”: Russian Travelers' Views on Multiculturalism in 19th Century Bessarabia

EUGEN-TUDOR SCLIFOS

Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Moldova / Institute of History of the Moldova State University

Publiciști francezi și problema Basarabiei (1856) / French Publicists and the Bessarabian Question (1856)

LIVIU BRĂTESCU

Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”, Academia Română / A.D. Xenopol Institute of History, Romanian Academy

Românii la urne. Corupție și violență în a doua jumătate a secolului ai XIX-lea / Romanians at the polls: Corruption and violence in the second half of the 19th century

CRISTINA GHERASIM

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

Reforma agrară din 1868 și problema clasificării localităților basarabene / The Agrarian Reform of 1868 and the problem of classifying Bessarabian localities

ANDREI EMILCIUC

Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Moldova / Institute of History of the Moldova State University

Eforturile zemstvelor din Basarabia în vederea deschiderii băncilor agricole județene (1871-1904) / The efforts of the zemstvos from Bessarabia in opening of county agricultural banks (1871-1904)

GABRIELA ANTONOVICI

Universitatea din Oradea / University of Oradea

Curente istoriografice în cercetarea microregională din România. Studiu preliminar asupra Districtului Luncii (sec. XVIII-XXI) / Historiographical Currents in Microregional Research in Romania. A Preliminary Study on the District of Lunca (18th-21st Centuries)

16.00-16:30

Pauză de cafea și ceai / Coffee&tea break

[Aula 533, blocul central USM / Room 533, USM Central Building]

16.30-18.00

Comunicări / Presentations

Moderatori / Chairs:

SORIN-LIVIU DAMEAN

Universitatea din Craiova / University of Craiova

EUGEN-TUDOR SCLIFOS

Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Moldova / Institute of History of the Moldova State University

ION EREMIA

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

Rusificarea Basarabiei - o tentativă eșuată a Imperiului Rus? /

Russification of Bessarabia - a failed attempt of the Russian Empire?

SORIN-LIVIU DAMEAN

Universitatea din Craiova / University of Craiova

Problema sudului Basarabiei la Congresul de Pace de la Berlin (1878).

Reacții politice și ecouri în cotidianul „Românul” / The problem of the Southern Bessarabia at the Berlin Peace Congress (1878). Political reactions and echoes in the newspaper "Românul"

ANDREI CUȘCO

Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”, Academia Română / A.D. Xenopol Institute of History, Romanian Academy

Imperiul Rus și frontiera estică a românității: imaginar spațial și geopolitică în România modernă (1878-1940) / The Russian Empire and Romania's Eastern Frontier: Between Spatial Imagination and Modern Geopolitics (1878-1940)

NICOLAI-AUREL COROAMĂ

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava / Ștefan cel Mare University of Suceava

Publicația C.F.R. „Mersul trenurilor” într-o analiză comparativă – de la perioada antebelică la perioada comunistă / The C.F.R. publication „Mersul trenurilor” in a comparative analysis - from the pre-war period to the communist period

GHEORGHE NEGRU

Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Moldova / Institute of History of the Moldova State University

Propaganda imperială versus afirmarea națională: Cazul ziarelor „Basarabia” și „Moldovanul” (1906-1908) / Imperial Propaganda versus National Affirmation: The Case of the Newspapers „Basarabia” and „Moldovanul” (1906-1908)

VIOREL BOLDUMA

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău / Ion Creangă State Pedagogical University of Chisinau

Emigrarea țăranilor din județul Bălți în Extremul Orient la începutul sec. XX / The emigration of peasants from Bălți county to the Far East at the beginning of the 20th century

RADU ROMÎNAȘU

Universitatea din Oradea / University of Oradea

Aspecte sociale, culturale și cotidiene din societatea românească transilvăneană în timpul „Marelui Război” (1914-1918) / Social, cultural and everyday aspects of Transylvanian Romanian society during the „Great War” (1914-1918)

FLAVIUS SOLOMON

Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”, Academia Română / A.D. Xenopol Institute of History, Romanian Academy

Cristian Racovski. Schița unei biografii / Cristian Rakovsky. Outline of a Biography

ION TECA

Asociația Cultul Eroilor „General erou Dimitrie Petrescu Tocineanu” / Hero General Dimitrie Petrescu Tocineanu Heroes' Cult Association

Situația socio-politică din Banat premergătoare Marii Uniri / The Socio-Political Situation in Banat Prior to the Great Union

IONUȚ DANIEL CURIC

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava / Ștefan cel Mare University of Suceava

Comunitatea Evreiască din Suceava în prima jumătate a secolului XX. Evoluție demografică / The Jewish Community of Suceava in the first half of the 20th century. Demographic evolution

18.30-19.00

Discuții și concluzii / Discussions and conclusions

#4. ROMÂNITATEA FAȚĂ ÎN FAȚĂ CU POLITICILE IMPERIALE ȘI PROVOCĂRILE CONTEMPORANEITĂȚII / ROMANIAN IDENTITY FACING IMPERIAL POLICIES AND THE CHALLENGES OF CONTEMPORANEITY

[Aula 534, blocul central USM / Room 534, USM Central Building]

14.00-16.00

Comunicări / Presentations

Moderatori / Chairs:

NICOLAE ENCIU

Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Moldova / Institute of History of the
Moldova State University

IȘVAN BANDI

Arhiva Istorică a Serviciilor Secrete din Ungaria / Historical Archives of the Hungarian
State Security

GHEORGHE ONIȘORU

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava / Ștefan cel Mare University of Suceava
Problema Basarabiei în tratativele româno-sovietice după Marea Unire /
The Bessarabia question during the Romanian-Soviet negotiations after
the Great Union

IULIA VAISĂRHOFER

Universitatea din Oradea / University of Oradea

Destine la răscrucea istoriei: Ioan Ciordaș, Nicolae Bolcaș și Nicolae Bogdan /
Crossroads of History: Ioan Ciordaș, Nicolae Bolcaș and Nicolae Bogdan

NICOLAE ENCIU

Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Moldova / Institute of History of the
Moldova State University

Integrarea Basarabiei în componența României Întregite. Legea
pentru unificarea administrativă din 14 iunie 1925 și importanța ei
istorică / The integration of Bessarabia into Greater Romania. The
Law on Administrative Unification of June 14th, 1925, and its historical
importance

MIHNEA-NICOLAIE BOTEZATU

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava / Ștefan cel Mare University of Suceava

Criza republicană și ascensiunea autoritarismului: analiza Portugaliei anilor 1926-1933 / The republican crisis and the rise of authoritarianism: an analysis of Portugal between 1926-1933

ILIE MOLEA

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava / Ștefan cel Mare University of Suceava

Organizarea administrativă a Bisericii Ortodoxe din Bucovina în perioada interbelică (1919-1940) / The Administrative Organization of the Orthodox Church of Bukovina during the Interwar Period (1919-1940)

CRISTIAN MANOLACHI

Academia de Studii Economice din București / Bucharest University of Economic Studies

Roma cea ortodoxă: instrumentalizarea latinității poporului român la Horia Sima și alți lideri legionari / The Orthodox Rome: Instrumentalising the Romanian People's Latinity in the Discourse of Horia Sima and Other Legionary Movement Leaders

MARIANA RUSU (TODERAȘ)

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava / Ștefan cel Mare University of Suceava

Asociații de femei, educație și modernitate în Bucovina interbelică / Women's Associations, Education and Modernity in Interwar Bukovina

ALIN SPÂNU

Universitatea din București / University of Bucharest

Zolocari, Chilia, 27-28 iunie 1940. Amintirile învățătorului Constantin Ghețu / Zolocari, Chilia, June 27th-28th, 1940. Memories of teacher Constantin Ghețu

ISTVÁN BANDI

Arhiva Istorică a Serviciilor Secrete din Ungaria / Historical Archives of the Hungarian State Security

Contribuții la studiul fenomenului deportărilor din România după semnarea acordului de armistițiu din 12 septembrie 1944 / Contributions to the study of the phenomenon of deportations from Romania after the signing of the armistice agreement of September 12th, 1944

DANIELA ȘEREMET

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

Biocratizare, control și limite: mecanismele propagandei sovietice în RSS Moldovenească în anii 1945-1953 / Bureaucratization, control, and constraints: mechanisms of soviet propaganda in the Moldavian SSR in 1945-1953

16.00-16:30

Pauză de cafea și ceai / Coffee&tea break

[Aula 533, blocul central USM / Room 533, USM Central Building]

16.30-18.00

Comunicări / Presentations

Moderatori / Chairs:

GABRIEL MOISA

Universitatea din Oradea; Muzeul Țării Crișurilor / University of Oradea; Țării Crișurilor Museum

LILIANA ROTARU

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

ANATOL PETRENCU

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

Pierderile materiale suferite de localitățile RSS Moldovenești în urma deportărilor basarabenilor în Siberia / Material losses suffered by the localities of the Moldavian SSR following the deportations of Bessarabians to Siberia

AUREL-FLORIN ȚUSCANU

Universitatea de Stat „Alecu Russo” Bălți; Arhiepiscopia Romanului și Bacăului / Alecu Russo State University of Bălți; Archdiocese of Roman and Bacău

Câteva considerații privind activitatea mitropolitului Visarion Puiu în cadrul Misiunii Ortodoxe Române din Transnistria (1942-1943) / Some considerations regarding the activity of Metropolitan Visarion Puiu within the Romanian Orthodox Mission in Transnistria (1942-1943)

MARIANA S. ȚĂRANU

Serviciul Județean Sibiu al Arhivelor Naționale / Sibiu County Department of National Archives

Românitatea în fața tragediei: Foametea din RSS Moldovenească (1946-1947) / Romanian identity in the face of tragedy: the famine in the Moldavian SSR (1946-1947)

LILIANA ROTARU

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

„Tot ce se naște mai rău în plan politic, se naște la universitate”: USM ca spațiu al rezistenței culturale în RSS Moldovenească / “Everything Worst in Politics Is Born at the University”: Moldova State University as a Space of Cultural Resistance in the Moldavian SSR

RUSLAN ȘEVCHENCO

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

Unele aspecte din activitatea Direcției Principale pentru protecția secretelor militare și de stat în presă (Glavlit) în 1961-1970 / Some aspects of the activity of the Main Directorate for the Protection of Military and State Secrets in the Press (Glavlit) in 1961-1970

SERGIU GURIN

Universitatea de Stat din Moldova / Moldova State University

Forme de organizare a mișcării sportive în RSS Moldovenească în context istoric, ideologic și social / Forms of organization of the sports movement in the Moldavian SSR in the historical, ideological, and social context

CONSTANTIN MANOLACHE

Biblioteca Științifică „A. Lupan”, Universitatea de Stat din Moldova / The "A. Lupan" Scientific Library, Moldova State University

Istoria cercetărilor literare în RSS Moldovenească (1946-1991) / The history of literary research in the Moldavian SSR (1946-1991)

OLEG BERCU

Universitatea de Stat „B.P. Hasdeu” din Cahul / Bogdan Petriceicu Hasdeu State University of Cahul

Legea cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul RSSM: context istoric al adoptării / The Law on the functioning of languages spoken on the territory of the Moldavian SSR: Historical Context of Adoption

MARIA ZINOVII

Agenția Națională a Arhivelor / National Archives Agency

Deportarea și evoluția carierei muzicale a lui Mihai Dolgan / Deportation and the Evolution of Mihai Dolgan's Musical Career

ELENA NEGRU

Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Moldova / Institute of History of the Moldova State University

Narațiunea istorică între cenzura de partid și renașterea națională în RSSM (1987-1989) / The Historical Narrative between Party Censorship and National Rebirth in the MSSR (1987-1989)

GABRIEL MOISA

Universitatea din Oradea; Muzeul Țării Crișurilor / University of Oradea; Țării Crișurilor Museum

Privilegiații Partidului Comunist Român din anul 1989. Studiu de caz: județul Bihor / The Privileged Members of the Romanian Communist Party since 1989. Case Study: Bihor County

CEZAR CIORTEANU

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava / Ștefan cel Mare University of Suceava

Provocările migrației necontrolate la frontierele externe ale UE /

The challenges of uncontrolled migration at the EU's external borders

18.30-19.00

Discuții și concluzii / Discussions and conclusions

REZUMATE COMUNICĂRI /
ABSTRACTS

Cetăți circulare în spațiul pruto-nistrean (din preistorie până în evul mediu timpuriu)

AUREL ZANOCI

ID 0000-0002-3236-7582

În urma cercetărilor arheologice în spațiul pruto-nistrean au fost documentate mai multe fortificații circulare, care, din punct de vedere cronologic, se încadrează în trei perioade: sec. X-IX a. Chr., sec. IV-III a. Chr. și sec. IX-X p. Chr. Primele incinte de formă circulară au fost atestate în arealul culturii Saharna, din prima epocă a fierului, majoritatea (Saharna Mare / „Dealul Mănăstirii”, Saharna „Rude”, Saharna „Țiglău” ș.a.) aflându-se în bazinul Nistrului de Mijloc. În perioada următoare, atribuită culturii getice, ele capătă o răspândire mai largă, fiind cunoscute atât în regiunea Nistrului Mijlociu (Mateuți „La Șanțuri”, Păpăuți „Cetate”, Pohrebeni ș.a.), cât și în partea centrală a spațiului pruto-nistrean (Durlești „Pădurea Grozești”, Suruceni „Cetățuie”, Codreanca ș.a.). Iar în perioada evului mediu timpuriu, arealul de răspândire al fortificațiilor circulare se restrânge iarăși la bazinul Nistrului de Mijloc, unde au fost atestate cetățile de la Alcedar și Echimăuți, precum și la regiunea Răutului Inferior (Lucașeuca).

Indiferent de epoca în care au fost edificate, cetățile circulare din spațiul pruto-nistrean au dimensiuni reduse, suprafața lor fiind cuprinsă între 0,16 și 1,0 ha. De regulă, ele au fost înconjurată cu șanțuri și „ziduri”, construite din lemn, piatră și pământ, ale căror dimensiuni variază de la o perioadă la alta.

De asemenea, în urma cercetărilor arheologice, a fost stabilit că aceste cetăți au fost flancate de așezări nefortificate, în perimetrul cărora au fost documentate intense urme de locuire. Judecând după suprafața „modestă” a fortificațiilor circulare, este puțin posibil ca ele să fi servit drept loc de refugiu pentru comunitatea numeroasă din apropiere. Mai degrabă, se poate presupune că acestea au reprezentat niște „centre de reședință” ale căpeteniilor locale, în a căror „subordine” se afla populația din teritoriile aferente.

Circular hillforts in the Prut-Dniester area (from Prehistory to the Early Middle Ages)

AUREL ZANOCI

ID 0000-0002-3236-7582

Several circular fortifications were documented following the archaeological research carried out in the Prut-Dniester area. Chronologically speaking, they belong to three periods: 10th-9th centuries BC, 4th-3rd centuries BC and 9th-10th centuries AD. The earliest circular enclosures were attested in the territory of the Saharna culture, from the Early Iron Age, most of them (Saharna Mare / "Dealul Mănăstirii", Saharna "Rude", Saharna "Țiglău", and others) located in the Middle Dniester region. They reach a greater geographical spread during the next period, attributed to the Getic culture, having been discovered both in the Middle Dniester region (Mateuți "La Șanțuri", Păpăuți "Cetate", Pohrebeni, and others) and in the central part of the Prut-Dniester area (Durlești "Pădurea Grozești", Suruceni "Cetățuie", Codreanca and others). Finally, during the Early Middle Ages, the circular fortifications' range was reduced again to the Middle Dniester region, where the Alcedar and Echimăuți hillforts are located, as well as to the Lower Răut region (Lucășeuca).

Regardless of the period when they were built, the circular fortifications in the Prut-Dniester area have small sizes, their area ranging from 0.16 ha to 1.0 ha. Usually, they were surrounded by ditches and wall ramparts made of wood, stone and earth, the dimensions of which vary from period to period.

At the same time, the archaeological investigations established that these hillforts were flanked by unfortified settlements, with intense traces of habitation registered inside their perimeter. Judging by the circular fortifications' "modest" area, it is unlikely that they would have served as refuge places for the populous community nearby. Rather, it can be assumed that they represented the "residence centers" of the local chieftains, who controlled the population living in the adjacent territories.

Despre reconstituirea proceselor etnice în arheologia sovietică

ANDREI COROBCEAN

0000-0002-9886-301X

Preocupările pentru etnogeneza popoarelor au ocupat un rol important în istoriografia, arheologia și etnografia sovietică, în special în perioada de după cel de-al Doilea Război Mondial. Grație paradigmei etnice dominante, interpretarea culturilor arheologice era determinată de identificarea unor granițe etnice, suprapuse informațiilor istorice privind popoarele din preistorie și antichitate sau evul mediu timpuriu. În perspectivă diacronică, însă, transformările culturale erau explicate prin procese etnice, presupunând migrații, asimilare, sincretizare etc. Complexitatea și caracterul incert al corelărilor istorico-arheologice și etnico-arheologice au stimulat discuții în literatura de specialitate, atât la nivelul reconstrucțiilor concrete, cât și la nivel teoretic și metodologic. Acest cadru istoriografic și conceptual a influențat în mare măsură abordarea arheologică a proceselor etnice din spațiul est-carpatic din mileniul I a. Chr. – prima jumătate a mileniului I p. Chr.

On the reconstruction of ethnic processes in Soviet archaeology

ANDREI COROBCEAN

ID 0000-0002-9886-301X

The study of the ethnogenesis of various peoples has occupied a prominent position within Soviet historiography, archaeology, and ethnography, particularly in the post-Second World War period. Under the influence of the prevailing ethnic paradigm, the interpretation of archaeological cultures was largely determined by the delineation of ethnic boundaries, superimposed upon historical data concerning populations of prehistory, antiquity, and the early Middle Ages. From a diachronic perspective, cultural transformations were predominantly explained through ethnic processes, such as migration, assimilation, and syncretism. The inherent complexity and uncertainty of historical-archaeological and ethno-archaeological correlations stimulated extensive scholarly debate, both in terms of specific reconstructions and at the theoretical and methodological levels. This historiographical and conceptual framework exerted a significant influence on the archaeological interpretation of ethnic processes in the East Carpathian region during the first millennium BC and the first half of the first millennium AD.

Cercetarea arheologică preistorică și implicațiile sale ideologice

BOGDAN MINEA

În decursul ultimului secol cercetarea arheologică preistorică a devenit tot mai specializată. Ar fi greu de conceput că un astfel de domeniu de cercetare științifică a fost subordonat sferelor ideologice ale marilor finanțatori, care s-au identificat cu interesele statelor naționale europene. Prin actualul demers sunt supuse atenției principalele direcții interpretative din domeniul arheologiei preistorice românești, în contextul contribuțiilor similare europene. Sunt evidențiate ideile dominante formulate și semnificația lor pentru cercetările științifice aflate în continuă desfășurare.

Prehistoric archaeological research and its ideological implications

BOGDAN MINEA

Over the last century, prehistoric archaeological research has become increasingly specialized. It would be hard to imagine that such a field of scientific research was subordinated to the ideological spheres of major financiers, who identified themselves with the interests of European nation states. The current approach focuses on the main interpretative directions in the field of Romanian prehistoric archaeology, in the context of similar European contributions. The dominant ideas formulated and their significance for ongoing scientific research are highlighted.

Legislația romană cu privire la comori: teorie și practică

SORIN IGNĂTESCU

ID 0000-0002-6269-7718

Problema descoperirii și însușirii bunurilor de valoare abandonate a preocupat societatea romană încă din epoca republicană. Subiectul are însemnătate atât din perspectivă istorică, subliniind pragmatismul cunoscut al acestui popor, cât și din perspectivă juridică, legislația romană stând la baza celei moderne.

Cu toate acestea, o mulțime de nuanțe merită discutate în amănunt, legate de încadrarea juridică a unor situații practice sau aplicarea reală a măsurilor preconizate. În acest sens sunt foarte folositoare exemplele pe care ni le oferă izvoarele de epocă.

O altă problemă este aceea că fenomenul trebuie studiat și evolutiv, legislația modificându-se în cei peste o mie de ani de istorie romană, în concordanță cu aspirațiile și experiența unei societăți aflate, la rândul ei, în continuă schimbare.

Roman Legislation Regarding Treasures: Theory and Practice

SORIN IGNĂTESCU

 0000-0002-6269-7718

The issue of discovering and appropriating abandoned valuable goods concerned Roman society as early as the Republican era. The subject holds significance both from a historical perspective—highlighting the well-known pragmatism of this people—and from a legal perspective, as Roman legislation forms the foundation of modern law.

Nevertheless, many nuances deserve to be discussed in detail, especially regarding the legal classification of practical situations or the actual implementation of the proposed measures. In this respect, the examples provided by period sources are very useful.

Another issue is that the phenomenon must also be studied from an evolutionary standpoint, since legislation changed over the more than one thousand years of Roman history, in accordance with the aspirations and experience of a society that itself was in constant transformation.

Contribuții la cunoașterea sistemul defensiv roman din Crișana, pe baza descoperirilor arheologice și a izvoarelor scrise

MIRCEA MATEI

0009-0005-0366-4405

În diverse lucrări arheologice, fie vechi, fie recente, s-au menționat sau analizat, în diferite contexte, valurile de pământ din vestul României, din regiunile Crișana și Banat, acestea fiind considerate parte a aceluiași sistem cu structurile similare din Ungaria (în zona de nord a Alföld-ului) și din Serbia (Bačka). Ele au fost adesea asociate cu „Brazda lui Novac” din Câmpia Română sau cu valurile din partea de sud a Republicii Moldova. Unele dintre aceste structuri au fost autentificate prin cercetări arheologice conduse de diferiți experți, dar s-a descoperit că altele erau de fapt doar canale, ravene sau chiar tranșee. Prin această lucrare ne propunem să realizăm o structurare a acestor „limes”, pentru a înțelege contextul lor istoric și strategic în sistemul defensiv roman, din regiunea Crișana.

Contributions to the knowledge of the Roman defensive system in Crișana, based on archaeological discoveries and written sources

MIRCEA MATEI

ORCID 0009-0005-0366-4405

Various archaeological works, both old and recent, have mentioned or analyzed, in different contexts, the earth waves in western Romania, in the Crișana and Banat regions, considering them part of the same system as similar structures in Hungary (in the northern part of the Alföld) and Serbia (Bačka). They have often been associated with the „Brazda lui Novac” in the Romanian Plain or with the ramparts in the southern part of the Republic of Moldova. Some of these structures have been authenticated by archaeological research conducted by various experts, but others have been found to be merely canals, ravines, or even trenches.

Through this work, we aim to structure these „limes” to understand their historical and strategic context in the Roman defensive system in the Crișana region.

Note privind procedurile premergătoare procesului de clasare a bunurilor culturale mobile în Republica Moldova

ARTUR COTRUȚĂ

ID 0000-0003-4082-0356

MIHAIL BĂȚ

ID 0000-0001-6642-2888

Legislația Republicii Moldova conține mai multe prevederi cu privire la dreptul de proprietate a bunurilor culturale mobile, cât și despre termenul lor de predare. Legea nr. 218 din 17.09.2010 privind protejarea patrimoniului arheologic menționează faptul că descoperitorul este obligat în termen de 48 de ore să predea bunul cultural de proveniență arheologică și să informeze autoritățile publice locale (art. 4 alin. (2)). Ulterior reprezentanții autorității publice locale sunt obligați să asigure paza bunului descoperit și să informeze oficial, în termen de 24 ore, Ministerul Culturii.

Codul civil deține prevederi cu privire la bunurile culturale mobile, precum cele menționate la art. 484, 516, 517 sau 519. La art. 519 Codul Civil indică condițiile în care descoperitorul și proprietarul terenului pot primi recompense din valoarea comorii. Plecând de la prevederile actuale din art. 519 Cod Civil este dificil de înțeles în ce condiții descoperitorul comorii și proprietarul bunului imobil pot să-și primească recompensa. Actualmente, Legea nr. 1530 din 22.06.1993 privind ocrotirea monumentelor nu conține prevederi cu privire la bunurile mobile, în lege fiind specificate doar bunurile imobile de patrimoniu cultural. În aceste condiții, Ministerul Culturii este pus în situația de a înregistra, prin instituțiile subordonate, un bun cultural mobil și a oferi o recompensă bănească. Drept urmare, Serviciul de evidență și circulație a bunurilor culturale mobile va clasa bunul cultural mobil în Registrul patrimoniului cultural național mobil. Actul de predare-primire și chitanța eliberate de minister și/sau instituțiile subordonate dovedește remunerarea descoperito-

rului din punctul de vedere al evidenței contabile, fiind recunoscut ca un monument al istoriei și culturii. În același timp, piesa descoperită va figura în registru ca un bun cultural mobil, ceea ce creează o discrepanță și generează nulitatea parțială a actelor și registrelor de evidență a bunurilor culturale mobile.

Un subiect aparte ce merită a fi studiat este reacția autorităților locale, când obiectul cererilor și petițiilor sunt bunurile culturale mobile. Deseori reprezentanții acestora cu atribuții în domeniul culturii sunt puși în fața unor dileme. Dacă bunul cultural cade sub incidența art. 517 (Bunul găsit) Cod Civil sau a art. 519 (Comoara) Cod Civil? Bunul cultural descoperit cade sub incidența Legii nr. 218 din 17.09.2010 privind protejarea patrimoniului arheologic sau se raportează la Legea nr. 280 din 27.12.2011 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil? Or urmează a fi aplicate ambele norme?

Drept urmare, considerăm necesară modificarea, completarea și adaptarea art. 519 Codul Civil la prevederile actuale ale Legii nr. 218 din 17.09.2010 privind protejarea patrimoniului arheologic și ale Legii nr. 280 din 27.12.2011 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil. În acest context, comunicarea noastră va aborda traseul procedurilor premergătoare procesului de clasare a bunurilor culturale mobile în Republica Moldova, chiar și în cazul când există dubii că acestea cad sub incidența Legii nr. 280 din 27.12.2011 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil.

Notes on the procedures preceding the classification of movable cultural heritage in the Republic of Moldova

ARTUR COTRUȚĂ

ID 0000-0003-4082-0356

MIHAIL BĂȚ

ID 0000-0001-6642-2888

The legislation of the Republic of Moldova contains several provisions regarding the ownership of movable cultural property and the procedures for its surrender. Law No. 218 of 17.09.2010 on the protection of archaeological heritage states that the discoverer is obliged to hand over the cultural property of archaeological origin within 48 hours and to inform the local public authorities (Art. 4 para. (2)). Subsequently, representatives of the local public authority are required to ensure the security of the discovered item and to officially inform the Ministry of Culture within 24 hours.

The Civil Code contains provisions regarding movable cultural property, such as those mentioned in Articles 484, 516, 517, and 519. Article 519 of the Civil Code specifies the conditions under which the discoverer and the owner of the land may receive compensation from the value of the treasure. Based on the current provisions of Article 519 of the Civil Code, it is difficult to understand under what conditions the discoverer of the treasure and the owner of the immovable property can receive their reward. Currently, Law No. 1530 of June 22, 1993, on the protection of monuments does not contain provisions regarding movable property, as the law specifies only immovable cultural heritage property. Under these circumstances, the Ministry of Culture is required to register, through its subordinate institutions, a movable cultural asset and offer a monetary reward. As a result, the Service for the Registration and Circulation of Movable Cultural Property will classify the movable cultural property in the Register of National Movable Cultural Heritage.

The handover-takeover form and receipt issued by the ministry and/or subordinate institutions prove the remuneration of the discoverer from an accounting point of view, as it is recognized as a monument of history and culture. At the same time, the discovered item will appear in the register as a movable cultural asset, which creates a discrepancy and generates the partial nullity of the documents and registers for the registration of movable cultural assets.

A separate topic that deserves to be studied is the reaction of local authorities when the subject of requests and petitions is movable cultural property. Often, their representatives with responsibilities in the field of culture are faced with dilemmas. Does the cultural property fall under Article 517 (Found Property) of the Civil Code or Article 519 (Treasure) of the Civil Code? Does the discovered cultural property fall under Law No. 218 of 17.09.2010 on the protection of archaeological heritage or does it fall under Law No. 280 of 27.12.2011 on the protection of movable national cultural heritage? Or are both rules to be applied?

As a result, we consider it necessary to amend, supplement, and adapt Article 519 of the Civil Code to the current provisions of Law No. 218 of September 17, 2010, on the protection of archaeological heritage, and Law No. 280 of December 27, 2011, on the protection of movable national cultural heritage. In this context, our communication will address the preliminary procedures for classifying movable cultural property in the Republic of Moldova, even when there are doubts as to whether such property falls under the scope of Law No. 280 of December 27, 2011, on the protection of national movable cultural heritage.

Muzeul ca spațiu de reprezentare a identităților

FLORENTINA NIȚU

ID 0009-0009-7103-8325

Muzeul contemporan este un spațiu complex, aflat într-o relație tot mai strânsă cu comunitatea căreia i se adresează și de la care așteaptă răspunsuri. Această relație generează o negociere a identităților pe care muzeul le reprezintă și contribuie la construcția comunității sau comunităților. Comunicarea și construcția mesajului expozițional devin procese esențiale, prin care muzeul poate fi înțeles ca o scenă unde sunt aduse în prim-plan povești și voci diverse. În acest context, dialogul cu publicul capătă o dimensiune identitară: ce alegem să expunem, ce voci includem și pe care le excludem.

The Museum as a Site of Identity Representation

FLORENTINA NIȚU

ID 0009-0009-7103-8325

The contemporary museum is a complex space, engaged in an increasingly close relationship with the community it addresses and from which it also expects responses. This relationship generates a negotiation of the identities represented by the museum and contributes to the construction of community or communities. Communication and the construction of the exhibition message become essential processes through which the museum can be understood as a stage where diverse stories and voices are brought to the forefront. In this context, dialogue with the public acquires an identity-related dimension: what we choose to exhibit, which voices we include, and which are inevitably excluded.

Valori ale umorului empatic în gândirea romană și în cultura română

CLAUDIU-TEODOR ARIEȘAN

 0000-0002-3413-1848

Culturile străvechi au văzut râsul și buna dispoziție ca sursă de purificare, dar în Antichitatea Târzie și în Evul Mediu, comicul a fost privit cu suspiciune de teologie.

Istoricul reintegrării surâsului devine relevant în circumstanțele de azi, când filosofia latină, patristica și gândirea românească modernă (ce are o veritabilă vocație în acest sens) converg în a marca o traiectorie a zâmbetului simpatetic pentru fiecare om, de vreme ce fiecare popor are specificul său în comicologie și ar trebui să ne îmbogățim cu experiențele celorlalți.

Ca singura activitate umană ce generează mai multă energie decât consumă, râsul funcționează ca un corectiv al fluxului cerebral. Iar modulele noastre de exprimare academică ar avea mult de câștigat din adoptarea unor tehnici umoristice consacrate.

Values of empathic humour in Roman Mind and Romanian Culture

CLAUDIU-TEODOR ARIEȘAN

 0000-0002-3413-1848

Ancient cultures viewed laughter and good humour as a source of purification, but during the Antiquity and the Middle Ages, the comic has been regarded with suspicion by theology.

The history of the reintegration of smile became relevant in present-day circumstances, when Latin philosophy, Patristics and Romanian modern thought, who has a vocation for this, converge to build symbolic trajectory for the sympathetic smile in each man, as every people has its specifics in the area of comicology and we should all enrich ourselves with the experiences of others.

As the only human activity that generates more cerebral energy than it consumes, laughter acts as a corrective to the cerebral cortical flow. And our ways of academic speaking can improve by adopting humorous techniques.

Conceptul omului nou în filosofia lui Constantin Ionescu-Gulian: între idealul umanist și construcția ideologică

DENIS CHIRIAC

0009-0004-9392-3003

Idealul omului nou, propus de filosoful Constantin Ionescu-Gulian ca fundament al transformării sociale în România comunistă, a operat o ruptură de tradiția umanistă (Kant, Locke) în filosofia românească a vremii. Această construcție teoretică neagă autonomia morală individuală, postulând că valorile etice sunt determinate exclusiv prin condiționarea socio-istorică și raportul cu „necesitatea” dialectică a istoriei (Hegel, Marx). Astfel, omul nou este redefinit prin prisma acțiunii colective și a aderenței la modelul sovietic (Makarenko, Lunačarski), presupunând abandonarea valorilor tradiționale și a libertății de conștiință. Procesul de „reeducare” vizează transformarea ontologică a subiectului prin eliminarea opțiunii morale personale și substituirea ei cu o etică colectivistă normativă (Gramsci). Analiza relevă astfel o tensiune ireconciliabilă: sub aparența unui discurs emancipator, conceptul reprezintă o instrumentalizare a eticii pentru legitimarea schimbărilor radicale, sacrificând idealul umanist al demnității și libertății umane (Heller, Arendt) în favoarea unei construcții ideologice totalitare favorabile regimului comunist.

The Concept of the New Man in Constantin Ionescu-Gulian's Philosophy: Between the Humanist Ideal and Ideological Construction

DENIS CHIRIAC

0009-0004-9392-3003

The ideal of the new man, proposed by philosopher Constantin Ionescu-Gulian as the foundation of social transformation in communist Romania, operated a rupture with the humanist tradition (Kant, Locke) in Romanian philosophy of the time. This theoretical construction negates individual moral autonomy, postulating that ethical values are determined exclusively through socio-historical conditioning and the relationship with the dialectical „necessity” of history (Hegel, Marx). Thus, the new man is redefined through the lens of collective action and adherence to the Soviet model (Makarenko, Lunačarski), presupposing the abandonment of traditional values and freedom of conscience. The process of „re-education” aims at the ontological transformation of the subject through the elimination of personal moral choice and its substitution with a normative collectivist ethics (Gramsci). The analysis thus reveals an irreconcilable tension: under the guise of an emancipatory discourse, the concept represents an instrumentalization of ethics for legitimizing radical changes, sacrificing the humanist ideal of human dignity and freedom (Heller, Arendt) in favor of a totalitarian ideological construction favorable to the communist regime.

Ortodoxia și identitatea românească în spațiul moldovenesc: de la creștinarea timpurie la provocările contemporane

LILIAN CIACHIR

0000-0001-6290-0715

Lucrarea explorează rolul Ortodoxiei în configurarea identității românești în spațiul actualei Republici Moldova, de la creștinarea timpurie a populației daco-romane până la reconfigurările confesionale și identitare din epoca post-sovietică. Într-un teritoriu marcat de influențe latine, slave și bizantine, Ortodoxia a funcționat nu doar ca instituție religioasă, ci și ca spațiu viu al memoriei, limbii și apartenenței. Printr-o lectură istorică de durată lungă, lucrarea evidențiază modul în care discursul eclezial a susținut continuitatea romanității și a românității moldovenești, chiar și în contexte ostile sau marginalizante. Astăzi, în ciuda diviziunilor canonice, a pluralismului religios și a presiunilor secularizante, Ortodoxia continuă să ofere un reper identitar profund, în care se împletesc tradiția, conștiința culturală și atașamentele personale.

Orthodoxy and romanian identity in the moldavian space: from early christianization to contemporary challenges

LILIAN CIACHIR

ORCID 0000-0001-6290-0715

This paper explores the formative role of Orthodoxy in shaping Romanian identity within the territory of the present-day Republic of Moldova, from the early Christianization of the Daco-Roman population to the confessional and identity reconfigurations of the post-Soviet era. Situated at the crossroads of Latin, Slavic, and Byzantine influences, Orthodoxy has served not only as a religious institution but also as a living repository of memory, language, and belonging. Through a *longue durée* historical lens, the study highlights how ecclesiastical discourse sustained the continuity of Romanity and the resilience of a Moldovan Romanian identity. Today, despite canonical divisions, religious pluralism, and secularizing pressures, Orthodoxy endures as a profound identity marker - where spiritual tradition, cultural consciousness, and personal meaning continue to converge.

Axa istoriei și sfârșitul ei: similitudini și diferențe dintre concepții moderne și postmoderne

DUMITRU DODUL

ID 0000-0003-4235-4467

Prezentarea de față își propune să analizeze o problemă centrală a filosofiei istoriei: sensul istoriei, o noțiune de o relevanță specială într-o epocă marcată de fragmentare și instantaneitate. Acest concept a fost interpretat printr-o diversitate de modele, de la cele ciclice ale antichității, la cele teleologice, lineare și moderne, ajungând la cele post-moderne, sceptice și fragmentate. În acest context, ne propunem explorarea sensului istoriei prin prisma viziunilor gânditorilor reprezentativi, pentru a pune în lumină interpretările și semnificațiile conceptului de sens al istoriei din perspectiva gradului realizării în istorie a valorilor de importanță socială.

În concluzie, această abordare ne va permite să înțelegem mai profund complexitatea sensului istoriei, de la un simplu concept teoretic la o forță motrice a culturii și civilizației.

The axis of history and its end: similarities and differences between modern and postmodern conceptions

DUMITRU DODUL

ORCID 0000-0003-4235-4467

The present presentation aims to analyze a central issue of the philosophy of history: the meaning of history, a notion of special relevance in an era marked by fragmentation and instantaneity. This concept has been interpreted through a variety of models, from the cyclical ones of antiquity, to the teleological, linear and modern ones, reaching the post-modern, skeptical and fragmented ones. In this context, we propose to explore the meaning of history through the prism of the visions of representative thinkers, in order to shed light on the interpretations and meanings of the concept of the meaning of history from the perspective of the degree of realization in history of values of social importance.

In conclusion, this approach will allow us to understand more deeply the complexity of the meaning of history, from a simple theoretical concept to a driving force of culture and civilization.

Cioran și nihilismul românesc

ALEXANDRU LUPUȘOR

ID 0000-0002-4630-665X

Comunicarea își propune să investigheze raportul dintre gândirea lui Emil Cioran și dimensiunea nihilistă a conștiinței românești, surprinsă între scepticism, fatalitate și tendința către autonegare. Analiza pornește de la specificul fatalismului și scepticismului românesc, pentru a evidenția modul în care acestea configurează un orizont mental predispus nihilismului. Se examinează apoi expresiile istorismului și ale autonegării culturale, ca forme de interiorizare a negativului, și se discută posibilitatea unei depășiri prin ceea ce poate fi numit „salt istoric” – transformarea energiilor negative în resurse constructive. Studiul propune astfel o lectură a nihilismului românesc nu doar ca simptom de resemnare, ci și ca potențial catalizator al regenerării socio-culturale.

Cioran and Romanian nihilism

ALEXANDRU LUPUȘOR

ID 0000-0002-4630-665X

The paper aims to investigate the relationship between Emil Cioran's thinking and the nihilistic dimension of Romanian consciousness, caught between skepticism, fatality and the tendency towards self-negation. The analysis starts from the specifics of Romanian fatalism and skepticism, in order to highlight the way in which they configure a mental horizon prone to nihilism. It then examines the expressions of historicism and cultural self-negation, as forms of internalizing the negative, and discusses the possibility of overcoming it through what can be called a „historical leap” - the transformation of negative energies into constructive resources. The study thus proposes a reading of Romanian nihilism not only as a symptom of resignation, but also as a potential catalyst for socio-cultural regeneration.

Tradiții legate de Botez, Cununie și Învmormântare în spațiul basarabean

OCTAVIAN MOȘIN

ID 0000-0002-6169-2122

Conform ultimului recensământ al populației din Republica Moldova, majoritatea cetățenilor se declară creștin-ortodocși. Spre regret, doar o mică parte dintre ei sunt credincioși practicanți.

În același timp, viața duhovnicească a locuitorilor din spațiul basarabean este strâns legată de cele trei momente fundamentale ale existenței umane: nașterea, căsătoria și moartea.

De rând cu participarea la aceste servicii divine, în timp s-au statornicit mai multe tradiții atât în cadrul cultului, cât și în afara acestuia.

Unele dintre ele sunt în același duh cu învățătura Bisericii, altele comportă un caracter laic, iar unele practici sunt chiar străine creștinismului.

De aici nevoia de a analiza și explica tradițiile care s-au cristalizat în spațiul basarabean și care este legătura/contradicția acestora cu ceremoniile religioase.

Traditions related to the practices of Baptism, Marriage and Burial in the Bessarabian space

OCTAVIAN MOȘIN

ID 0000-0002-6169-2122

According to the latest population census in the Republic of Moldova, the majority of citizens identify themselves to be Orthodox Christians. Unfortunately, only a small part of them are practicing Christians. At the same time, the spiritual life of the inhabitants of the Bessarabian space is closely linked to the three fundamental moments of human existence: birth, marriage and death. Along with participation in these divine services, over time several traditions have been established both within and outside the religion. Some of them are in the same spirit as the Church's teaching, others have a secular character, and some practices are foreign to Christianity. Hence the need to analyse and explain the traditions that have crystallized in the Bessarabian space and their connection/contradiction with religious ceremonies.

Între medicina modernă și medicina populară din Basarabia. Investigarea conceptelor populației rurale referitoare la nașterea copilului: tradiții și obiceiuri (sec. al XIX-lea – înc. sec. al XX-lea)

DIANA EȚCO

● 0009-0009-4352-5695

Studiul de mai sus a fost consacrat cercetării procesului de tranziție de la obstetrica populară la cea modernă în Basarabia secolului al XIX-lea-începutul secolului al XX-lea. În acest scop am investigat principalele caracteristici ale procesului de medicalizare a nașterii și patologizare a actului nașterii în discursul medical. Pentru elucidarea subiectului propus spre cercetare au fost utilizate surse editate și inedite: documente depistate în Arhiva Națională, care conțin diverse rapoarte ale personalului medical din Basarabia, rapoartele instituțiilor medicale, inspectorilor medicali, zemstvei, guvernatorului, lucrările congreselor medicale, precum și rapoartele școlilor medicale de felceri și moașe; diverse lucrări și studii ale medicilor din Basarabia, publicate pe parcursul perioadei cercetate. Metodele utilizate ne-au oferit o perspectivă valoroasă asupra elucidării subiectului abordat.

Between modern medicine and folk medicine in Bessarabia. Investigating the rural population's concepts regarding childbirth: traditions and customs (19th century – early 20th century)

DIANA EȚCO

● ID 0009-0009-4352-5695

The above study was devoted to researching the transition from traditional to modern obstetrics in Bessarabia in the 19th and early 20th centuries. To this end, we investigated the main characteristics of the medicalization of childbirth and the pathologization of the act of giving birth in medical discourse. To elucidate the proposed research topic, we used published and unpublished sources: documents found in the National Archives, containing various reports by medical personnel in Bessarabia, reports by medical institutions, medical inspectors, zemstvos, the governor, the proceedings of medical congresses, as well as reports from medical schools for midwives and nurses; various works and studies by doctors in Bessarabia, published during the period under investigation. The methods used provided us with valuable insight into the subject matter, so we resorted to the practices of social history of medicine, gender history, and female anthropology, coupled with content and discourse analysis methods, which proved to be relevant and effective in this case.

Originalitatea și eleganța cupelor artistice din metal

LILIANA CONDRATICOVA

ID 0000-0002-8735-3364

În comunicarea de față ne-am propus să prezentăm una dintre categoriile semnificative ale artei aplicate din Republica Moldova. În domeniul prelucrării artistice a metalelor un rol important am rezervat cupelor decorative, care au evoluat de la forma potirelor bisericești la cupe de vin și cupe ornamentale, păstrate actualmente în colecții private și cele muzeale. Asemenea piese au fost atestate în palmaresul bijutierilor, care au realizat diferite articole pentru expozițiile de artă plastică, precum și la solicitarea unor instituții de stat. Câteva cupe au fost identificate la Centrul de Excelență în Viticultură și Vinificație din Chișinău, fiind produsul unui parteneriat eficient al bijutierilor Gh. Cojușnean, V. Vasilkov, V. Calășnicov. Cupele ocupau un loc important și în creația artistului V. Șochin. Identificarea, repertorierea acestor piese va contribui la completarea și diversificarea patrimoniului cultural, cupele decorative fiind un simbol al eleganței, originalității, creativității asociate cu pragmatismul.

The originality and elegance of artistic metal cups

LILIANA CONDRATICOVA

ID 0000-0002-8735-3364

In this communication we have set out to present one of the significant categories of applied art in the Republic of Moldova. In the field of artistic metalworking, an important role has been reserved for decorative cups, which have evolved from the shape of church chalices to wine cups and ornamental cups, currently kept in private and museum collections. Such pieces have been attested in the record of jewelers, who have made various items for fine art exhibitions, as well as at the request of some state institutions. Several cups have been identified at the Center of Excellence in Viticulture and Winemaking in Chisinau, being the product of an efficient partnership of jewelers Gh. Cojușnean, V. Vasilkov, V. Calășnicov. Cups also occupied an important place in the creation of the artist V. Șochin. The identification and repertory of these pieces will contribute to the completion and diversification of the cultural heritage, decorative cups being a symbol of elegance, originality, creativity associated with pragmatism.

Zonele (in)salubre ale Chișinăului interbelic

LIDIA PRISAC

ID 0000-0002-3406-3670

ION VALER XENOFONTOV

ID 0000-0002-5993-1235

În anii 1930 ai sec. XX, doctorul I. Cornea clasifica orașul în funcție de nivelul de curățenie și salubritate. Într-un articol acesta scria că „orașul Chișinău prezintă, din punct de vedere al claselor sociale [...] și al aspectului urbanistic, o limită care imprimă în mod tranșant caracterul populației, calitatea ei, morbiditatea și starea de igienă [...]”. În continuare, doctorul împărțea orașul în câteva zone. Despre prima acesta menționa că era zona cea nouă din susul orașului, „cu străzile sale largi, umbrite de copaci”, care îți dădea impresia unui oraș modern, demn de orice oraș occidental. Era firesc ca această zonă, locuit de oamenii cei mai cu stare, să aibă condițiile de salubritate din cele mai alese. Despre igiena celei de-a doua, doctorul relatează că se afla lângă „vechea Catedrală» a Chișinăului de altădată [...]” și prezenta „un nivel igienic mai scăzut”, în care totuși se găseau „îmbinându-se, aspecte de gospodării primitive, dar curățele, cu împeștițări caracteristice mizerului cartier evreiesc [...]”. Cea mai deplorabilă era cea de-a treia zonă, care se afla în partea de jos a orașului și reprezenta potrivit doctorului „infernul orașului [...], cu maximum de mizerie socială, pauperism, duhoare rea și cu duzinile sale de vizuini, unde locuiește boala și jalea [...]”.

The (un)healthy areas of interwar Chişinău

LIDIA PRISAC

ID 0000-0002-3406-3670

ION VALER XENOFONTOV

ID 0000-0002-5993-1235

In the 1930s, Dr. I. Cornea classified the city according to the level of cleanliness and sanitation. In an article, he wrote that "the city of Chişinău presents, in terms of social classes [...] and urban planning, a limit that sharply imprints the character of the population, its quality, morbidity and state of hygiene [...]". The doctor then divided the city into several zones. Regarding the first, he mentioned that it was the new area in the upper part of the city, "with its wide streets, shaded by trees", which gave the impression of a modern city, worthy of any Western city. It was natural that this area, inhabited by the wealthiest people, would have the best sanitation conditions. Regarding the hygiene of the second, the doctor reported that it was located "next to the 'old Cathedral' of Chişinău [...]" and presented "a lower level of hygiene", in which there were nevertheless "a combination of aspects of primitive households, but the cleanliness with the characteristic mottling of the miserable Jewish quarter [...]". The most deplorable was the third area, which was located in the lower part of the city and represented, according to the doctor, "the hell of the city [...], with maximum social misery, pauperism, bad stench and with its dozens of dens, where disease and grief reside [...]".

Mama lui Ioan (Iancu) de Hunedoara

ALEXANDRU SIMON

ID 0000-0002-1553-2101

Oficial, Ioan (Iancu) de Hunedoara a fost fiul lui Voicu (zis Buth) și al unei doamne române/ de sânge imperial (sârbesc) după aceeași sursă, Antonio Bonfini, cronicarul fiului lui Iancu, Matia Corvin, trecut în slujba dușmanului monahului huniad, Vladislav al II-lea Jagiello. Tot conform aceluiași Bonfini, mai circula „bârfa” că împăratul și regele Sigismund de Luxemburg îi fusese părinte lui Iancu. Un „mare iubit de frumos” (deși nu i se cunoaște vreun copil nelegitim), Sigismund o lăsase gravidă pe o tânără româncă, căsătorită apoi în grabă cu un nobil din neamul ei. Sunt povești cunoscute, măcar în parte, dar care se cuvin reprivite, cu ajutorul unor surse mai vechi și mai noi.

John (Iancu) Hunyadi's Mother

ALEXANDRU SIMON

ID 0000-0002-1553-2101

Officially, John (Iancu) Hunyadi was the son of Voicu (named Buth) and o a Wallachian (Romanian) lady/ of imperial (Serbian) descent, according to the same source, Antonio Bonfini, the chronicle of John's son, Matthias Corvinus, who had entered the service of the enemy of the Hunyadi monarch, Władysław II Jagiello. The same Bonfini also mentioned the “gossip” that Emperor and King Sigismund of Luxemburg had been John Hunyadi's real father. “Burning with lust” (though no illegitimate offspring of his is known), Sigismund had impregnated a young Romanian who was then quickly married off to a nobleman from her people. The stories are known, at least in part, but should be reviewed, based on older, as well as on newer sources.

Românii în legislația Regatului Ungar. Lecturi din *Corpus Juris Hungarici*

CORNEL ACHIM

Studiul propune identificarea, traducerea și analiza tuturor articolelor de lege referitoare la olahi/valahi/români din vasta colecție *Corpus Juris Hungarici*, care reunește legislația Regatului Ungar pe parcursul unui mileniu. Redactate inițial în latină și ulterior în maghiară, aceste norme juridice oferă o imagine esențială asupra statutului, obligațiilor și drepturilor acordate comunităților românești în diferite epoci. Prin traducerea fidelă și contextualizarea textelor, cercetarea urmărește să evidențieze modul în care românii au fost percepuți și integrați în structurile politico-juridice ale regatului, punând în lumină tensiunile și adaptările succesive. Proiectul vizează nu doar recuperarea istorică, ci și oferirea unui instrument științific pentru înțelegerea evoluției identității juridice și sociale a românilor.

Romanians in the Legislation of the Kingdom of Hungary. Readings from the *Corpus Juris Hungarici*

CORNEL ACHIM

The study aims to identify, translate, and analyze all legal articles referring to the Olachs/Valachs/Romanians from the extensive collection *Corpus Juris Hungarici*, which gathers the legislation of the Hungarian Kingdom over a millennium. Originally written in Latin and later in Hungarian, these legal provisions provide essential insight into the status, obligations, and rights granted to Romanian communities across different historical periods. Through faithful translation and contextual interpretation, the research seeks to highlight how Romanians were perceived and integrated into the political and legal structures of the kingdom, emphasizing both tensions and adaptations over time. The project is intended not only as a historical recovery but also as a scientific tool for understanding the evolution of the legal and social identity of Romanians.

Extinderea periodică a autorității Țării Moldovei în stânga Nistrului (sf. sec. XIV-încep. sec. XV)

ION CHIRTOAGĂ

ID 0000-0002-6226-4007

Puterea politică de la Suceava periodic își extindea autoritatea sa în unele localități cu populație română din stânga Nistrului. În 1383-1387, Petru Mușatin, participând la o campanie militară a Ungariei împotriva Poloniei, a introdus administrația sa în Podolia și stânga Nistrului. Până în prezent denumirea veche a localității Carasu-Cern s-a păstrat sub cea de Ciornaia, o suburbie a orașului Grigoripopol. În 1387 Petru Mușatin a cedat polonezilor și lituanienilor Podolia, însă la Karasu-Cern domnii de la Suceava trimiteau oameni, care percepeau vama de la negustorii străini împreună cu administrația moldavă de la Tighina. Către finele domniei lui Alexandru cel Bun fu restabilită autoritatea Moldovei asupra unor localități cu populație română din stânga Nistrului, inclusiv la Caraul din apropierea actualului Rașcov

The periodic extension of the authority of the Principality of Moldova on the left bank of the Dniester (late 14th – early 15th centuries)

ION CHIRTOAGĂ

0000-0002-6226-4007

The Periodic Expansion of the Authority of the Principality of Moldova to the East of the Dniester (late 14th – early 15th century) The political power based in Suceava periodically extended its authority over some localities with Romanian population from the east of the Dniester. Between 1383 and 1387, Petru Mușatin, taking part in a Hungarian military campaign against Poland, introduced his administration in Podolia and to the east of the Dniester. To this day, the old name of the locality Carasu-Cern has been preserved under that of Ciornaia, a suburb of the town of Grigoripopol. In 1387, Petru Mușatin ceded Podolia to the Poles and Lithuanians; however, at Karasu- Cern, the rulers of Suceava would send men who collected customs duties from foreign merchants together with the Moldovan administration of Tighina. Toward the end of the reign of Alexander the Good, Moldova's authority was restored over some localities with Romanian population from the east of the Dniester, including at Caraul, near present-day Rașcov.

Originile și amplasarea Licostomului și cetății Cern prin prisma coloniilor genoveze din Marea Neagră

ALEXANDRU BEJENARU

 0000-0001-6508-3917

Istoria medievală a Chilie și Cetății Albe este strâns legată de mențiunile sporadice a două așezări învecinate cu acestea – Licostomo și, respectiv, cetatea Cern. Existența acestor localități lângă porturile de pe Dunăre și Nistru putea fi inspirată de modelul Perei, principalului centru de operațiuni comerciale al Genovei în preajma Constantinopolului, care a fost preluată de alte colonii genoveze întemeiate lângă vechile posesiuni bizantine, precum Chilia, sau a localităților cu un număr considerabil de greci stabiliți anterior, cum era cazul Cetății Albe. În acest scenariu, Licostomo și cetatea Cern puteau juca inițial rolul de reședințe genoveze pe lângă vechile porturi populate de greci, până când echilibrul de forțe dintre genovezi și bizantini nu s-a schimbat substanțial la mijlocul secolului XIV.

The origins and the location of Licostomo and Cern fortress through the lens of the Genoese colonies in the Black Sea

ALEXANDRU BEJENARU

0000-0001-6508-3917

The medieval history of Chilia and Cetatea Albă is closely linked to the occasional mentions of two neighboring settlements – Licostomo and the fortress of Cern, respectively. The existence of these settlements near the ports on the Danube and Dniester rivers may have been inspired by the model of Pera, the main center of Genoa's commercial operations near Constantinople, which was adopted by other Genoese colonies founded near the old Byzantine possessions, such as Chilia, or towns with a considerable Greek population, such as Cetatea Albă. In this scenario, Licostomo and the fortress of Cern could initially have played the role of Genoese residences near the old ports populated by Greeks, until the balance of power between the Genoese and the Byzantines changed substantially in the mid-14th century.

Interferențe culturale polono-moldovenești în a doua jumătate a secolului al XV-lea. Imagini și modele

VALENTIN CONSTANTINOV

ID 0000-0001-9578-1134

Studiul urmărește să scoată în evidență mai multe elemente necunoscute și doar bănuite în ceea ce privește interferențele culturale polono-moldovenești în perioada domniei lui Ștefan cel Mare. Europa în această perioadă a pășit hotărât pe drumul performanțelor renascen-tiste, iar Polonia ancorată culturii occidentale nu a rămas în urma acestor procese. Prin intermediul vecinilor din nordul Moldovei principiile și valorile occidentale au ajuns și la noi. Pentru regatul Poloniei, a doua jumătate a secolului al XV-lea coincide și cu înflorirea istoriografiei. Este perioada în care în Polonia activează unul dintre primii istorici de marcă Jan Długosz. Aname lui îi aparține celebra descriere pe care i-a făcut-o lui Ștefan cel Mare după Bătălia de la Vaslui din 1475. Mai mult decât atât în Analele lui Długosz s-au strecurat mai multe pasaje din care noi putem trage concluzia că între Moldova lui Ștefan și Polonia au fost stabilite pe lângă numeroase alte legături și cele culturale.

Polish-Moldovan cultural interference in the second half of the 15th century. Images and models

VALENTIN CONSTANTINOV

 0000-0001-9578-1134

The study aims to highlight several unknown or only presumed aspects regarding Polish-Moldavian cultural interactions during the reign of Stephen the Great. Europe in this period had decisively set out on the path of Renaissance achievements, and Poland, firmly rooted in Western culture, did not lag behind these processes. Through Moldova's northern neighbors, Western principles and values also reached our lands. For the Kingdom of Poland, the second half of the fifteenth century also marked the flourishing of historiography. It was during this time that one of the first prominent historians, Jan Długosz, was active in Poland. It was he who authored the famous description of Stephen the Great following the Battle of Vaslui in 1475. Moreover, in Długosz's *Annals*, there are several passages from which we may conclude that, in addition to numerous other connections, cultural ties were also established between Stephen's Moldova and Poland.

Dodecaortonul în programele iconografice ale bisericilor moldovenești din secolele XV-XVI

EMIL DRAGNEV

ORCID 0000-0001-6174-161X

În secolele XI-XII se extinde pe larg un program iconografic constituit din 12 sărbători, vreme în care apare și termenul Δοδεκάορτον. Acest program îl cunoaștem în special din icoana cvadripatipă de la mănăstirea Sf. Ecaterina (Sinai), dar se stabilizează doar către secolul al XIV-lea. De asemenea din secolul al XIV-lea, ideea celor 12 sărbători evidențiate în mod deosebit este atestată și în sursele scrise. Dar deja în secolul al XV-lea, încep să fie introduse în registrul Dodecaortonul și alte sărbători, amplificând-i de fapt numărul. Noua componență a Dodecaortonului, se stabilește pe durata secolelor XVI-XVII. Programele iconografice ale bisericilor moldovenești, deja de la sfârșitul secolului al XV-lea înregistrează modificările din ciclul Sărbătorilor Împărătești, care se multiplică în secolul al XVI-lea.

The Dodecaorton in the iconographic programs of Moldavian churches from the 15th-16th centuries

EMIL DRAGNEV

ORCID 0000-0001-6174-161X

In the 11th-12th centuries, an iconographic program consisting of 12 feasts was widely expanded, at which time the term Δοδεκάορτον also appeared. We know this program especially from the quadripartite icon from the monastery of St. Catherine (Sinai), but it stabilized only towards the 14th century. Also from the 14th century, the idea of the 12 feasts highlighted in a special way is attested in written sources. But already in the 15th century, other feasts began to be introduced into the Dodecaorton register, actually increasing its number. The new composition of the Dodecaorton was established during the 16th-17th centuries. The iconographic programs of the Moldavian churches, already from the end of the 15th century, recorded the changes in the cycle of the Imperial Feasts, which multiplied in the 16th century.

Coroanele domnești în portretele votive din bisericile moldovenești din secolele XV-XVI

MARIA DRAGNEV

ID 0009-0006-0959-7095

Primele reprezentări votive moldovenești datează din ultimele decenii ale secolului al XV-lea, prezentând, de fapt, unul și același tip de coroană, purtat de domni, doamne și fiii domnești, cu cinci fleuroane vizibile, nu prea înalte, decorate cu perle și pietre scumpe. Domnițele poartă diademe cu pandelocuri, iar coroana doamnei Maria Voichița se distinge printr-un rubin mare încadrat, de care este prinsă marama (Pătrăuți, Rădăuți, Voroneț, Hârlău). Ocurența de la Dobrovăț ne prezintă fleuroane substanțial alungite și cu o configurație deosebită față de cele precedente (la fel la Baia și Probota). La Humor se revine la forma tipică pentru secolul al XV-lea, iar cazurile de la Moldovița și Sf. Dimitrie ne prezintă un tip nou de coroane, împletite în entrelac (tip de coroană preluat și de Movilești).

The princely crowns in the votive portraits in Moldavian churches from the 15th-16th centuries

MARIA DRAGNEV

ID 0009-0006-0959-7095

The earliest Moldavian votive representations date from the last decades of the fifteenth century and, in fact, display one and the same type of crown, worn by rulers, ladies, and princely sons, with five visible fleurons, not very tall, decorated with pearls and precious stones. The princesses wear diadems with pendilia, and the crown of Lady Maria Voichița is distinguished by a large mounted ruby to which the veil is attached (Pătrăuți, Rădăuți, Voroneț, Hârlău). The instance at Dobrovăț shows substantially elongated fleurons with a configuration distinct from the previous ones (likewise at Baia and Probota). At Humor the typical fifteenth-century form is resumed, while the cases at Moldovița and St. Dimitrie present a new type of crowns, braided in entrelac (a crown type also adopted by the Movilești).

Soliile Țării Moldovei în secolele XV-XVII: terminologie și organizare

EUGEN CERNENCHI

ID 0009-0002-9833-0368

Terminologia prin care erau desemnați trimișii diplomatici ai Țării Moldovei, nu era foarte variată (sol mare, sol, curier). Faptul poate fi explicat prin lipsa unei ierarhii oficiale bine stabilită și recunoscută a rangurilor diplomatice, dar și prin lipsa necesității unei astfel de ierarhii, în condițiile în care, în secolul XVII – începutul secolului XVIII, Moldova avea statutul unei țări vasale, incorporate în Imperiul Otoman. Totodată soliile Țării Moldovei erau compuse din câteva componente principale – 1. solul / solii (1-3 persoane), 2. personalul tehnic (secretarul / tălmăciul și personale de încredere), 3. personalul de deservire (servitori, slugi, bucătari, paza, călăreți etc). Împreună cu solia puteau călători negustori, călugări, călători. Numărul membrilor unei solii varia în funcție de scopurile și semnificația misiunii. Cele mai solemne și mai numeroase erau precedate de o avangardă.

Diplomatic mission of Moldova in the 15th-17th centuries: terminology and component parts

EUGEN CERNENCHI

ID 0009-0002-9833-0368

Terminology used for the designation of diplomatic missions of Moldova, also their types, and the composition of the deputations are examined. It is established that there was no official, well-established and recognized branched hierarchy of missions' types and of the ranks of diplomatic representatives (the great envoy, envoy, emissary). The deputations were composed of three parts - 1. envoy/ envoys, 2. technical staff (secretary, translator, trusted people), 3. staff (servants, cooks, security). The composition of a diplomatic mission varied depending on its type and the significance of the mission.

Rivalitatea pentru tronul Moldovei dintre Iancu Sasul și Petru Șchiopul în a doua jumătate a secolului al XVI-lea

ION CHEPTENE

0000-0001-9443-2522

Comunicarea analizează rivalitatea dintre Iancu Sasul și Petru Șchiopul pentru tronul Moldovei în a doua jumătate a secolului al XVI-lea, pe fundalul instabilității regionale cauzate de conflictele otomano-persane și polono-moscovite. Cei doi domni, susținuți de diferite grupuri politice din cadrul Imperiului Otoman, s-au aflat într-o competiție acerbă pentru obținerea favorurilor Porții. Petru Șchiopul, inițial susținut de marele vizir Mehmed Sokollu, pierde tronul după moartea acestuia, în favoarea lui Iancu Sasul, care își folosește relațiile sale politice și resursele financiare pentru a obține domnia în 1579. Domnia sa însă a generat tensiuni interne și externe, culminând cu izolarea sa diplomatică și acuzații de colaborare cu Habsburgii. În aceste circumstanțe rivalitatea cu Petru Șchiopul pentru tronul Moldovei continuă.

The rivalry for the Moldavian throne between Iancu Sasul and Peter the Lamé in the second half of the 16th century

ION CHEPTENE

0000-0001-9443-2522

The research analyses the rivalry for the Moldavian throne between Iancu Sasul and Peter the Lamé in the second half of the 16th century. This rivalry took part in the background of regional instability caused by the Ottoman-Persian and Polish-Moscow conflicts. The two rulers, supported by different political groups within the Ottoman Empire, fought for the Ottoman Porte's support. Peter the Lamé, initially supported by the Grand Vizier Mehmed Sokollu, lost the throne after Mehmed Sokollu's death. Iancu Sasul used his political influence and financial resources to gain the throne in 1579, beginning the next ruler. However, his reign generated internal and external tensions, which, finally, determined his diplomatic isolation and accusations of collaboration with the Habsburg Empire. In this context, the rivalry between Iancu Sasul and Peter the Lamé for the throne of Moldavia continued.

Mănăstirea Dobru, prima comunitate monahală de stil vechi din România

IACOB CHELARU

Mănăstirea Dobru reprezintă un punct de referință în istoria religioasă a României, fiind prima comunitate monahală care a adoptat calendarul iulian și practicile liturgice de stil vechi. Această instituție marchează o revenire semnificativă la tradițiile ortodoxe autentice, în contextul tensiunilor generate de trecerea oficială la calendarul gregorian în Biserica Ortodoxă Română. Studiul de față analizează contextul istoric și religios al fondării Mănăstirii Dobru, evidențiind motivațiile spirituale și sociale ale monahilor care au optat pentru respectarea calendarului vechi, în opoziție cu deciziile oficiale ale bisericii naționale.

Printr-o cercetare documentară și interviuri cu membrii comunității, se evidențiază modul în care Mănăstirea Dobru a devenit un centru de rezistență spirituală, păstrând ritualurile tradiționale și promovând o identitate religioasă distinctă în cadrul ortodoxiei românești. De asemenea, se discută impactul acestei comunități asupra dialogului ecumenic și asupra percepției stilului vechi în România contemporană. Concluzia subliniază rolul Mănăstirii Dobru nu doar ca spațiu liturgic, ci și ca simbol al continuității și fidelității față de tradiția ortodoxă ancestrală.

Dobru Monastery, the first old-style monastic community in Romania

IACOB CHELARU

Dobru Monastery is a landmark in the religious history of Romania, being the first monastic community to adopt the Julian calendar and old-style liturgical practices. This institution marks a significant return to authentic Orthodox traditions, in the context of the tensions generated by the official transition to the Gregorian calendar in the Romanian Orthodox Church. The present study analyzes the historical and religious context of the founding of Dobru Monastery, highlighting the spiritual and social motivations of the monks who opted to observe the old calendar, in opposition to the official decisions of the national church.

Through documentary research and interviews with community members, it highlights how Dobru Monastery became a center of spiritual resistance, preserving traditional rituals and promoting a distinct religious identity within Romanian Orthodoxy. It also discusses the impact of this community on ecumenical dialogue and on the perception of the old style in contemporary Romania. The conclusion emphasizes the role of Dobru Monastery not only as a liturgical space, but also as a symbol of continuity and fidelity to the ancestral Orthodox tradition.

Practica învățământului instituționalizat din Banat în timpul Evului Mediu

CONSTANTIN-TUFAN STAN

0000-0001-9327-0912

Practica unor rudimente ale învățământului instituționalizat în topusul geografic și istoric al Banatului medieval a fost marcată de jurisdicția diferitelor entități ecleziastice: de la sistemul pedagogic practicat la Morisena, sub autoritatea Imperiului Bizantin, până la înființarea Episcopiei Cenadului (Morisena), care a devenit un centru ecleziastic de tip occidental, unde a funcționat o școală în care se predă în limba latină, până la școlile parohiale calvine din secolele XVI-XVII.

Legea și Regulamentul Școlii Reformate Românești din Făgăraș, un document elaborat la inițiativa Suzânnei Lorántffy sub influența preceptelor iluministe inspirate de învățăturile lui Comenius, având ca scop principal propovăduirea principiilor protestantismului calvin, au inaugurat o etapă de progres cultural și educațional în rândul membrilor comunității românești din Banat și Transilvania.

The Practice of Institutionalized Education in Banat during the Middle Ages

CONSTANTIN-TUFAN STAN

ID 0000-0001-9327-0912

The practice of institutionalized education in the geographic and historical landscape of medieval Banat was marked by the jurisdiction of various ecclesiastical entities: from the pedagogical system carried out at Morisena, under the authority of the Byzantine Empire, to the establishment of the Cenad diocese (Morisena), which became an ecclesiastical center of a Western type, where a school teaching in Latin operated, to the Calvinist parish schools of the 16th-17th centuries.

The Law and Regulations of the Reformed Romanian School in Făgăraș, a document developed at the initiative of Suzánna Lorántffy under the influence of Enlightenment precepts inspired by the teachings of Comenius, with the main goal of preaching the principles of Calvinist Protestantism, inaugurated a stage of cultural and educational progress among the members of the Banat and Transylvanian Romanian community.

Recente explorări documentare din arhivele poloneze

LILIA ZABOLOTNAIA

 0000-0001-9807-5809

Cercetarea istorică se întemeiază, în mod fundamental, pe descoperirea, analiza și valorificarea critică a surselor primare. În acest context, arhivele poloneze constituie un corpus documentar de importanță majoră pentru înțelegerea relațiilor interstatale moldo-polone din secolul al XVII-lea, în special a legăturilor de natură dinastică, culturală și confesională. Noi explorări documentare întreprinse în ultimii ani au scos la lumină materiale inedite – corespondență privată și oficială, acte juridice, testamente, gravuri și alte tipuri de surse – care completează și nuanțează tabloul istoric consacrat.

Valorificarea acestor documente deschide noi direcții de cercetare interdisciplinară, cuprinzând domenii precum istoria politică și socială, genealogia, studiile juridice și analiza culturală. Astfel, noile explorări documentare din arhivele poloneze reprezintă o contribuție esențială la consolidarea și aprofundarea cercetărilor din sfera antropologiei istorice, oferind perspective inedite asupra unor fenomene și personalități încă insuficient investigate.

Recent Documentary Explorations in Polish Archives

LILIA ZABOLOTNAIA

 0000-0001-9807-5809

Historical research fundamentally relies on the discovery, analysis, and critical interpretation of primary sources. Polish archives preserve a rich body of documents of major importance for understanding Moldavian-Polish interstate relations in the seventeenth century, particularly dynastic, cultural, and confessional ties. Recent explorations have uncovered previously unknown materials, including private and official correspondence, legal acts, wills, engravings, and other sources that significantly enrich the established historical narrative.

The scholarly use of these materials opens new directions for interdisciplinary inquiry, intersecting political and social history, genealogy, legal studies, and cultural analysis. By integrating such diverse perspectives, these documentary findings shed light not only on diplomatic and institutional relations, but also on the everyday dynamics of cultural exchange, identity, and networks of influence across the region.

Ultimately, recent documentary explorations in Polish archives make an essential contribution to the advancement of historical anthropology, offering innovative perspectives on phenomena and figures that remain insufficiently investigated in current historiography.

Dimitrie Cantemir, precursor al Școlii Ardelene

ȘTEFAN PURICI

ID 0000-0003-1217-402

FLORIN PINTESCU

ID 0000-0002-5374-2871

Nucleul central al comunicării este dat de analiza impactului operelor cantemiriene. Descrierea Moldovei și Hronicul vechimei a romano-moldo-vlahilor asupra concepțiilor privind originea pur latină și continuitatea elementului romanic din Moldova, Muntenia și Transilvania, profesate de Samuil Micu, Petru Maior și Gheorghe Șincai. Sunt prezentate elementele de continuitate și discontinuitate dintre concepțiile istorice profesate de către „protagoniștii” demersului științific și sunt analizate influențele cantemiriene asupra operelor sus-menționaților reprezentanți ai Școlii Ardelene. Concluzia finală a comunicării este că nici cărturarul moldovean, nici cei ardeleni nu își rafinează analizele până la capăt datorită atât stadiului incomplet al cunoașterii istorice de atunci cât, mai ales, în opinia noastră, datorită faptului că nu „vorbeau” în numele unei entități etno-politice independente.

Dimitrie Cantemir, forerunner of the Transylvanian School

ȘTEFAN PURICI

ID 0000-0003-1217-402

FLORIN PINTESCU

ID 0000-0002-5374-2871

The central core of the communication is given by the analysis of the impact of Cantemirian works *Description of Moldavia* and *Chronicle and Antiquity of Roman-Moldo-Vlachs* on the conceptions regarding the purely Latin origin and continuity of the Romanesque element in Moldavia, Wallachia and Transylvania, professed by Samuil Micu, Petru Maior and Gheorghe Șincai. The elements of continuity and discontinuity between the historical conceptions professed by the "protagonists" of the scientific approach are presented and the Cantemirian influences on the works of the aforementioned representatives of the Transylvanian School are analyzed. The final conclusion of the communication is that neither the Moldavian nor the Transylvanian scholars refine their analyses to the end due to both the incomplete state of historical knowledge at that time and, especially, in our opinion, due to the fact that they were not "speaking" on behalf of an independent ethno-political entity.

Război și pace între Imperiul Otoman și Țara Moldovei: efecte asupra spațiului pruto-nistean (sfârșitul secolului al XV-lea – începutul secolului al XVIII-lea)

IGOR BERCU

0000-0001-8227-028X

Comunicarea își propunea analiza relațiile fluctuante dintre Imperiul Otoman și Țara Moldovei în perioada cuprinsă între sfârșitul secolului al XV-lea și începutul secolului al XVIII-lea, cu accent pe efectele acestor relații asupra spațiului pruto-nistean. În această perioadă, caracterizată de alternanțe între conflicte armate și perioade de pace relativă, teritoriul dintre Prut și Nistru a fost adesea teatrul unor confruntări directe sau al unor presiuni indirecte exercitate de Poarta asupra Țării Moldovei.

Cercetarea evidențiază modul în care războaiele – fie între Țara Moldovei și Imperiul Otoman, fie între Poartă și puteri terțe (Polonia, cazacii, Rusia) – au condus la reconfigurări ale granițelor, la schimbări în structura administrativă a regiunii și la consolidarea prezenței otomane prin înființarea și organizarea unităților administrativ-teritoriale, care au intrat în *dâr al-Islam* („Casa Islamului”). Totodată, tratatele de pace și relațiile de vasalitate au generat forme de control politic și economic indirect, afectând autonomia locală și structurile socio-politice din zonă.

În paralel, sunt analizate și efectele asupra populației locale, inclusiv migrațiile, fiscalitatea, precum și modificări în structura socială și în practicile cotidiene rezultate din interacțiunile repetate dintre populațiile moldovene și administrația otomană. Studiul se bazează pe surse primare (cronici, documente otomane, etc.) și cercetări recente, propunând o lectură integratoare a fenomenelor de frontieră și de influență imperială într-o regiune marcată de instabilitate geopolitică.

War and peace between the Ottoman Empire and Moldavia: effects on the Prut-Dniester space (late 15th century – early 18th century)

IGOR BERCU

0000-0001-8227-028X

The paper aimed to analyze the fluctuating relations between the Ottoman Empire and Moldavia between the end of the 15th century and the beginning of the 18th century, with an emphasis on the effects of these relations on the Prut-Dniester area. During this period, characterized by alternations between armed conflicts and periods of relative peace, the territory between the Prut and the Dniester was often the scene of direct confrontations or indirect pressures done by the Porte on Moldavia.

The research highlights how the wars – either between Moldavia and the Ottoman Empire, or between the Porte and third powers (Poland, the Cossacks, Russia) – led to border reconfigurations, changes in the administrative structure of the region, and the consolidation of the Ottoman presence through the establishment and organization of administrative-territorial units, which entered the *dâr al-Islam* ("House of Islam"). At the same time, peace treaties and vassalage relations generated forms of indirect political and economic control, affecting local autonomy and socio-political structures in the area.

In parallel, the effects on the local population are also analyzed, including migrations, taxation, as well as changes in the social structure and daily practices resulting from repeated interactions between the Moldavian populations and the Ottoman administration. The study is based on primary sources (chronicles, Ottoman documents, etc.) and recent research, proposing an integrative reading of border phenomena and imperial influence in a region marked by geopolitical instability.

A fi bun creștin: sentimentul religios în epitafurile și testamentele din Țara Moldovei (sec. al XVII-lea – începutul sec. al XIX-lea)

ALINA FELEA

0000-0002-7449-0001

În componența epitafurilor și testamentelor elaborate în Țara Moldovei în sec. XVII-începutul sec. al XIX-lea, care sunt surse importante în studierea mentalității și cotidianului, identificăm câteva componente care fac trimitere la sentimentul religios: a) invocarea din testamente; b) categorisirea că testatarul sau destinatarul epitafului este roaba/robul lui Dumnezeu; c) încrederea în forța Divinității; d) iertarea creștină, prin care testatarii cereau iertare celor care le-au greșit și la rândul lor iertau pe toți, sau autorii epitafurilor în numele celui răposat se adresau către trecători pentru a fi iertați în conformitate cu rugăciunea de căpătâi a creștinătății „Tatăl nostru”. Rugămintea de iertare se adresa lui Dumnezeu, în fața căruia urma să răspundă pentru faptele sale; e) acțiuni menite să invoce bunăvoința divină.

Being a good Christian: religious sentiment in epitaphs and wills from Principality of Moldova (the 17th century – beginning of the 19th century)

ALINA FELEA

ORCID 0000-0002-7449-0001

In the composition of the epitaphs and wills drawn up in Moldova in the 17th century - the beginning of the 19th century, which are important sources in the study of mentality and everyday life, we identify several components that refer to religious sentiment: a) invocation from wills; b) the categorization that the testator or recipient of the epitaph is the servant of God; c) trust in the power of Divinity; d) Christian forgiveness, through which the testators asked for forgiveness from those who had wronged them and in turn forgave everyone, or the authors of the epitaphs on behalf of the deceased addressed passers-by to be forgiven in accordance with the main prayer of Christianity, the "Our Father". The request for forgiveness was addressed to God, before whom he would answer for his deeds; e) actions intended to invoke divine goodwill.

Vizita principelui Grigore al III-lea Ghica la Sankt Petersburg (document inedit din epoca războiului ruso-otoman, 1768-1774)

ALEXANDR PONOMARIOV

0000-0001-5492-0804

În timpul războiului ruso-otoman din 1768–1774 gospodar Țării Românești Grigore al III-lea Ghica a ales să se predea comandamentului militar rus, decât să fie transportat în secret la turci pentru siguranță. În conformitate cu dorințele conducătorului, toate rapoartele rusești afirmau că conducătorul Țării Românești fusese capturat. După răscoala din noaptea de 6 noiembrie 1769 puterea în capitală și o parte a Țării Românești a trecut în mâinile partidului pro-rus condus de Pîrvu Cantacuzino. 7 noiembrie noul guvern i-a trimis la Iași pe principelui Grigore Ghica, fiul, fratele, nepotul și alte rudele sale la generalul Ștofeln. 2 ianuarie 1770, principelui și familia sa au fost duși ca prizonieri de onoare la sediul contelui Rumianțev din Leticev, iar apoi, 17 ianuarie, au fost trimiși de acolo la Kiev. După doi ani petrecuți la Kiev, Grigore Ghica a fost trimis la Sankt Petersburg în decembrie 1771. Alaiul prințului era format din 15 persoane: un doctor, un logofete, un armaș, un postelnik, un comis, un vistiar și alții, precum și șase servitori. Principelui și alaiul său îl însoțeau șase militari ruși.

Prince Grigory III Gika's Visit to St. Petersburg (Unpublished document from the Russo-Turkish War of 1768-1774)

ALEXANDR PONOMARIOV

© 0000-0001-5492-0804

During the Russo-Turkish War of 1768–1774 the Wallachian prince Gregory III Ghica chose to surrender to the Russian military command rather than be secretly transported to the Turks for safety. In accordance with the ruler's wishes, all Russian reports stated that the ruler of Wallachia had been captured. After the uprising on the night of November 6, 1769, power in the capital and part of Wallachia passed into the hands of the pro-Russian party led by Pyrvu Cantacuzino. On November 7, the new government sent Prince Grigory Ghica, his son, brother, nephew, and other relatives to Iași to General Stofeln. On January 2, 1770, the prince and his family were delivered as honorary prisoners to Count Rumyantsev's headquarters in Letichev, and then on January 17, they were sent from there to Kyiv. After two years in Kyiv, Grigory Gika was sent to St. Petersburg in December 1771. The prince's retinue consisted of 15 people: a doctor, a logothete, an armash, a postelnik, a komis, a vistiar and others, as well as six servants. Accompanying the prince and his retinue were six Russian military men.

Imaginea regimului politic din Transilvania, Moldova și Țara Românească reflectată în relatările călătorilor străini (1700-1810)

SORIN DOMIȚIAN ȘIPOȘ

0000-0002-4002-5136

Călătorii străini ce străbat Principatele Române vin în marea lor majoritate din Europa Centrală și de Nord. Prezența lor în spațiul românesc se datorează însărcinărilor politice, militare și economice din partea statelor care i-au trimis. După traversarea frontierelor politice, reprezentanții marilor puteri pătrund în interiorul țării și, de regulă, urmează drumul spre capitalele Principatelor Române: București, Iași, Sibiu, intrând în contact cu realități care definesc aceste provincii.

Definitorii sunt audiențele oficiale și discuțiile particulare cu domnii fanarioți. Observațiile și criticile reprezentanților marilor puteri sunt justificate, îndeosebi, în privința sistemului politic corupt și a atitudinii duplicitare a principilor fanarioți. Majoritatea călătorilor străini remarcă faptul că domnii fanarioți și sultanii sunt vinovați de situația dificilă a locuitorilor din Principate; de asemenea, dese conflicte militare, invaziile armatelor străini, impunerile, jafurile și uciderile locuitorilor au jucat un rol important în situația dificilă a principatelor. Evident, nici boierii pământeni nu sunt scutiți de criticile voiajorilor străini și uneori și nici populația majoritară condamnată, adesea, pentru atitudinea pasivă față de nedreptățile îndurate. Dar, în general, imaginea călătorilor străini despre români este în general pozitivă.

The Image of the Political Regime in Transylvania, Moldavia and Wallachia Reflected in the Accounts of Foreign Travelers (1700-1810)

SORIN DOMIȚIAN ȘIPOȘ

0000-0002-4002-5136

Foreign travelers who cross the Romanian Principalities come in their vast majority from Central and Northern Europe. Their presence in the Romanian space is due to political, military and economic assignments from the states that sent them. After crossing the political borders, the representatives of the great powers enter the interior of the country and, as a rule, follow the road to the capitals of the Romanian Principalities: Bucharest, Iași, Sibiu, coming into contact with realities that define these provinces.

The defining factors will be the official audiences and private discussions with the Phanariot lords. The observations and criticisms of the representatives of the great powers are justified, especially regarding the corrupt political system and the duplicitous attitude of the Phanariot princes. Most foreign travelers note that the Phanariot lords and the sultans are to blame for the difficult situation of the inhabitants of the Principalities; also, the frequent military conflicts, invasions of foreign armies, impositions, robberies and murders of the inhabitants played an important role in the difficult situation of the principalities. Obviously, neither the land boyars are exempt from the criticism of foreign travelers and sometimes nor the majority population, often condemned for the passive attitude towards the injustices suffered. But, in general, the image of foreign travelers about the Romanians is generally positive.

Aspecte economice și sociale din comitatul Bihor în secolul al XVIII-lea. Studiu de caz: domeniul Mișca

LAURA ARDELEAN

ID 0000-0001-7110-0162

COSMIN PATCA

ID 0009-0008-8151-8499

Secolul al XVIII-lea este considerat un timp de răscruce marcat de evoluții contradictorii, un secol de cumpănă în privința tehnicii agricole, un secol aflat la trecerea dintre Evul Mediu și epoca modernă. În fața creșterii fără precedent a populației, se simte nevoia unei cantități sporite de hrană. În acest context, stăpânitorii habsburgi ai comitatului Bihor au încercat să implementeze unele măsuri pentru a eficientiza agricultura și a obține un randament sporit. Astfel, rapoartele oficiale, conscrierile de bunuri, urbariile și conscrierile urbariale din veacul al XVIII-lea ne relevă o anumită realitate economică și socială din comitatul Bihor în general, și implicit în cazul așezărilor din componența domeniului nobiliar Mișca, situat în jumătatea de nord a comitatului Bihor.

Economic and Social Aspects of 18th Century Bihor County: A Case Study of the Mișca Estate

LAURA ARDELEAN

ORCID 0000-0001-7110-0162

COSMIN PATCA

ORCID 0009-0008-8151-8499

The 18th century is regarded as a turning point marked by contradictory developments for Transylvania, a century of transition in agricultural techniques, situated between the Middle Ages and the modern era. Faced with an unprecedented increase in population, the demand for greater quantities of food became pressing. In this context, the Habsburg rulers sought to implement measures aimed at making agriculture more efficient and increasing yields. Consequently, the official reports, inventories of goods, urbariums, and urbarial conscriptions of the 18th century reveal a particular economic and social reality in Bihor County as a whole, and, by extension, in the settlements belonging to the noble estate of Mișca, located in the northern half of the county.

Împărțirea Pădurii Rez din comitatul Bihor între domeniile nobiliare Mișca și Șinteu (secolul al XVIII-lea)

COSMIN PATCA

ID 0009-0008-8151-8499

LAURA ARDELEAN

ID 0000-0001-7110-0162

O sursă cartografică de la jumătatea secolului al XVIII-lea face referire la delimitarea Pădurii Rez, situată în jumătatea de nord a comitatului Bihor, în zona Munților Plopișului. Munții Plopișului reprezintă o subdiviziune a Munților Apuseni, cu altitudini ce nu depășesc 1000 de metri și sunt acoperiți în general de păduri de foioase. Disputa pentru Pădurea Rez între două domenii nobiliare vecine, Mișca și Șinteu, ne arată rolul tot mai mare pe care pădurea îl joacă în dezvoltarea economică din secolul al XVIII-lea.

The Partition of the Rez Forest in Bihor County between the Noble Estates of Mișca and Șinteu (18th Century)

COSMIN PATCA

ID 0009-0008-8151-8499

LAURA ARDELEAN

ID 0000-0001-7110-0162

A cartographic source from the mid-18th century refers to the delimitation of the Rez Forest, located in the northern half of Bihor County, in the area of the Plopiș Mountains. The mentioned mountains constitute a subdivision of the Apuseni Mountains, with altitudes not exceeding 1,000 meters, generally covered by deciduous forests. The dispute over the Rez Forest between the neighboring noble estates of Mișca and Șinteu illustrates the increasing role that forests played in the economic development of the 18th century.

Patru cărți ce provin de la Biserica Sfinții voievozi Mihail și gavril din Bezinu, Orhei (1767)

CRISTINA MARIA SPÂNU-CÎMPIANU

ID 0000-0002-1701-288X

Familia Donici care „și-a lăsat numele în letopisești, în biserici, în literatură și în legile moldovenești” își trage obârșia din ținutul Orhei, de care a rămas legată timp de secole. Unul dintre aceste locuri de legătură este și satul Bezinul care le-a aparținut „de la obârșie până la gură”. Bezinu, căruia i s-a mai zis și Stanca, este atestat documentar la 4 mai 1436, în prezent purtând denumirea de Donici. Aici, cei din familia Donici au ridicat o biserică de lemn care avea hramul Adormirea în secolul al XVII-lea iar mai apoi a luat hramul Sfinților Voievozi, toate acestea înainte de anul 1767. Câteva cărți vechi ce au aparținut acestei biserici au călătorit, în timp, peste Prut, ajungând în diverse biserici din Episcopia Hușilor. Lucrarea de față își propune să analizeze aceste cărți și, pe cât posibil, să identifice traseul pe care l-au parcurs din ținutul Orheiului până în actualul județ Vaslui.

Four books the Church of Holy Archanghels Mihchael and Gavril of Bezinu, Orhei (1767)

CRISTINA MARIA SPÂNU-CÎMPIANU

ID 0000-0002-1701-288X

The Donici family, which „left its mark in chronicles, churches, literature, and Moldovan laws,” traces its origins to the Orhei region, to which it remained connected for centuries. One of these places of connection is the village of Bezinu, which belonged to them „from the beginning to the end.” Bezinu, also known as Stanca, is documented on May 4, 1436, and is currently called Donici. Here, the Donici family built a wooden church dedicated to the Assumption in the 17th century, which was later dedicated to the Holy Archangels, all before 1767. Over time, several old books belonging to this church travelled across the Prut River, reaching various churches in the Diocese of Huși. This paper aims to analyse these books and, where possible, trace their route from the Orhei region to the present-day county of Vaslui.

Hatîşerifele din 1802 – un compromis ruso-otoman

VLAD MISCHEVCA

ID 0000-0003-3461-2534

Promulgându-se hatîşerifurile (turc.: *Hatt-i-şerif*; *Hatt-i-himaiun*) de la 1802, emise de către sultanul Selim al III-lea, se lărgea baza de sprijin a Rusiei în Principatele Române, deoarece tot mai mulți români sperau, astfel, să fie protejați de abuzurile fanariote ale guvernării otomane. Aceste acte cu finalitate internă, deși au fost acordate de autoritatea sultanului, se prezintă, „formal”, ca o urmare a conjugării acțiunilor atât a factorilor „externi” (Rusia), cât și a celor „interni” (din cadrul Principatelor). În acest sens este utilizat în istoriografie termenul de „hatîşerife” pe baza acordurilor politice ruso-otomane, considerate ca fiind primele acte oficiale care stipulau de o manieră clară interacțiunea dintre puterea suzerană și cea protectoare (fiind practic identice pentru fiecare Principat în parte).

Actele din 1802 reînnoiau și concretizau o serie de privilegii vechi ale Principatelor Române, adăugându-se și altele noi, ce pot fi grupate în câteva categorii: 1) Clauzele privitoare la raporturile dintre Principate, în calitatea lor de state vasale, și Imperiul Otoman, ca putere suzerană; 2) Clauzele privitoare la organizarea internă a Principatelor; 3) Drepturile care i s-au recunoscut Rusiei.

La 1802 Rusia nu numai că și-a lărgit autoritatea politică, câștigată încă în 1774, pentru a interveni în viața social-politică a Moldovei și Țării Românești prin intermediul instrumentelor diplomatice (în baza clauzelor și convențiilor bilaterale), dar și-a întărit în mod substanțial suportul intern al politicii sale Orientale promovate în Europa de sud-est prin persoana principilor greci ai Fanarului – Ypsilanti și Moruzi.

The Hatt-i-sheriffs of 1802 – a Russian-Ottoman compromise

VLAD MISCHEVCA

ID 0000-0003-3461-2534

Promulgating hatt-i-sheriffs (turc.: *Hatt-i-şerif*; *Ḥaṭṭ-i ḥümāyūn* - literally „imperial rescript”; a command written in the sultan's own hand) of 1802, issued by Sultan Selim III, broadened Russia's support base in the Romanian Principalities, as more Romanians hoped to be protected from the Phanariot abuses of the Ottoman government. These acts with internal purpose, although granted by the authority of the Sultan, are presented, „formally”, because of the combination of the actions of both „external” factors (Russia) and „internal” factors (within the Principalities). In this sense, the term „hatisheriffs” is used in historiography on the basis of the Russian-Ottoman political agreements, considered to be the first official acts that clearly stipulated the interaction between the suzerainty and the protective power (being practically identical for each Principality).

The acts of 1802 renewed and concretized a series of old privileges of the Romanian Principalities, adding new ones, which can be grouped into several categories: 1) The clauses regarding the relations between the Principalities, in their capacity as vassal states, and the Ottoman Empire, as a suzerainty power; 2) The clauses regarding the internal organization of the Principalities; 3) The rights that have been recognized to Russia.

In 1802, Russia not only expanded its political authority, gained in 1774, to intervene in the socio-political life of Moldavia and Wallachia through diplomatic instruments (based on bilateral clauses and conventions), but also substantially strengthened its internal support of its Oriental policy promoted in Southeastern Europe through the person of the Greek princes of Phanar – Ypsilanti and Moruzi.

Tipografia Administrației Regionale a Basarabiei în perioada de stăpânire țaristă: organizare și activitate

IGOR CERETEU

0009-0004-6338-9313

Activitatea tipografică în Basarabia a început în 1814, când a fost organizată de Mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni o tipografie, în care se tipăreau doar cărți religioase. Conform opiniilor prima tipografie laică a fost înființată în anul 1818, iar potrivit datelor documentare a fost deschisă în anul 1836. Autoritățile administrative ale Basarabiei au utilizat tipografia regională a Basarabiei, Tipografia Zemstvei regionale, Tipografia particulară a lui Achim Popov, Tipografia lui Dezideriu. Administrația Basarabiei a utilizat doar tiparul laic pentru tipărirea formularelor de caracter secret. Pentru alte necesități erau imprimate alte formulare sau etichete, acceptate de autorități. Această tipografie a funcționat pe parcursul secolului al XIX-lea și primele decenii ale secolului al XX-lea.

Printing House of the Regional Administration of Bessarabia during the period of Tsarist rule: organization and activity

IGOR CERETEU

0009-0004-6338-9313

The printing activity in Bessarabia began in 1814, when Metropolitan Gavriil Bănulescu-Bodoni organized a printing house, in which only religious books were printed. According to opinions, the first secular printing house was established in 1818, and according to documentary data it was opened in 1836. The administrative authorities of Bessarabia used the regional printing house of Bessarabia, the Regional Zemstva Printing House, Achim Popov's Private Printing House, and Dezideriu's Printing House. The administration of Bessarabia used only the secular printing house for printing secret forms. For other needs, other forms or labels were printed, accepted by the authorities. This printing house functioned throughout the 19th century and the first decades of the 20th century.

Includerea Biserica Ortodoxă din Basarabia în simbolistica imperială rusă de la începutul secolului XX

ION GUMENĂ

0000-0002-4501-3855

Este cunoscut că Instituția Bisericii Ortodoxe în cazul Imperiului Rus era interpretată nu doar *stricto sensu* al unui organism spiritual. În conformitatea cu doctrina imperială aceasta urma să mai îndeplinească o serie de funcții.

Una dintre acestea a fost și încadrarea Bisericii Ortodoxe din spațiul pruto-nistean în curentul simbolistico-jubileoman ce a cuprins Imperiul Rus la începutul secolului al XX-lea, cu precădere accentuându-se la începutul celei de a doua decade a veacului și continuând până la Marele Război. Instituția ecleziastică nu numai că susținea la nivel religios multitudinea de manifestări organizate de către administrația țaristă, dar în unele cazuri devenea chiar principalul actor al festivităților laice. Subiect care ne interesează și îl vom aborda, Biserica ortodoxă din spațiul pruto-nistean în spiritul unității imperiale era implicată într-o serie de acțiuni precum era consolidarea sau inaugurarea a unor simboluri străine cu tradiția locală autohtonă românească nici cu istoria evenimențială sau factologică a acestui spațiu.

The Inclusion of the Orthodox Church in Bessarabia in Russian Imperial Symbolism at the Beginning of the 20th Century

ION GUMENĂI

0000-0002-4501-3855

It is known that the Institution of the Orthodox Church in the case of the Russian Empire was interpreted not only *stricto sensu* of a spiritual organism. In accordance with the imperial doctrine, it was to fulfill a series of functions.

One of these was the inclusion of the Orthodox Church in the Prut-Dniester space in the symbolic-jubileomic current that encompassed the Russian Empire at the beginning of the 20th century, especially emphasizing at the beginning of the second decade of the century and continuing until the Great War. The ecclesiastical institution not only supported at a religious level the multitude of manifestations organized by the tsarist administration, but in some cases even became the main actor of secular festivities. A subject that interests us and that we will address, the Orthodox Church in the Prut-Dniester space in the spirit of imperial unity was involved in a series of actions such as the consolidation or inauguration of foreign symbols with the local Romanian autochthonous tradition or with the eventful or factual history of this space.

Reglementări și cutume privind exploatarea subsolului în Țara Moldovei de la începutul secolului al XIX-lea

TUDOR CANDU

ID 0000-0002-1139-993X

Un subiect puțin reflectat la noi continuă să fie cel despre exploatarea resurselor subsolului, deși încă din antichitate în cuprinsul spațiului românesc au fost numeroase exploatații ale zăcămintelor aurifere, de sare, păcură etc. Care a fost regimul juridic al acestora cu regret sursele istorice cunoscute ne oferă foarte puține detalii. În procesul de elaborare a volumului următor de documente dedicat Țării Moldovei în perioada ocupației militare ruse din Principate 1806-1812, în atenția noastră au ajuns materialele a câtorva dosare relative la prospectările pe care le-a realizat inginerul Einfeld însărcinat de autoritățile imperiale de la Sankt Petersburg de a studia și evalua potențialul minerologic al celor două țări românești. Printre ele se enumeră și dosarul relativ la cercetarea hrubelor de pe moșia Baia a cnezilor Cantacuzini. În contextul documentării acestui caz în corespondența dintre președintele Divanurilor V.I. Krasno-Milașevici și vistiernicul Iordache Roset-Roznovanu, cel din urmă raporta demnitarului rus unele date despre regimul aplicat tuturor bunurilor subterane descoperite în cuprinsul Moldovei.

Regulations and customs regarding subsoil exploitation in the Principality of Moldova from the beginning of the 19th century

TUDOR CANDU

ORCID 0000-0002-1139-993X

A topic that remains under-reflected upon by historians in our country is about legal regime of the exploitation of underground resources, even though, since ancient times, there have been numerous mining operations for gold, salt, bitumen, and more within the Romanian territories. Unfortunately, historical sources provide us with very few details about the legal framework governing these activities. During the process of preparing the next volume of documents dedicated to the Moldova Principality during the Russian military occupation of the Principalities (1806-1812), we came across some materials from several files related to the prospecting carried out by the engineer Einfeld, who was commissioned by the imperial authorities from Saint Petersburg to study and assess the mineral potential of both Romanian countries. Among these materials we found a file related to the investigation of some tunnels from Baia estate of the Cantacuzino boyars. In the context of documenting this case, we preserve the correspondence between the president of the Divans, V.I. Krasno-Milaczovich, and the treasurer lordache Roset-Roznovanu, in which the latter reported to the Russian dignitary some information about the legal framework applied to all underground resources discovered within the region of Moldova.

Imperialismul ca discurs: Strategii retorice de legitimare teritorială în Imperiul Rus

SERGIU BOȚOLIN

ID 0000-0003-4016-4133

În primele decenii ale secolului al XIX-lea, Imperiul Rus a implementat o strategie retorică sofisticată pentru legitimarea expansiunii occidentale (Finlanda, Polonia, Basarabia), depășind simpla justificare formală. Discursul imperial a funcționat ca instrument de guvernare, fiind calibrat specific pentru fiecare provincie anexată, având ca scop producerea acceptării în rândul elitelor locale. Această retorică s-a desfășurat simultan pe trei dimensiuni: către teritoriile anexate, către nucleul imperiului și către arena internațională. Narațiunile au reafirmat rolul „providențial” al Rusiei, purtătoare a unei misiuni religioase, morale sau culturale superioare. În absența unei ideologii imperiale sistematizate, aceste discursuri au devenit liantul simbolic pentru încadrarea alterității în logica autorității centrale, prezentând anexările ca soluții stabilizatoare conforme cu ordinea europeană post-napoleoniană.

Imperialism as Discourse: Rhetorical strategies of territorial legitimization in the Russian Empire

SERGIU BOȚOLIN

 0000-0003-4016-4133

In the early decades of the nineteenth century, the Russian Empire implemented a sophisticated rhetorical strategy to legitimize its westward expansion (Finland, Poland, Bessarabia), transcending mere formal justification. Imperial discourse functioned as an instrument of governance, being specifically calibrated for each annexed province with the aim of generating acceptance among local elites. This rhetoric operated simultaneously across three dimensions: toward the annexed territories, toward the imperial core, and toward the international arena. These narratives reaffirmed Russia's „providential” role as bearer of a superior religious, moral, or cultural mission. In the absence of a systematized imperial ideology, these discourses became the symbolic binding agent for incorporating otherness into the logic of central authority, presenting the annexations as stabilizing solutions consistent with the post-Napoleonic European order.

„Turnul Babel” al Basarabiei: percepții rusești asupra multiculturalității în secolul XIX

GALINA CORMAN

Multiculturalitatea este una dintre imaginile „străinului” reprezentată de călătorii ruși în descrierile și percepțiile lor a Basarabiei de-a lungul secolului al XIX-lea. În centrul atenției lor s-au aflat etniile care locuiau între Prut și Nistru și culturile acestora. Un adevărat „Turn Babel”, o adunare a tuturor popoarelor vechi ale Europei și Asiei – bulgari, armeni, greci, turci, ruși, ucraineni, moldoveni, evrei, germani, romi – astfel au descris călătorii ruși populația Basarabiei la începutul secolului al XIX-lea. Una dintre caracteristicile imaginii multiculturalității din această perioadă este calificativul „asiatic”. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, călătorii ruși intră în detalii, prezentând multiculturalitatea Basarabiei prin descrieri amănunțite ale fiecărei etnii în parte.

În urma analizei retoricii alterității, a juxtapunerilor binare și a matricelor de percepție folosite de călători pentru descrierea diferențelor culturale dintre Rusia și Basarabia, poate fi stabilită o interacțiune între imaginea etniilor basarabene, pe de o parte, și imaginea de sine și a culturii călătorilor ruși, pe de altă parte. Drept urmare, se conturează un tablou mai clar despre apariția și funcția imaginii multiculturalității în Basarabia, precum și despre anumite păreri preconcepute existente în Rusia de-a lungul secolului al XIX-lea în raport cu multiculturalitatea basarabească în general și cu etniile basarabene în special. Acest tablou în transformare reflectă, de-a lungul secolului al XIX-lea, atât înțelegerea de sine a călătorilor ruși, reprezentanți ai elitei imperiale, cât și percepția alterității etnice imperiale întâlnite la periferiile Imperiului Rus, precum Basarabia.

Pe de o parte, contextul imperial rus, iar pe de altă parte, sentimentele naționale ale călătorilor ruși au influențat în mod semnificativ reprezentarea etniilor basarabene, care a evoluat. Călătorii ruși au perceput moldovenii, populația majoritară din Basarabia, într-o manieră ambiguă: „europeni”, dar și „asiatici” în același timp. În primele decenii ale secolului al XIX-lea li s-au atribuit trăsături contradictorii, fiind descriși atât

ca „urmași ai coloniștilor romani”, cât și ca „sălbatici” și „ignoranți”. În a doua jumătate a secolului, imaginea moldovenilor devine predominant negativă, fiind asemănați cu țiganii, iar spre sfârșitul secolului al XIX-lea, moldovenii cuprinși de sentimente naționale, erau prezentați ca „aroganți”, „naivi”, „nerecunoscători Rusiei pentru civilizarea Basarabiei” și ca descendenți nu ai coloniștilor romani, ci ai evreilor. Astfel, constatăm existența unei matrice binare de percepție: „eu”-ul sau „noi”-ul rus, superior, european și modern, în opoziție cu „alteritatea” basarabeană, considerată „asiatică” și „înapoiată”, mai ales în prima jumătate a secolului al XIX-lea.

În același timp, spre deosebire de moldoveni, bulgarii au fost descriși aproape fără excepție într-o lumină pozitivă: „harnici”, „ordonați”, „păstrători riguroși ai obiceiurilor și tradițiilor lor”, fiind prezentați chiar ca o comunitate „deosebită” spre sfârșitul secolului al XIX-lea. Astfel, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea se conturează o altă matrice binară de percepție: „eu”-ul sau „noi”-ul rus, superior și slavofil, în opoziție cu o alteritate apropiată, cea a bulgarilor basarabeni (slavi și pozitivi), dar și cu o alteritate moldovenească inferioară și o alteritate românească națională percepută drept „degenerată”.

Izvoarele principale pentru această cercetare le constituie descrierile de călătorie, care au avut o largă răspândire publică în Rusia și care au contribuit decisiv la crearea imaginii Basarabiei multiculturale de-a lungul secolului al XIX-lea.

The Bessarabian "Tower of Babel": Russian Travelers' Views on Multiculturalism in 19th Century Bessarabia

GALINA CORMAN

Multiculturalism is one of the images of the "foreigner" represented by Russian travelers in their descriptions and perceptions of Bessarabia throughout the 19th century. Their attention focused on the ethnic groups living between the Prut and Dniester rivers and their cultures. A true "Tower of Babel," a gathering of all the old peoples of Europe and Asia—Bulgarians, Armenians, Greeks, Turks, Russians, Ukrainians, Moldovans, Jews, Germans, Roma—this is how Russian travelers described the population of Bessarabia at the beginning of the 19th century. One of the characteristics of the image of multiculturalism in this period is the label "Asiatic." In the second half of the 19th century, Russian travelers went into greater detail, presenting the multiculturalism of Bessarabia through thorough descriptions of each ethnic group individually.

Following an analysis of the rhetoric of alterity, binary juxtapositions, and perceptual frameworks employed by travelers to describe cultural differences between Russia and Bessarabia, one can identify an interaction between the image of Bessarabian ethnicities on the one hand, and the self-image and cultural identity of Russian travelers on the other. As a result, a clearer picture emerges regarding the emergence and function of the image of multiculturalism in Bessarabia, as well as certain preconceived notions present in Russia throughout the 19th century concerning Bessarabian multiculturalism in general and Bessarabian ethnic groups in particular. This evolving picture reflects, over the course of the 19th century, both the self-understanding of Russian travelers, representatives of the imperial elite, and their perception of ethnic alterity encountered at the peripheries of the Russian Empire, such as Bessarabia.

On the one hand, the context of the Russian Empire, and on the other, the national sentiments of Russian travelers, significantly influenced the

evolving representation of Bessarabian ethnicities. Russian travelers perceived the Moldovans, the majority population of Bessarabia, in an ambiguous manner: both "European" and "Asiatic" at the same time. In the early decades of the 19th century, they were attributed contradictory traits, being described both as "descendants of Roman colonists" and as "savage" and "ignorant." In the second half of the century, the image of the Moldovans became predominantly negative, with comparisons to the Roma, and by the end of the 19th century, Moldovans imbued with national sentiments were depicted as "arrogant," "naïve," "ungrateful to Russia for civilizing Bessarabia," and as „descendants" not "of Roman colonists" any more, but "of Jews". Thus, a binary perceptual framework emerges: the Russian "self" or "we," superior, European, and modern, in opposition to the Bessarabian "other," considered "Asiatic" and "backward," especially in the first half of the 19th century.

At the same time, unlike the Moldovans, the Bulgarians were described almost without exception in a positive light: "hardworking," "orderly," "strict preservers of their customs and traditions," and by the end of the 19th century, even presented as a "distinct" community. Thus, in the second half of the 19th century, another binary perceptual framework emerges: the Russian "self" or "we," superior and Slavophile, in opposition to a proximate "other," that of the Bessarabian Bulgarians (Slavic and positive), as well as to an inferior Moldovan "other" and a Romanian national "other" perceived as "degenerate."

The main sources for this research are travel accounts, which were widely circulated in Russia and played a decisive role in shaping the image of multicultural Bessarabia throughout the 19th century.

Publiciști francezi și problema Basarabiei (1856)

EUGEN-TUDOR SCLIFOS

 0009-0007-8424-3868

Încă din timpul desfășurării războiului Crimeii, problema Basarabiei a fost o chestiune intens dezbătută la nivelul cancelariilor europene. Emigranții români din capitalele europene cereau retrocedarea întregii Basarabii anexate la 1812. Pe lângă memorii adresate diplomaților europeni, un interes deosebit pentru problema Basarabiei au manifestat publiciștii francezi. Personalități cunoscute în spațiul românesc ca Paul Bataillard, A. Ubcini, Saint-Marc Girardin au scris în publicațiile lor despre chestiunea Basarabiei și dreptul incontestabil de se a se reuni cu Principatele Române la 1856. În momentul în care Marile Puteri au decis retrocedarea unei părți din Basarabia către Principatul Moldovei, publiciștii francezi au luat poziție față de acest eveniment, criticând faptul că nu a fost retrocedat întreg teritoriul dintre Prut și Nistru.

French Publicists and the Bessarabian Question (1856)

EUGEN-TUDOR SCLIFOS

 0009-0007-8424-3868

Since the Crimean War, the issue of Bessarabia has been an intensely debated issue at the level of European chancelleries. Romanian emigrants in European capitals demanded the return of all of Bessarabia annexed in 1812. In addition to the memoranda addressed to European diplomats, French publicists showed particular interest in the issue of Bessarabia. Well-known personalities in the Romanian space such as Paul Bataillard, A. Ubicini, Saint-Marc Girardin wrote in their publications about the issue of Bessarabia and its indisputable right to reunite with the Romanian Principalities in 1856. When the Great Powers decided to return part of Bessarabia to the Principality of Moldavia, French publicists took a position on this event, criticizing the fact that the entire territory between the Prut and the Dniester was not returned.

Românii la urne. Corupție și violență în a doua jumătate a secolului al XIX-lea

LIVIU BRĂTESCU

În ultimii ani, studiile referitoare la tematica alegerilor din România modernă sunt tot mai prezente în istoriografia națională, probând o diversitate și complexitate impresionantă prin direcțiile de cercetare propuse. Cu toate acestea, suntem departe de conturarea unei imagini de ansamblu asupra unui subiect atât de vast, deoarece lipsesc multe dintre analizele particulare ale unor practici care să o compună. Acesta este motivul pentru care tema prezentei comunicări face parte dintr-o cercetare mai largă pe care ne propunem să o realizăm în următorii ani, asupra procesului electoral la români în perioada 1866-1918, incluzând aici două elemente care viciau în anumite momente rezultatul alegerilor: corupția din cadrul procesului electoral și violența din timpul campaniilor dar și a exercitării votului. Ne propunem în egală măsură să investigăm procesul electoral din perspectiva reglementărilor legislative, a instrumentelor politico-sociale utilizate, și a desfășurării actului electoral. Totodată vom urmări identificarea și analizarea rolului principalilor actori politici implicați de la partide, candidați, monarh, actori statali, instituții etc.

Romanians at the polls: Corruption and violence in the second half of the 19th century

LIVIU BRĂTESCU

In recent years, studies on the topic of elections in modern Romania have become increasingly present in national historiography, proving an impressive diversity and complexity through the proposed research directions. However, we are far from outlining an overall picture of such a vast subject, because many of the particular analyses of some practices that compose it are missing. This is the reason why the theme of this communication is part of a broader research that we propose to carry out in the coming years, on the electoral process among Romanians in the period 1866-1918, including here two elements that at certain times tainted the outcome of the elections: corruption within the electoral process and violence during the campaigns but also during the exercise of the vote. We equally propose to investigate the electoral process from the perspective of legislative regulations, of the political-social instruments used, and of the conduct of the electoral act. At the same time, we will aim to identify and analyze the role of the main political actors involved: parties, candidates, monarch, state actors, institutions, etc.

Reforma agrară din 1868 și problema clasificării localităților basarabene

CRISTINA GHERASIM

ID 0000-0002-8615-6086

Implementarea reformei agrare din 1868 în Basarabia, inclusiv procesul de împrăștiere, a fost un proces complex, reglementat prin articolul 11 al Regulamentului, care prevedea clasificarea localităților în două categorii, în funcție de fertilitatea solului și condițiile naturale. Această delimitare, realizată în județele Hotin, Soroca, Chișinău și Bender, a stabilit mărimea loturilor acordate țăranilor, mai mari în zonele defavorizate. Aplicarea a generat însă dispute între țărani și marii proprietari, precum și interpretări divergente ale normelor. Congresele județene ale conciliatorilor au avut rolul de a media conflictele și de a asigura uniformitatea deciziilor. Procesul a evidențiat tensiunea structurală dintre interesele proprietarilor, drepturile țăranilor și autoritatea administrativă regională.

The Agrarian Reform of 1868 and the problem of classifying Bessarabian localities

CRISTINA GHERASIM

 0000-0002-8615-6086

The implementation of the agrarian reform of 1868 in Bessarabia, including the process of land allotment, was a complex undertaking, regulated by Article 11 of the Regulation, which provided for the classification of localities into two categories, depending on soil fertility and natural conditions. This delimitation, carried out in the districts of Hotin, Soroca, Chişinău, and Bender, determined the size of the plots granted to peasants, larger in disadvantaged areas. However, the application generated disputes between peasants and large landowners, as well as divergent interpretations of the norms. The district congresses of conciliators had the role of mediating conflicts and ensuring the uniformity of decisions. The process highlighted the structural tension between the interests of landowners, the rights of peasants, and the regional administrative authority.

Eforturile zemstvelor din Basarabia în vederea deschiderii băncilor agricole județene (1871-1904)

ANDREI EMILCIUC

ID 0000-0003-0634-5002

Una din prioritățile instituțiilor de zemstvă, organizate în Basarabia prin Rescriptul din 28 octombrie 1868, a reprezentat-o susținerea țăranilor împroprietăriți prin Reforma agrară din 14 iulie 1868. Printre măsurile preconizate se număra deschiderea unor bănci agricole pe lângă zemstve. Dar inițiativele în cauză au trebuit să fie abandonate sub presiunea organelor imperiale, care vedeau implicarea zemstvelor doar în susținerea inițiativei private în această sferă. Ca urmare, în anii '70-'80 ai sec. XIX zemstvele doar au gestionat deschiderea tovărășiilor rurale de credit și economii. Abia la începutul anilor '90 zemstvele reiau demersurile în cauză, fapt care a dus la includerea în Regulamentul din 7 iunie 1904 a unor instituții cu atribuții similare băncilor agricole solicitate, intitulate „case pentru credit mărunț”.

The efforts of the zemstvos from Bessarabia in opening of county agricultural banks (1871-1904)

ANDREI EMILCIUC

ID 0000-0003-0634-5002

One of the priorities of the zemstvo institutions, organized in Bessarabia by the Rescript of October 28, 1868, was the support of the peasants, after the Agrarian Reform of July 14, 1868. Among the planned measures was the opening of agricultural banks within the zemstvos. But these initiatives had to be abandoned, under the pressure of the imperial bodies, which saw the involvement of the zemstvos only in supporting private initiative in this sphere. As a result, in the 1870s-80s, the zemstvos limited just to manage the opening of rural credit and savings brotherhoods. Only at the beginning of the 1890s zemstvos resumed the respective efforts, which led to the inclusion in the Regulation of June 7, 1904 of institutions with similar responsibilities to the requested agricultural banks, called "small credit houses".

Curente istoriografice în cercetarea microregională din România. Studiu preliminar asupra Districtului Luncii (sec. XVIII-XXI)

GABRIELA ANTONOVICI

0009-0000-8080-6466

Lucrarea urmărește evoluția principalelor direcții istoriografice care au influențat cercetarea microregională din România, având ca punct de referință Districtul Luncii. Studiul analizează modul în care interpretările istorice au fost modelate de contextul ideologic, instituțional și metodologic al epocii, de la primele forme de istorie locală până la abordările interdisciplinare recente. Obiectivul este de a propune un cadru de analiză pentru istoriografia microregională, capabil să integreze tradițiile narative, tendințele documentariste și noile orientări reflexive din cercetarea istorică românească. Lucrarea are caracter exploratoriu și urmărește delimitarea etapelor majore de transformare a discursului istoriografic în raport cu studiul spațiilor locale.

Historiographical Currents in Microregional Research in Romania. A Preliminary Study on the District of Lunca (18th-21st Centuries)

GABRIELA ANTONOVICI

ORCID 0009-0000-8080-6466

The paper explores the evolution of the main historiographical directions that have shaped microregional research in Romania, with reference to the District of Lunca. It examines how historical interpretations were influenced by the ideological, institutional and methodological contexts of their time, from the earliest forms of local history writing to recent interdisciplinary approaches. The study aims to outline an analytical framework for Romanian microregional historiography, integrating narrative traditions, documentary tendencies and reflective perspectives from contemporary historical research. The paper has an exploratory character, seeking to delineate the major stages of historiographical transformation in relation to the study of local and regional spaces.

Rusificarea Basarabiei – o tentativă eșuată a Imperiului Rus?

ION EREMIA

ID 0000-0002-2007-9233

După anexarea Basarabiei la Rusia țaristă începe procesul de rusificare administrativă, culturală și lingvistică a populației. Inițial, acest proces a fost promovat foarte atent, în administrație, unde s-a menținut, alături de limba rusă, și „limba moldovenească”, cât și în biserică și școală. Românii erau ortodocși, dar în biserică lipseau o serie de sfinți, care erau în biserica rusă și s-a purces la familiarizarea localnicilor cu aceștia. Treptat, în școli s-a trecut la predarea în limba rusă, iar în a doua jumătate a secolului al XIX-lea era pusă condiția ca copiii care merg în clasa I să cunoască limba rusă. În pofida acestor măsuri, țarismul nu a reușit rusificarea populației locale.

Russification of Bessarabia – a failed attempt of the Russian Empire?

ION EREMIA

ID 0000-0002-2007-9233

After the annexation of Bessarabia to Tsarist Russia, the process of administrative, cultural, and linguistic Russification of the population began. Initially, this process was very carefully promoted in the administration, where the „Moldovan language” was maintained alongside Russian, as well as in the church and schools. The Romanians were Orthodox, but the church was missing a number of saints, who were in the Russian church, and the russian authorities began the process of familiarizing the locals with them. Schools gradually switched to teaching in Russian, and in the second half of the 19th century it was a requirement that children entering the first grade had to know Russian. Despite these measures, the tsarism failed to russify the local population.

Problema sudului Basarabiei la Congresul de Pace de la Berlin (1878). Reacții politice și ecouri în cotidianul „Românul”

SORIN-LIVIU DAMEAN

0000-0002-3515-2464

Tratatul de Pace de la San-Stefano, încheiat la finalul războiului ruso-turc din 1877-1878, consfințea o mare nedreptate făcută României. Se impunea noului stat independent să cedeze Rusiei un teritoriu românesc (sudul Basarabiei) și să primească, drept compensație, Dobrogea. Această știrbire a integrității teritoriale a îngrijorat oamenii politici ai țării, dar și opinia publică. Dacă guvernanții liberali vor face eforturi ca la noul Congres de Pace de la Berlin, această cesiune teritorială să fie evitată cu sprijinul Marilor Puteri, ziarul liberal „Românul” va lua atitudine deschisă împotriva anexării sudului Basarabiei de către Rusia țaristă. În ciuda acestor eforturi, România va fi abandonată de Marile Puteri, iar sudul Basarabiei va trece sub administrare rusească, lucru consfințit prin Tratatul de Pace de la Berlin (1/13 iulie 1878).

The problem of the Southern Bessarabia at the Berlin Peace Congress (1878). Political reactions and echoes in the newspaper "Românul"

SORIN-LIVIU DAMEAN

0000-0002-3515-2464

The Peace Treaty of San Stefano, concluded at the end of the Russo-Turkish War of 1877-1878, confirmed a great injustice done to Romania. The newly independent state was forced to cede to Russia a Romanian territory (southern Bessarabia) and to receive, as compensation, Dobruja. This infringement of territorial integrity worried both the country's political leaders and public opinion. While the Liberal government made efforts at the new Peace Congress in Berlin to avoid this territorial cession with the support of the Great Powers, the Liberal newspaper *Românul* openly took a stand against the annexation of southern Bessarabia by Tsarist Russia. Despite these efforts, Romania was abandoned by the Great Powers, and southern Bessarabia came under Russian administration, a fact sanctioned by the Peace Treaty of Berlin (July 1/13, 1878).

Imperiul Rus și frontiera estică a românității: imaginar spațial și geopolitică în România modernă (1878-1940)

ANDREI CUȘCO

0000-0002-2678-1760

Acest articol discută două cazuri de construire a unei legături explicite între geografie, geopolitica modernă, imaginația spațială și „caracterul național” în context românesc. Voi analiza, mai întâi, viziunile poetului național român, Mihai Eminescu, implicat profund în jurnalismul politic din epocă. El îmbina tema inferiorității culturale și rasiale a Rusiei cu o insistență deosebită asupra determinismului geografic, subliniind impactul nociv al condițiilor naturale (în special, al stepelor nesfârșite) asupra dezvoltării naționale a Rusiei și asupra naturii sale expansioniste. În al doilea rând, voi aborda opiniile geografului și geopoliticianului român Simion Mehedinți, care folosea noțiunea de „istm ponto-baltic” pentru a marca „frontiera între Europa și Asia”. El propunea, de asemenea, o interpretare națională a geografiei, considerând Nistrul (granița de est a României) drept „simbol geopolitic” și linie de demarcație între cele două lumi. El percepea Rusia ca un „stat asiatic” cu „tendențe nivelatoare” care trebuia combătut de Europa și avangarda sa românească.

The Russian Empire and Romania's Eastern Frontier: Between Spatial Imagination and Modern Geopolitics (1878-1940)

ANDREI CUȘCO

ORCID 0000-0002-2678-1760

This paper discusses two cases of constructing an explicit link between geography, early geopolitics, spatial imagination, and the "national character" in the Romanian context. I focus, first, on the works of Romania's 'national poet' and prominent political journalist, Mihai Eminescu, who combined the topic of Russia's cultural and racial inferiority with a peculiar insistence on geographical determinism. He emphasized the pernicious impact of the natural conditions on Russia's national development and its expansionist nature. Second, I examine the views of the prominent Romanian geographer and geopolitician Simion Mehedinți, who used the notion of "the Ponto-Baltic isthmus" as the "frontier between Europe and Asia". He also proposed a "national appropriation of geography" by labelling the Dniester (Romania's eastern boundary) as a "geopolitical symbol" and a dividing line between two worlds. He viewed Russia as an "Asiatic state" with "levelling tendencies" that had to be opposed by "Europe" and its Romanian avant-garde.

Publicația C.F.R. „Mersul trenurilor” într-o analiză comparativă – de la perioada antebelică la perioada comunistă

NICOLAI-AUREL COROAMĂ

ID 0009-0008-3588-1107

Publicație „Mersul trenurilor” a reprezentat o sursă de informații utile pentru călătorul de rând dar reprezintă și o sursă importantă pentru descoperirea trecutului istoriei feroviare și a evoluției Căilor Ferate Române. Datele care reies din studierea ei, axate în principal pe orarul de circulație al trenurilor, sunt însoțite în funcție de ediția consultată de altele precum: numărul trenurilor, lista stațiilor din rețea, dotările unor stații importante, semnificația unor semnale de la calea ferată, diverse regulamente aplicate călătorilor, etc. Complexitatea publicației crește treptat odată cu trecerea timpului, astfel încât încât, la începutul secolului XX, ea se concretizează ca una relativ simplă, a cărei palmares, mai ales la nivel de imagine, se dezvoltă puternic ulterior în perioada interbelică. Aceasta devine mai uniformizată, sărăcind din anumite puncte de vedere în perioada comunistă și crescând din altele.

The C.F.R. publication "Mersul trenurilor" in a comparative analysis – from the pre-war period to the communist period

NICOLAI-AUREL COROAMĂ

ID 0009-0008-3588-1107

The publication „Mersul trenului” represented a source of useful information for the average traveler but also represents an important source for discovering the past of railway history and the evolution of the Romanian Railways. The data that emerges from its study, focused mainly on the train timetable, are accompanied, depending on the edition consulted, by others such as: the number of trains, the list of stations in the network, the facilities of important stations, the meaning of railway signals, various regulations applied to travelers, etc. The complexity of the publication gradually increases with the passage of time, so that, at the beginning of the 20th century, it materializes as a relatively simple one, whose track record, especially at the image level, develops strongly later in the interwar period. It becomes more uniform, becoming poorer in some respects during the communist period and increasing in others.

Propaganda imperială versus afirmarea națională: Cazul ziarelor „Basarabia” și „Moldovanul” (1906-1908)

GHEORGHE NEGRU

0009-0007-1647-885X

Ziarele „Basarabia” și „Moldovanul” (1906–1908) au reprezentat două proiecte editoriale concurente și antagonice, susținute din umbră de puteri politice externe cu agende opuse. „Basarabia”, fondat de un grup de intelectuali români la Chișinău, sub egida lui Constantin Stere și cu sprijinul unor membri ai guvernului Regatului României, a militat pentru afirmarea identității românești moderne și a unității etnoculturale, pledând totodată pentru autonomia Basarabiei. Drept replică, administrația imperială rusă a lansat „Moldovanul” cu scopul de a contracara „mișcarea românofilă-iredentistă” și de a impune loialismul politic rusesc. În mod paradoxal, deși avea o orientare proguvernamentală, conținutul acestei publicații a contribuit la familiarizarea cititorilor cu operele scriitorilor români, susținând astfel, contrar obiectivului său inițial, ideea de unitate național-culturală.

Imperial Propaganda versus National Affirmation: The Case of the Newspapers „Basarabia” and „Moldovanul” (1906-1908)

GHEORGHE NEGRU

© 0009-0007-1647-885X

The newspapers „Basarabia” and „Moldovanul” (1906–1908) represented two competing and antagonistic editorial projects, secretly backed by external political powers with opposing agendas. „Basarabia”, founded by a group of Romanian intellectuals in Chişinău under the patronage of Constantin Stere and with the support of certain members of the Romanian Kingdom's government, advocated for the affirmation of the modern Romanian identity and ethnocultural unity, while formally lobbying for Bessarabian autonomy. In response, the Russian Imperial administration launched „Moldovanul” with the explicit aim of counteracting the „Romanophile-irredentist movement” and enforcing Russian political loyalism. Paradoxically, despite its pro-government orientation, the content of this publication contributed to familiarizing readers with the works of Romanian writers, thus supporting the idea of national-cultural unity, contrary to its initial objective.

Emigrarea țăranilor din județul Bălți în Extremul Orient la începutul sec. XX

VIOREL BOLDUMA

ID 0000-0003-2111-3701

Din momentul anexării Basarabiei la Imperiul Rus, în 1812, interesul pentru istoria provinciei, constituie un subiect actual și necesar de cercetare. Dacă până în anii '90 ai secolului al XIX-lea, direcția principală de emigrare a țăranilor a fost Crimeea și Caucaz, odată cu adoptarea legii din 13 iulie 1889 *Despre migrarea locuitorilor din mediul rural și mici-burghezilor pe pământurile domeniiale*, procesele migraționiste din Basarabia cresc.

Documentele depozitate în Oficiul gubernial din Basarabia (Fondul 329) al Agenției Naționale a Arhivelor, Direcția generală Arhiva Națională, reprezintă corespondența dintre autoritățile țariste/centrale și funcționarii locali din Basarabia cu privire la cererile de emigrare a țăranilor pe pământurile statului, din județele Basarabiei, inclusiv din județul Bălți, în Extremul Orient, drept cauză principală fiind insuficiența de terenuri agricole.

The emigration of peasants from Bălți county to the Far East at the beginning of the 20th century

VIOREL BOLDUMA

0000-0003-2111-3701

Since the annexation of Bessarabia to the Russian Empire in 1812, interest in the history of the province has been a current and necessary subject of research. If until the 90s, the main direction of peasant emigration was Crimea and the Caucasus, with the adoption of the law of July 13, 1889 *On the migration of rural residents and petty bourgeois to the estate lands*, migration processes in Bessarabia increased.

The documents deposited in the Bessarabian Government Office (Fund 329) of the National Archives Agency, General Directorate of the National Archives, represent the correspondence between the tsarist/central authorities and local officials in Bessarabia regarding requests for peasant emigration to state lands, from the counties of Bessarabia, including Bălți County, in the Far East, the main cause being the lack of agricultural land.

Aspecte sociale, culturale și cotidiene din societatea românească transilvăneană în timpul „Marelui Război” (1914-1918)

RADU ROMÎNAȘU

0000-0003-0756-1065

Lucrarea încearcă să pună în evidențiază suferința profundă și multiplană a societății transilvănene în timpul Primului Război Mondial, subliniind impactul devastator al conflictului asupra tuturor segmentelor din viața socială, inclusiv viața cotidiană. Este descris contextul istoric, cu tensiunile româno-maghiare și politicile de deznaționalizare forțată aplicate românilor de autoritățile austro-maghiare, precum și rolul crucial al populației feminine, care a susținut comunitatea în acele timpuri grele, alături de Biserică, ca și principala depozitară a credinței și a tradițiilor românești. Războiul a schimbat radical viața de zi cu zi, a produs numeroase suferințe, dar și solidaritate națională, culminând cu drumul ireversibil al Marii Uniri din memorabilul an 1918.

Social, cultural and everyday aspects of Transylvanian Romanian society during the „Great War” (1914-1918)

RADU ROMÎNAȘU

 0000-0003-0756-1065

The paper aims to highlight the deep and multi-faceted suffering of the Transylvanian society during the First World War, emphasizing the devastating impact of the conflict on all segments of social life, including daily life. It describes the historical context, with the Romanian-Hungarian tensions and the forced denationalization policies applied to the Romanians by the Austro-Hungarian authorities, as well as the crucial role of the female population, which supported the community in those difficult times, alongside the Church, as the main keeper of faith and Romanian traditions. The war radically changed everyday life, caused numerous hardships, but also national solidarity, culminating in the irreversible path to the Great Union of the memorable year 1918.

Cristian Racovski. Schița unei biografii

FLAVIUS SOLOMON

ID 0009-0007-4468-7069

Comunicarea își propune să contureze o schiță biografică a lui Cristian Racovski, personalitate complexă a începutului de secol XX, a cărei viață reflectă tensiunile politice și ideologice ale epocii. Importanța cunoașterii biografiei sale rezidă atât în relevanța internațională a activității sale, cât și în impactul asupra istoriei politice și culturale din Europa de Est (România, Bulgaria, Ucraina, URSS). În timp ce în alte state există studii consistente dedicate lui Racovski, cercetările în limba română rămân fragmentare. Totodată, bogăția documentelor de arhivă, dispersate în mai multe țări, deschide noi perspective asupra interpretării parcursului său. Comunicarea va aborda contextual și problematica genului biografic, situându-l între istorie, literatură și memorie colectivă.

Cristian Rakovsky. Outline of a Biography

FLAVIUS SOLOMON

 0009-0007-4468-7069

This paper seeks to present a biographical sketch of Cristian Racovski, a complex figure active in the early twentieth century whose life epitomises the political and ideological tensions of the age. The importance of examining his biography lies both in the international significance of his activity and in its impact upon the political and cultural history of Eastern Europe (Romania, Bulgaria, Ukraine, USSR). While substantial studies on Racovski have been produced in other historiographies, Romanian scholarship on the subject remains fragmentary and superficial. At the same time, the abundance of archival sources dispersed across several countries offers new perspectives for interpreting his life and ideological trajectory. The paper will also discuss the biographical genre as such, situating it at the crossroads of history, literature, and collective memory.

Situația socio-politică din Banat premergătoare Marii Uniri

ION TECA

ID 009-002-0759-4991

În condițiile vidului de putere ale Imperiului Austro-Ungar, materializându-se și în administrațiile comunităților locale, românii au considerat o oportunitate pe care nu trebuie să o piardă pentru realizarea visului de emancipare, unire și reîntregire națională.

Chiar dacă guvernul maghiar a fost înlăturat, noul guvern nu a renunțat ușor la status-quo-ul existent și încerca realizarea altor variante zonale de organizare politică și administrativă, dar care să rămână tot sub influența și sub legislația existentă, maghiară.

Auto-proclamarea unei republici bănățene de către liderii maghiari locali, au motivat liderii comunității românești, care nu s-au lăsat seduși de aceasta, organizând manifestări publice unde s-a lansat dorința de unire.

Un rol foarte mare în coordonarea acțiunilor l-au avut Comitetele Naționale locale, subordonate Consiliului Național Român Central de la Arad, organul politic cu un rol determinant în realizarea unirii.

The Socio-Political Situation in Banat Prior to the Great Union

ION TECA

ID 009-002-0759-4991

In the context of the power vacuum within the Austro-Hungarian Empire, which was also reflected in the administrations of local communities, the Romanians considered this an opportunity that should not be missed for the fulfillment of their dream of emancipation, unity, and national reunification.

Even though the Hungarian government had been overthrown, the new administration did not easily give up the existing status quo and attempted to create alternative regional forms of political and administrative organization, which would still remain under Hungarian influence and legislation.

The self-proclamation of a Banat Republic by the local Hungarian leaders motivated the Romanian community leaders, who were not enticed by such an initiative. Instead, they organized public demonstrations where the desire for union was openly expressed.

A very important role in coordinating these actions was played by the local National Committees, subordinated to the Central Romanian National Council in Arad, the political body that had a decisive role in achieving the Union.

Comunitatea Evreiască din Suceava în prima jumătate a secolului XX. Evoluție demografică

IONUȚ DANIEL CURIC

Comunicarea analizează evoluția demografică a populației evreiești din orașul Suceava în prima jumătate a secolului XX prin prisma recensămintelor austriece (1890, 1900, 1910) și românești (1919, 1930, 1941, 1948 și 1956). Populația evreiască a orașului crește până în anul 1919, după care scade în perioada interbelică, ajungându-se ca în 1942 să mai trăiască aici doar 5-7 evrei. După întoarcerea din deportarea din Transnistria, populația evreiască a orașului a crescut ușor, dar nu pentru mult timp, deoarece a început alia spre Eretz Israel. În anul 1956 aveam deja în oraș o populație evreiască scăzută numeric iar această reducere continuă în următorii ani din a doua jumătate a sec. XX. Sumarizând situația, în orașul Suceava locuiau în 1890 3751 evrei iar în 1956 2142 evrei.

The Jewish Community of Suceava in the first half of the 20th century. Demographic evolution

IONUȚ DANIEL CURIC

The paper analyzes the demographic evolution of the Jewish population in the city of Suceava in the first half of the 20th century through the lens of the Austrian (1890, 1900, 1910) and Romanian (1919, 1930, 1941, 1948 and 1956) censuses. The Jewish population of the city grew until 1919, after which it decreased during the interwar period, reaching the point where in 1942 only 5-7 Jews lived here. After the return from deportation from Transnistria, the Jewish population of the city grew slightly, but not for long, because the aliyah to Eretz Israel began. In 1956, we already had a numerically low Jewish population in the city and this reduction continued in the following years of the second half of the 20th century. Summarizing the situation, in the city of Suceava there were 3751 Jews living in 1890 and 2142 Jews in 1956.

Problema Basarabiei în tratativele româno-sovietice după Marea Unire

GHEORGHE ONIȘORU

ID 0000-0003-0426-6087

Hotărârea Sfatului Țării privind unirea Basarabiei cu Regatul României din 27 martie/9 aprilie 1918 a deranjat în mod evident puterea sovietică recent instalată la putere la Kremlin. Reacția Uniunii Sovietice a venit imediat și relațiile cu România au fost rupte. După încheierea Primului Război Mondial au urmat ani lungi de tatonări diplomatice, vârful acestora constituindu-l Conferința de la Viena din 1924. Totuși, faptul că ambele părți au rămas inflexibile în chestiunea Basarabiei s-a dovedit piedica principală pentru normalizarea raporturilor bilaterale. Studiul nostru urmărește avaturile diplomatice ale relațiilor româno-sovietice pornind de la Unirea Basarabiei și mergând până la eforturile depuse de Nicolae Titulescu și Maxim Litvinov, încununate de succes.

The Bessarabia question during the Romanian-Soviet negotiations after the Great Union

GHEORGHE ONIȘORU

0000-0003-0426-6087

The decision of the Council of the Country on the unification of Bessarabia with the Kingdom of Romania of March 27/April 9, 1918 clearly disturbed the Soviet power recently installed in power in the Kremlin. The reaction of the Soviet Union came immediately and relations with Romania were broken. After the end of the First World War, long years of diplomatic fumbling followed, culminating in the Vienna Conference of 1924. However, the fact that both sides remained inflexible on the issue of Bessarabia proved to be the main obstacle to the normalization of bilateral relations. Our study follows the diplomatic avatars of Romanian-Soviet relations starting from the Unification of Bessarabia and going up to the successful efforts of Nicolae Titulescu and Maxim Litvinov.

Destine la răscrucea istoriei: Ioan Ciordaș, Nicolae Bolcaș și Nicolae Bogdan

IULIA VAISĂRHOFFER

ID 0009-0006-8766-3297

Lucrarea *Destine la răscrucea istoriei: Ioan Ciordaș, Nicolae Bolcaș și Nicolae Bogdan* abordează evenimentele dramatice petrecute în primăvara anului 1919 în județul Bihor, analizându-le prin prisma a trei figuri emblematice ale vieții politice românești locale: Ioan Ciordaș, Nicolae Bolcaș și Nicolae Bogdan. Uciși cu brutalitate în aprilie 1919, aceștia devin simboluri ale jertfei pentru afirmarea autorității românești și consolidarea unității naționale. Lucrarea evidențiază contextul istoric al frământărilor de după Marea Unire și relevă destinul tragic al elitelor bihorene confruntate cu violențele și tensiunile unei epoci de profunde transformări.

Crossroads of History: Ioan Ciordaș, Nicolae Bolcaș and Nicolae Bogdan

IULIA VAISĂRHOFFER

ID 0009-0006-8766-3297

The work *Destinies at the Crossroads of History: Ioan Ciordaș, Nicolae Bolcaș and Nicolae Bogdan* addresses the dramatic events that took place in the spring of 1919 in Bihor County, analyzing them through the lens of three emblematic figures of local Romanian political life: Ioan Ciordaș, Nicolae Bolcaș and Nicolae Bogdan. Brutally murdered in April 1919, they become symbols of sacrifice for the affirmation of Romanian authority and the consolidation of national unity. The work highlights the historical context of the turmoil after the Great Union and reveals the tragic destiny of the Bihor elites confronted with the violence and tensions of an era of profound transformations.

Integrarea Basarabiei în componența României Întregite. Legea pentru unificarea administrativă din 14 iunie 1925 și importanța ei istorică

NICOLAE ENCIU

0000-0002-8213-5157

Unirea Basarabiei, Bucovinei, Transilvaniei și Banatului cu Vechiul Regat al României, în 1918, a avut drept consecință înlăturarea hotarelor impuse de stăpânirile străine în interiorul spațiului românesc de cultură și civilizație, și constituirea unei noi formațiuni statale, cunoscută sub numele de „România Întregită” sau „România Mare”, când pentru prima dată în istorie granițele statului aproape s-au suprapus peste cele etnice. Marcând desăvârșirea procesului de formare a statului național român, anul 1918 a reprezentat, în același timp, începutul unei noi perioade în istoria contemporană a românilor, în care obiectivul principal a devenit consolidarea unității teritorial-politice.

Pornind de la considerentul împlinirii a 100 de ani de la adoptarea Legii pentru unificarea administrativă din 14 iunie 1925, prezenta comunicare tratează principalele etape parcurse de Basarabia de la Unirea din 27 martie / 9 aprilie 1918 până la integrarea administrativă din 1925, având ca rezultat final organizarea unitară a structurii politice și administrative, funcționarea unei economii unitare pe întreg teritoriul național, a unei legislații unice și a unității culturale a Noii Românii prin instituții (școală, biserică etc.), asociații culturale și instrumente (limbă, norme sociale) unitare.

The integration of Bessarabia into Greater Romania. The Law on Administrative Unification of June 14th, 1925, and its historical importance

NICOLAE ENCIU

0000-0002-8213-5157

The union of Bessarabia, Bukovina, Transylvania and Banat with the Old Kingdom of Romania in 1918 resulted in the removal of the borders imposed by foreign rule within the Romanian space of culture and civilization, and the establishment of a new state formation, known as „Entire Romania” or „Greater Romania”, when for the first time in history the state borders almost overlapped ethnic ones. The year 1918 marked the completion of the process of the formation of the Romanian nation state and, at the same time, the beginning of a new period in the contemporary history of Romanians, in which the main objective became the consolidation of territorial and political unity.

Starting from the consideration of the 100th anniversary of the adoption of the Law on Administrative Unification of 14 June 1925, this communication deals with the main stages of Bessarabia from the Unification of 27 March / 9 April 1918 to the administrative integration of 1925, with the final result of the unitary organization of the political and administrative structure, the functioning of a unitary economy on the entire national territory, a single legislation and the cultural unity of the New Romania through unitary institutions (school, church, etc.), cultural associations and instruments (language, social norms).

Criza republicană și ascensiunea autoritarismului: analiza Portugaliei anilor 1926-1933

MIHNEA-NICOLAIE BOTEZATU

0009-0000-1091-1906

Lovitura de stat din Portugalia din 28 mai 1926 a reprezentat momentul decisiv care a pus capăt Primei Republici Portugheze, marcând începutul unei perioade de autoritarism. Inițiată la Braga de un grup de ofițeri nemulțumiți de haosul politic și criza economică persistentă, mișcarea s-a extins rapid către Lisabona, beneficiind de sprijinul armatei și al unei părți a populației. Generalul Manuel Gomes da Costa a preluat inițial conducerea, însă curând a fost înlăturat de António Óscar Carmona, care a consolidat regimul militar. Această lovitură de stat a deschis drumul către regimul Estado Novo, instaurat ulterior sub conducerea lui António de Oliveira Salazar, definind traiectoria autoritară a Portugaliei pentru următoarele decenii.

The republican crisis and the rise of authoritarianism: an analysis of Portugal between 1926-1933

MIHNEA-NICOLAIE BOTEZATU

 0009-0000-1091-1906

The coup d'état in Portugal on May 28, 1926, represented a decisive moment that ended the First Portuguese Republic, marking the beginning of a period of authoritarianism. Initiated in Braga by a group of officers dissatisfied with the political chaos and persistent economic crisis, the movement quickly spread to Lisbon, benefiting from the support of the army and part of the population. General Manuel Gomes da Costa initially took the lead but was soon replaced by António Óscar Carmona, who consolidated the military regime. This major event paved the way for the Estado Novo regime, later established under the leadership of António de Oliveira Salazar, defining Portugal's authoritarian trajectory for the following decades.

Organizarea administrativă a Bisericii Ortodoxe din Bucovina în perioada interbelică (1919-1940)

ILIE MOLEA

ID 0009-0004-4903-8568

După Marea Unire din 1918, Biserica Ortodoxă din Bucovina a parcurs un proces de reorganizare administrativă, integrându-se treptat în structura Patriarhiei Române (1925). Mitropolia Bucovinei, cu eparhiile sale componente – Cernăuți, Hotin și, ulterior, Maramureș – a devenit parte integrantă a acesteia, având un specific spiritual și tradițional notabil. Sub conducerea mitropoliților Vladimir Repta, Nectarie Cotlarciuc și Visarion Puiu, s-au aplicat treptat prevederile Legii și Statutului de organizare bisericească (1925), realizându-se progresiv unificarea administrativă-bisericească. Presa bisericească bucovineană („Candela”, „Păstorul”), dar și cea laică („Glasul Bucovinei”), au susținut, în genere, idealul unității spirituale românești, reflectând echilibrul dintre tradiția ortodoxă și spiritul modernizator al perioadei interbelice.

The Administrative Organization of the Orthodox Church of Bukovina during the Interwar Period (1919-1940)

ILIE MOLEA

0009-0004-4903-8568

After the Great Union of 1918, the Orthodox Church of Bukovina underwent a process of administrative reorganization, gradually integrating into the structure of the Romanian Patriarchate (1925). The Metropolis of Bukovina, together with its component dioceses – Cernăuți, Hotin and later Maramureș – became an integral part of this structure, maintaining a notable spiritual and traditional character. Under the leadership of Metropolitans Vladimir Repta, Nectarie Cotlarciuc, and Visarion Puiu, the provisions of the Law and Statute for the Organization of the Orthodox Church (1925) were implemented, progressively achieving administrative and ecclesiastical unification. The Bukovinian ecclesiastical press („Candela”, „Păstorul”), as well as the secular one („Glasul Bucovinei”), generally supported the ideal of Romanian spiritual unity, reflecting the balance between Orthodox tradition and the modernizing spirit of the interwar period.

Roma cea ortodoxă: instrumentalizarea latinității poporului român la Horia Sima și alți lideri legionari

CRISTIAN MANOLACHI

0009-0002-6308-1357

Iată paradoxul filosofiei Mișcării Legionare: respingerea Occidentului decadent, deși acesta este moștenitorul civilizației romane pe care chiar gardiștii o revendicau. Soluția lor a constat în instrumentalizarea memoriei prin crearea mitului unei Rome arhaice, spirituale și austere, opusă Romei istorice: laică, materialistă și universalistă. Astfel, sinteza daco-romano-ortodoxă ar fi dat naștere unei noi latinități: superioară, purificată, românească. Prin urmare, vom căuta să identificăm în discursurile lui Horia Sima și ale altor lideri ai Mișcării acele fracturi logice care le-au permis legionarilor să se prezinte drept continuatori ai unei Rome mitice și, în același timp, ca adversari ireconciliabili ai moștenirii ei occidentale.

The Orthodox Rome: Instrumentalising the Romanian People's Latinity in the Discourse of Horia Sima and Other Legionary Movement Leaders

CRISTIAN MANOLACHI

0009-0002-6308-1357

The paradox of the Romanian Legionary movement's philosophy lies in its rejection of the decadent West – the very heir to Roman civilisation which the Legionaries claimed as their own. Their solution lay in the instrumentalisation of history: creating a myth of an archaic, spiritual, and austere Rome, as opposed to the historically accurate depiction of Rome as secular, materialistic and universalist. In this view, the Daco-Roman-Orthodox synthesis forged a new, superior, purified, and inherently Romanian Latinity. This analysis will identify the logical inconsistencies in the discourses of Horia Sima and other leaders of the movement which enabled the Legionaries to present themselves simultaneously as the true heirs of a mythical Rome and as irreconcilable opponents of its real Western legacy.

Asociații de femei, educație și modernitate în Bucovina interbelică

MARIANA RUSU (TODERAȘ)

ID 0009-0007-6185-5028

Comunicarea analizează modul în care asociațiile de femei din Bucovina interbelică au devenit forme de organizare prin care solidaritatea și implicarea socială s-au manifestat concret. În anii de după 1918, marcați de schimbări politice și identitare, organizații precum Societatea Doamnelor Române din Bucovina, Asociația Cercul Gospodinelor Române sau Reuniunea Femeilor Române din Cernăuți au depășit limitele carității tradiționale, asumându-și un rol activ în educarea și emanciparea culturală a femeilor. Prin cursuri, școli și internate dedicate fetelor, ele au promovat accesul la educație, alfabetizarea în mediul rural și formarea unei conștiințe civice moderne. Bazat pe surse arhivistice și presa epocii, studiul propune o lectură a mișcării feminine ca expresie a maturizării asociative și a modernizării culturale a Bucovinei interbelice.

Women's Associations, Education and Modernity in Interwar Bukovina

MARIANA RUSU (TODERAȘ)

0009-0007-6185-5028

The paper analyzes how women's associations in interwar Bukovina became organizational frameworks through which solidarity and social engagement took tangible form. In the years following 1918, marked by political and identity transformations, organizations such as the Society of Romanian Ladies of Bukovina, the Circle of Romanian Housewives Association, and the Reunion of Romanian Women of Chernivtsi went beyond traditional charity, assuming an active role in women's education and cultural emancipation. Through courses, schools, and boarding institutions for girls, they promoted access to education, literacy in rural areas, and the development of a modern civic consciousness. Based on archival sources and the contemporary press, the study interprets the women's movement as an expression of associative maturity and cultural modernization in interwar Bukovina.

Zolocari, Chilia, 27-28 iunie 1940. Amintirile învățătorului Constantin Ghețu

ALIN SPÂNU

ID 0009-0003-2914-1341

Învățătorul Constantin Ghețu din Zolocari a aflat de la radio, în 27 iunie 1940, că Basarabia a fost cedată către URSS. A doua zi, în doar două ore, a trebuit să-și facă bagajele și să plece. Trei ani mai târziu, lucrarea sa pentru avansarea la gradul didactic II prezintă toate emoțiile, suferințele și dramele (de la părăsirea școlii, casei și celor dragi din sat) până la abuzurile suferite pe drumul către România din partea diferitelor minorități.

Zolocari, Chilia, June 27th-28th, 1940. Memories of teacher Constantin Ghețu

ALIN SPÂNU

ID 0009-0003-2914-1341

On 27th June 1940, teacher Constantin Ghețu from Zolocari heard on the radio that Bessarabia had been ceded to the USSR. The next day, he had just two hours to pack his bags and leave. Three years later, his thesis for promotion to the second teaching grade recounts all the emotions, suffering and drama involved in leaving his school, home and loved ones in the village, as well as the abuse he suffered en route to Romania at the hands of various minorities.

Contribuții la studiul fenomenului deportărilor din România după semnarea acordului de armistițiu din 12 septembrie 1944

ISTVÁN BANDI

0000-0002-4301-3755

Între 1938 și 1948, minoritatea germană a fost o jucărie a marilor puteri care dominau statele central-europene. Germania nazistă a folosit-o pentru a-și spori propria influență politică și a tratat-o drept bază pentru aprovizionarea cu resurse umane a armatei sale. După război, Uniunea Sovietică a vrut să scape de germanii care locuiau în teritoriile est-europene care fuseseră aduse sub stăpânirea sa. La sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, întreaga comunitate germană a fost trasă la răspundere pentru crimele câtorva. Războiul era încă în desfășurare, dar în România, germanii erau deja deportați în Uniunea Sovietică pentru muncă forțată. Printre cei aproximativ 80.000 de cetățeni români deportați, se aflau și un număr considerabil de maghiari. Cu toate acestea, în timp ce ne străduim să tragem concluzii din cercetarea macro-istorică, realizăm și o analiză micro-istorică pentru a familiariza publicul academic și publicul larg cu etapele ulterioare ale vieții deportaților care s-au întors acasă, examinând traseele lor individuale de viață.

După cum se știe, semnificativele grupuri etnice saxone și șvabe din sudul Transilvaniei au avut o istorie seculară, iar în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, ca supuși ai Regatului României, au fost serios influențate de politică nazistă a celui de-al Treilea Reich. După 23 august 1944, fostele organizații politice germane de origine nazistă au dispărut ca un castel de cărți, dar psihoza de război, care în timpul războiului i-a incitat pe anumiți lideri ai minorității germane la excese, a adus cu sine cererea firească de responsabilitate din partea națiunii majoritare, pe măsură ce războiul se apropia de sfârșit. Această situație a fost distorsionată de setea de putere a comuniștilor parașutați în România și de aplicarea oarbă a principiului „vae victis” al ambițiilor de putere sovietice. Așa s-a ajuns la situația în care, în ianuarie 1945, pe baza unor liste ,

așa cum s-au mai întâmplat în istorie și în alte ocazii, germani, maghiari, români s-au trezit în vagoane de vite, indiferent de vârstă sau sex duși la munca de reconstrucție în Uniunea Sovietică.

Cei care au avut norocul să se întoarcă din Uniunea Sovietică erau înregistrați de organele Securității comuniste și de la caz, la caz erau condamnați la închisoare pentru cea mai mică faptă ostilă. Analizând tragedia personală și familială a meșterului tâmplar Andrei Tóth din Semlac, încerc să prezint consecințele tragice pe termen scurt și lung ale aplicării principiului vinovăției colective.

Contributions to the study of the phenomenon of deportations from Romania after the signing of the armistice agreement of September 12th, 1944

ISTVÁN BANDI

0000-0002-4301-3755

Between 1938 and 1948, the German minority was a plaything of the great powers that dominated the Central European states. Nazi Germany used it to increase its own political influence and treated it as a base for supplying its army with human resources. After the war, the Soviet Union wanted to get rid of the Germans living in the Eastern European territories that had been brought under its rule. At the end of World War II, the entire German community was held accountable for the crimes of a few. The war was still ongoing, but in Romania, Germans were already being deported to the Soviet Union for forced labor. Among the approximately 80,000 Romanian citizens deported, there were also a considerable number of Hungarians. However, while we strive to draw conclusions from macro-historical research, we also conduct a micro-historical analysis to familiarize the academic and general public with the later stages of the lives of the deportees who returned home, examining their individual life paths. As is known, the significant Saxon and Swabian ethnic groups in southern Transylvania had a centuries-old history, and during World War II, as subjects of the Kingdom of Romania, they were seriously influenced by the Nazi policy of the Third Reich. After August 23, 1944, the former German political organizations of Nazi origin disappeared like a house of cards, but the war psychosis, which during the war incited certain leaders of the German minority to excesses, brought with it the natural demand for responsibility from the majority nation, as the war drew to a close. This situation was distorted by the thirst for power of the communists parachuted into Romania and by the blind application of the „vae victis” principle of Soviet power ambitions. This is how it came to the situation where, in January 1945, based on lists, as has happened in history and on other occasions, Germans, Hungarians, Romanians

found themselves in cattle cars, regardless of age or gender, taken to reconstruction work in the Soviet Union.

Those who were lucky enough to return from the Soviet Union were registered by the communist Securitate organs and, from case to case, were sentenced to prison for the slightest hostile act. Analyzing the personal and family tragedy of the master carpenter Andrei Tóth from Semlac, I try to present the tragic short- and long-term consequences of the application of the principle of collective guilt.

Birocratizare, control și limite: mecanismele propagandei sovietice în RSS Moldovenească în anii 1945-1953

DANIELA ȘEREMET

0000-0002-3860-1608

Articolul investighează mecanismele propagandei sovietice în RSS Moldovenească postbelică, accentuând tensiunea dintre discursul ideologic proiectat de centru și realitățile din teritoriu. Analiza relevă caracterul uniformizator al temelor, însoțit de o birocratizare excesivă a controlului, dar și limitele structurale ale aparatului propagandistic: resurse insuficiente, lectori slab pregătiți, rezistență socială și discrepanțe între teorie și practică. Totodată, sunt urmărite funcțiile propagandei în gestionarea nemulțumirilor economice și în interpretarea evenimentelor internaționale prin grila ideologică sovietică. Studiul propune o lectură critică asupra modului în care propaganda a încercat să armonizeze un ideal centralizat cu un context local dificil, evidențiind atât ambițiile regimului, cât și vulnerabilitățile mecanismului său ideologic.

Bureaucratization, control, and constraints: mechanisms of soviet propaganda in the Moldavian SSR in 1945-1953

DANIELA ȘEREMET

 0000-0002-3860-1608

The article investigates the mechanisms of Soviet propaganda in post-war Moldavian SSR, emphasizing the tension between the ideological discourse projected by the center and the realities encountered in the periphery. The analysis highlights the unifying and standardized character of thematic directives, accompanied by an excessive bureaucratization of control, while also exposing the structural limitations of the propaganda apparatus: insufficient resources, poorly trained lecturers, social resistance, and discrepancies between theory and practice. Furthermore, the study examines the role of propaganda in addressing economic discontent and in interpreting international events through the Soviet ideological lens. It offers a critical perspective on how propaganda sought to harmonize a centralized ideal with a difficult local context, revealing both the regime's ambitions and the vulnerabilities of its ideological machinery.

Pierderile materiale suferite de localitățile RSS Moldovenești în urma deportărilor basarabenilor în Siberia

ANATOL PETRENCU

0000-0002-5449-1023

Deocamdată nu avem un studiu ce ar demonstra pagubele aduse localităților din RSS Moldovenească în urma deportării basarabenilor, numiți de sovietici „chiaburi” (deci, „exploatarea muncii omului de către om”) în Siberia. Dar avem documente și mărturii ale supraviețuitorilor deportărilor, care demonstrează că averea confiscată, inclusiv întreprinderi industriale sau utilaje agricole mari, diverse edificii etc., care, odată naționalizate nu au fost utilizate conform destinației, ci au fost distruse. De ex., Georgeta Ureche afirmă că tatăl ei, Gheorghe, avea o moară și procurase utilaje pentru a doua. În iulie 1949 Gh. Ureche cu familia a fost deportat, moara și celelalte utilaje au fost confiscate și distruse. Doar o piatră rămasă amintește de locul unde cândva fusese moara ce producea făină pentru locuitorii satului Obreja Veche, r. Făleşti. Sunt aduse și alte exemple.

Material losses suffered by the localities of the Moldavian SSR following the deportations of Bessarabians to Siberia

ANATOL PETRENCU

 0000-0002-5449-1023

For now, we do not have a study that would demonstrate the damage caused to localities in the Moldavian SSR following the deportation of Bessarabians, called by the Soviets „chiaburs” (i.e., „exploiters of man's labor by man”) to Siberia. But we do have documents and testimonies of survivors of the deportations, which demonstrate that the confiscated property, including industrial enterprises or large agricultural machinery, various buildings, etc., which, once nationalized, were not used for their intended purpose, but were destroyed. For example, Georgeta Ureche states that her father, Gheorghe, had a mill and had purchased equipment for a second one. In July 1949, Gh. Ureche and his family were deported, the mill and other equipment were confiscated and destroyed. Only a stone remains to remind us of the place where the mill that produced flour for the inhabitants of the village of Obreja Veche, Făleşti district, once stood. Other examples are also given.

Câteva considerații privind activitatea mitropolitului Visarion Puiu în cadrul Misiunii Ortodoxe Române din Transnistria (1942-1943)

AUREL-FLORIN ȚUSCANU

0009-0003-5932-6435

În perioada celui de-al Doilea Război Mondial, Patriarhia Română a desfășurat cea mai amplă lucrare misionară ortodoxă, cunoscută până atunci, în spațiul dintre Nistru-Bug, teritoriul fiind plasat temporar sub administrația civilă română, sub conducerea unui Guvernământ al Transnistriei. În aceste împrejurări Patriarhul țării, Nicodim Munteanu a hotărât la mijlocul lunii august 1941, înființarea Misiunii Ortodoxe Române în Transnistria, cu scopul de a încreștina din nou și organiza viața bisericească din ținutul dintre Nistru și Bug. Sediul acestei Misiuni Bisericești a fost stabilit pentru început la Tiraspol, iar după eliberarea Odesei a fost stabilit aici (începând cu 26 octombrie 1942), fiind cel mai important oraș, unde în vechime a existat și o mitropolie, iar conducerea bisericească a fost încredințată Arhim. Iuliu Scriban.

Misiunea fost organizată astfel: pentru fiecare județ câte un Protopopiat - 13 protopopiate de județ și unul în municipiului Odesa, iar cele 14 protopopiate cuprindeau 64 de subprotopopiate (pentru fiecare Plasă câte o subprotoierie). În 1943, provincia a fost organizată din punct de vedere administrativ-canonice în trei noi eparhii ortodoxe și anume: Balta - în nord, Odesa - în sud și Tulcin în centru.

La 6 noiembrie 1942 a fost numit conducător al Misiunii din Transnistria mitropolitul Visarion Puiu, fost mitropolit al Bucovinei (1935-1940), retras la pensie la Mănăstirea Neamț, un bun cunoscător al realităților din acest spațiu, cunoscător al limbii ruse, absolvent al Academiei Teologice de la Kiev, fost episcop al Hotinului, cu reședința la Bălți (1923-1935). După 23 de ani de putere sovietică, în Transnistria mai funcționa doar o singură biserică, în raza cimitirului nr. 2 din Odesa. Din cele 891 de biserici ortodoxe parohiale sau mănăstirești care funcționau în provincie în 1917, fuseseră demolate 258, altele 269 fuseseră distruse parțial, iar

363 fuseseră transformate în clădiri cu destinație profană (depozite, cluburi, centre de agitație comunistă etc). Nici una din cele 13 mănăstiri și schituri de până la 1917 nu mai funcționa în 1942.

Într-o statistică, de la 31 decembrie 1942, aflăm că misionarii au oficiat un număr impresionant de botezuri: 118.859 copii până la 7 ani; 16.087 copii și tineri, peste 7 ani; 3.074 convertiri la ortodoxie de la alte confesiuni. Deasemeni, au oficiat 28.603 cununii, perechi de tineri care viețuiau fără binecuvântarea Bisericii. Au fost resfințite câteva sute de biserici; au fost redeschise 12 mănăstiri și schituri, au fost înființate tipografie și fabrica de lumânări, cantine sociale, grădinițe pentru copii ș.a. În cele 14 județe activau un număr de 436 preoți misionari (237 preoți veniți din țară, dar și 199 preoți locali). Alături de aceștia oficiau 29 de diaconi, 286 de cântăreți bisericești, iar în cele 7 mănăstiri de călugări deschise, viețuiau 33 călugări și în cele 3 mănăstiri de maici, 91 de monahii.

Misiunea în Transnistria a temerarului mitropolit Visarion Puiu, deși a durat doar un an (1942-1943), aceasta a fost una rodnică și complexă. Acest ierarh cu multă râvnă misionară, cu multă înțelepciune pastorală, cu un ascuțit simț al corectitudinii și dreptății, cu un patriotism împins până la a-și periclita propria viață, poate fi un minunat model de slujire și devotament, pentru Biserică și pentru neamul românesc.

Some considerations regarding the activity of Metropolitan Visarion Puiu within the Romanian Orthodox Mission in Transnistria (1942-1943)

AUREL-FLORIN ȚUSCANU

0009-0003-5932-6435

During the Second World War, the Romanian Patriarchate carried out the most extensive Orthodox missionary work known up to that time in the space between the Dniester and the Bug, the territory being temporarily placed under the Romanian civil administration, creating the Government of Transnistria. In these circumstances, the Patriarch of the country, Nicodim Munteanu, decided in mid-August 1941, to establish the Romanian Orthodox Mission in Transnistria, with the aim of re-Christianizing and organizing church life in the land between the Dniester and the Bug. The headquarters of this Church Mission was initially established in Tiraspol, and after the liberation of Odessa it was established here (starting with October 26, 1942), being the most important city, where in ancient times there was also a metropolitanate, and the church leadership was entrusted to Archimandrite Iuliu Scriban.

The mission was organized as follows: for each county, one Deanery - 13 county deaneries and one in the Odessa municipality, and the 14 deaneries included 64 subdeaneries (for each Plasă, one subdeanery). In 1943, the province was organized from an administrative-canonical point of view into three new Orthodox dioceses, namely: Balta - in the north, Odessa - in the south and Tulcin in the center.

On November 6, 1942, Metropolitan Visarion Puiu, former Metropolitan of Bukovina (1935-1940), retired to Neamț Monastery. He knew very good the realities of this space, he knew the Russian language, graduated of the Kiev Theological Academy, was former bishop of Hotin, with residence in Bălți (1923-1935), was appointed head of the Transnistrian Mission. After 23 years of Soviet rule, only one church remained in operation in Transnistria, within the limits of Cemetery No. 2 in Odessa.

From a number of 891 Orthodox parish or monastery churches that operated in the province in 1917, 258 had been demolished, another 269 had been partially destroyed, and 363 had been transformed into buildings with a profane purpose (warehouses, clubs, communist agitation centres, etc.). None of the 13 monasteries and hermitages that existed before 1917 were still operating in 1942.

Based on statistics, from December 31, 1942, missionaries officiated an impressive number of baptisms: 118,859 children up to 7 years old; 16,087 children and young people over 7 years old; 3,074 conversions to Orthodoxy from other denominations. They also officiated 28,603 weddings, couples of young people who lived without the blessing of the Church. Several hundred churches were re-consecrated; 12 monasteries and hermitages were reopened, a printing house and a candle factory were established, social canteens, kindergartens for children, etc. In the 14 counties, a number of 436 missionary priests were active (237 priests from the country, but also 199 local priests). Alongside them, 29 deacons, 286 church singers officiated, and in the 7 monasteries of monks opened, 33 monks lived and in the 3 monasteries of nuns, 91 nuns.

The mission in Transnistria conducted by the daring Metropolitan Visarion Puiu, was a fruitful and complex one, even it lasted only one year (1942-1943). The hierarch with great missionary zeal, with much pastoral wisdom, with a keen sense of fairness and justice, with a patriotism pushed to the point of endangering his own life. He is a wonderful model of service and devotion, for the Church and for the Romanian nation.

România în fața tragediei: Foametea din RSS Moldovenească (1946-1947)

MARIANA S. ȚĂRANU

Foametea din anii 1946-1947 din RSS Moldovenească a fost ultima mare foamete organizată de regimul sovietic în Europa, transformată deliberat dintr-o criză naturală într-o tragedie umană. Politicile de confiscare a recoltelor și de impunere a cotelor au urmărit frângerea rezistenței țărănești și facilitarea colectivizării, în timp ce cei care se opuneau erau stigmatizați drept „chiaburi” și supuși represiunii. Consecințele imediate au fost dramatice, cu pierderi de 20-25% din populație, iar pe termen lung foametea a distrus structurile tradiționale și a lăsat traume adânci, memorie colectivă marcată de frică și tăcere. Recuperarea acestei memorii și integrarea ei în istoria europeană reprezintă un act de justiție istorică și morală.

Romanian identity in the face of tragedy: the famine in the Moldavian SSR (1946-1947)

MARIANA S. ȚĂRANU

The famine of 1946-1947 in Bessarabia was the last major famine deliberately organized by the Soviet regime in Europe, transforming a natural crisis into a human tragedy. Harsh policies of crop confiscation and excessive quotas were imposed to break peasant resistance and to facilitate collectivization, while those who opposed were branded as "kulaks" and subjected to severe repression. The immediate consequences were devastating, with 20–25% of the population perishing, while in the long run the famine destroyed traditional rural structures, leaving deep traumas and a collective memory shaped by fear and silence. Recovering this memory and integrating it into European history is an act of both historical and moral justice.

„Tot ce se naște mai rău în plan politic, se naște la universitate”: USM ca spațiu al rezistenței culturale în RSS Moldovenească

LILIANA ROTARU

ID 0000-0002-3051-5721

Congresul al III-lea al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1965) a deschis, prin revendicările legate de revenirea la alfabetul latin, consolidarea limbii române literare și valorizarea patrimoniului cultural, un front simbolic de opoziție culturală față de dogmele ideologice sovietice. Comunicarea își propune, prin valorificarea documentelor inedite de arhivă, să clarifice modul în care autoritățile de partid au perceput USM drept un spațiu epicentric al contestării și ca locul unde „cele mai periculoase atacuri, comparabile cu trădarea”, prindeau contur.

“Everything Worst in Politics Is Born at the University”: Moldova State University as a Space of Cultural Resistance in the Moldavian SSR

LILIANA ROTARU

ID 0000-0002-3051-5721

The Third Congress of the Writers' Union of Moldova (1965) opened, through its demands for the return to the Latin alphabet, the consolidation of the Romanian literary language, and the valorization of cultural heritage, a symbolic front of cultural opposition to Soviet ideological dogmas. This paper aims, by drawing on previously unexplored archival documents, to clarify how party authorities perceived the State University of Moldova (USM) as an epicentric space of contestation and as the place where “the most dangerous attacks, comparable to treason,” took shape.

Unele aspecte din activitatea Direcției Principale pentru protecția secretelor militare și de stat în presă (Glavlit) în 1961-1970

RUSLAN ȘEVCENCO

0000-0001-5203-7858

Pentru "Glavlit" al anilor 1960 este caracteristic întărirea controlului asupra presei, eliminarea din literatura verificată a informației negative cu privire la modul de viață a cetățenilor sovietici. Accent se punea la lichidarea oricăror referiri la legăturile culturale și lingvistice cu România. Era interzisă în acea perioadă și prezentarea localităților fără coordonarea cu organele securității statului. Erau supuse criticii aspre și cereau modificări serioase lucrările, în care era stabilită "distorsiunea realității sovietice". Foarte atent era verificat fondul de cărți al bibliotecilor, în special în raioane. Se excludeau toate lucrările lui Stalin și a "grupului antipartinic" Molotov, Malenkov, Kaganovici, Șepilov. De la toți colaboratorii ai organelor republicane de cenzură se cerea cunoașterea bună a documentelor de serviciu, fostelor și actualelor restricții,

Some aspects of the activity of the Main Directorate for the Protection of Military and State Secrets in the Press (Glavlit) in 1961-1970

RUSLAN ȘEVCENCO

ORCID 0000-0001-5203-7858

For the "Glavlit" of the 1960s, it is characteristic of the strengthening of control over the press, the elimination of negative information about the way of life of Soviet citizens from verified literature. Emphasis was placed on the elimination of any references to cultural and linguistic ties with Romania. It was also forbidden at that time to present localities without coordination with the state security organs. Works that established the "distortion of Soviet reality" were subjected to harsh criticism and serious changes were demanded. The book collection of libraries, especially in the districts, was very carefully checked. All works by Stalin and the "anti-party group" Molotov, Malenkov, Kaganovich, Shepilov were excluded. All collaborators of the republican censorship organs were required to have good knowledge of service documents, past and current restrictions.

Forme de organizare a mișcării sportive în RSS Moldovenească în context istoric, ideologic și social

SERGIU GURIN

0000-0001-5512-4471

În perimetrul politicii propagandistice, regimul sovietic a identificat sportul ca unul din mijloacele de educare a maselor prin prisma activităților sportive. Dat fiind faptul că sportul de performanță necesita o abordare structurală în pregătirea sportivilor de performanță, sportul de masă se recorda acelorași parametri, dar fără a pune accent pe personalitate și înzestrarea cu calități a individului cu aptitudini sportive specifice.

În acest context, au fost elaborate diverse instrumente cu caracter ideologic cum ar fi: competițiile între populația ce practica sportul la sate (O.B. „Kolhoznicul”), competițiile între membrii sindicatelor (O.B. „Locomotiv”, O.B. „Burevestnik”), competiții ce simulau exerciții militar-aplicative cum a fi „Zarnița” și taberele de vară pentru copii, juniori și studenți, unde persista un regim zilnic foarte strict, începând cu gimnastica matinală, durata zilei era încărcată de activități sportive, competiții, discuții propagandistice și se încheia cu „stingerea” (pregătirea pentru somn) practic ritualică a tuturor celor implicați în astfel de gen de activități.

Forms of organization of the sports movement in the Moldavian SSR in the historical, ideological, and social context

SERGIU GURIN

ORCID 0000-0001-5512-4471

Within the scope of propaganda policy, the Soviet regime identified sport as one of the means of educating the masses through sporting activities. Given that performance sport required a structural approach in the training of performance athletes, mass sport followed the same parameters, but without emphasizing the personality and endowment of the individual with specific sporting skills.

In this context, various ideological instruments were developed, such as: competitions between the population practicing sports in the villages (OB „Kolhoznikul”), competitions between union members (OB „Locomotiv”, OB „Burevestnik”), competitions simulating military-applied exercises such as „Zarnița” and summer camps for children, juniors and students, where a very strict daily regimen persisted, starting with morning gymnastics, the day was filled with sports activities, competitions, propaganda discussions and ended with the practically ritualistic „turning off” (preparation for sleep) of all those involved in such activities.

Istoria cercetărilor literare în RSS Moldovenească (1946-1991)

CONSTANTIN MANOLACHE

ID 000-0001-6871-3005

Articolul abordează istoria cercetărilor literare din RSS Moldovenească în perioada 1946–1991, evidențiind direcțiile majore, personalitățile reprezentative și influența contextului ideologic asupra dezvoltării filologiei. Studiul propune o analiză selectivă a etapelor semnificative, punând în lumină contribuțiile de valoare ale cercetătorilor care, în pofida constrângerilor politice, au promovat elemente ale identității și culturii românești. Lucrarea subliniază importanța reconstituirii acestui segment istoriografic atât pentru patrimoniul cultural național, cât și pentru înțelegerea mecanismelor prin care literatura a devenit un spațiu al rezistenței și afirmării identitare.

The history of literary research in the Moldavian SSR (1946-1991)

CONSTANTIN MANOLACHE

ID 000-0001-6871-3005

The article examines the history of literary research in the Moldavian SSR during 1946–1991, highlighting major directions, representative figures, and the influence of ideological constraints on the development of philological studies. It provides a selective analysis of key stages, emphasizing the valuable contributions of researchers who, despite political limitations, managed to preserve and promote elements of Romanian identity and culture. The study underlines the relevance of reconstructing this historiographical field both for the national cultural heritage and for understanding the mechanisms through which literature functioned as a space of resistance and identity affirmation.

Legea cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul RSSM: context istoric al adoptării

OLEG BERCU

ID 0000-0001-6599-9669

La mijlocul anilor '80 ai secolului XX, în URSS, în timpul celui de-al XXVII-lea Congres al PCUS, a fost lansat un amplu proces de restructurare a sistemului sovietic, care în literatura de specialitate a fost consacrat sub denumirile de glasnost și perestroika. Evident, procesul de liberalizare la nivel unional a generat efecte nedorite pentru autoritățile de la Moscova, întrucât a declanșat în republicile unionale un amplu proces de emancipare națională.

Cele mai pronunțate tendințe de afirmare identitară s-au manifestat în republicile baltice și în RSS Moldovenească. Slăbirea controlului exercitat de Moscova în republicile unionale a făcut posibilă revizuirea politicilor etno-lingvistice, atât la nivel general, cât și în RSSM în particular.

În acest context, autoritățile de la Chișinău, ținând cont de aspirațiile intelectualității progresiste și de dorințele majorității populației, au consfințit aceste năzuințe prin adoptarea unui șir de legi. Acestea urmăreau, pe de o parte, restabilirea adevărului istoric, iar pe de altă parte, facilitarea studierii limbilor materne ale celorlalte naționalități conlocuitoare din cadrul republicii.

The Law on the functioning of languages spoken on the territory of the Moldavian SSR: Historical Context of Adoption

OLEG BERCU

0000-0001-6599-9669

In the mid-1980s, during the XXVII Congress of the CPSU, a broad process of restructuring of the Soviet system was launched in the USSR, which in the specialized literature became known under the terms glasnost and perestroika. Evidently, the process of liberalization at the Union level generated undesirable effects for the authorities in Moscow, since it triggered in the Union republics a vast process of national emancipation.

The most pronounced tendencies of identity affirmation manifested themselves in the Baltic republics and in the Moldavian SSR. The weakening of Moscow's control over the Union republics made possible the revision of ethno-linguistic policies, both at the general level and, in particular, in the MSSR.

In this context, the authorities in Chişinău, taking into account the aspirations of the progressive intellectuals and the wishes of the majority of the population, enshrined these aspirations through the adoption of a series of laws. These aimed, on the one hand, at restoring historical truth, and on the other hand, at facilitating the study of the mother tongues of other cohabiting nationalities within the republic.

Deportarea și evoluția carierei muzicale a lui Mihai Dolgan

MARIA ZINOVII

ID 0000-0002-5296-7446

Mihai Dolgan (1942–2008), compozitor și fondator al formației „Noroc”, a fost una dintre personalitățile culturale marcante ale Republicii Moldova. În copilărie, familia sa a fost victima represiunilor sovietice. În 1949, în cadrul celui de-al doilea val de deportări din RSS Moldovenească, familia Dolgan a fost deportată în Siberia, în regiunea Kurgan. Cel mai probabil experiența deportării i-a modelat sensibilitatea artistică, regăsită ulterior în creațiile sale muzicale. Temele identitare, nostalgia și dorul de casă se reflectă indirect în melodiile compuse, contribuind la consolidarea conștiinței naționale prin muzică. Deportarea lui Mihai Dolgan nu este doar un episod biografic, ci și o mărturie despre drama colectivă a basarabenilor supuși represiunilor staliniste. În anul 2025 a fost transmis la păstrare de stat în fondurile Agenției Naționale a Arhivelor dosarul familiei Dolgan, care s-a aflat în depozitul special al Ministerului Afacerilor Interne. Acest dosar conține informații despre familia Dolgan, locul unde au fost dislocați, sentința și alte documente inedite ce se referă la deportarea familiei. Destinul lui Mihai Dolgan se înscrie în paradigma intelectualilor și artiștilor basarabeni care, în ciuda persecuțiilor, au contribuit decisiv la menținerea identității naționale și culturale.

Deportation and the Evolution of Mihai Dolgan's Musical Career

MARIA ZINOVII

ID 0000-0002-5296-7446

Mihai Dolgan (1942–2008), composer and founder of the band “Noroc,” was one of the most prominent cultural figures of the Republic of Moldova. In his childhood, his family fell victim to Soviet repressions. In 1949, during the second wave of deportations from the Moldavian SSR, the Dolgan family was exiled to Siberia, in the Kurgan region. This experience likely shaped his artistic sensitivity, which is later reflected in his musical creations. Themes of identity, nostalgia, and longing for home are indirectly expressed in his compositions, contributing to the consolidation of national consciousness through music.

Dolgan's deportation is not only a biographical episode but also a testimony to the collective tragedy of Bessarabians subjected to Stalinist repressions. In 2025, the Dolgan family file was transferred to state custody at the National Archives Agency, containing detailed information about the family, their place of exile, the sentence, and other previously unpublished documents related to their deportation. Mihai Dolgan's life exemplifies how Bessarabian intellectuals and artists, despite persecution, played a decisive role in preserving national and cultural identity.

Narațiunea istorică între cenzura de partid și renașterea națională în RSSM (1987-1989)

ELENA NEGRU

ID 0009-0003-8737-6659

Pe fondul politicii de glasnost, sistemul rigid de control ideologic al Partidului Comunist al Moldovei a intrat în colaps sub presiunea mișcării de renaștere națională. Această mișcare a delegitimat regimul prin expunerea adevărului istoric (deportări, colectivizare) și prin afirmarea identității românești. Conducerea conservatoare a PCM a răspuns printr-o ofensivă ideologică dură, încercând să apere teoria „moldovenismului”. Aceasta s-a manifestat prin campanii de cenzură vizând publicații influente ca „Literatura și Arta” și prin acuzații de „românofilie” aduse opozițivilor. Scopul era menținerea controlului asupra conștiinței colective. Totuși, strategia PCM s-a dovedit a fi disperată și ineficientă. Incapacitatea regimului de a gestiona cererile naționale a semnalat eșecul iminent al monopolului sovietic asupra identității, prevestind colapsul autorității comuniste în regiune.

The Historical Narrative between Party Censorship and National Rebirth in the MSSR (1987-1989)

ELENA NEGRU

 0009-0003-8737-6659

In the context of the glasnost policy, the rigid system of ideological control exercised by the Communist Party of Moldova collapsed under the pressure of the national rebirth movement. This movement delegitimized the regime by exposing the historical truth (deportations, collectivization) and affirming the Romanian identity. The conservative CPM leadership responded with a harsh ideological offensive, attempting to defend the theory of „Moldovenism”. This offensive manifested through censorship campaigns targeting influential publications like „Literatura și Arta” and through accusations of „Romanophilia” leveled against opponents. The ultimate goal was to maintain control over the collective consciousness. However, the CPM's strategy proved to be desperate and ineffective. The regime's inability to manage the profound national demands signaled the imminent failure of the Soviet monopoly on identity, foreshadowing the collapse of communist authority in the region.

Privilegiații Partidului Comunist Român din anul 1989. Studiu de caz: județul Bihor

GABRIEL MOISA

În afara mării nomenclaturi a statului comunist român, exista și o categorie de privilegiați județeni, mai puțin importantă în raport cu cea centrală, dar bine conturată și conectată la beneficiile regimului, beneficii invizibile pentru majoritatea populației. Pe axa verticală a nomenclaturii comunismului românesc aceasta se găsea în partea inferioară, însă cu beneficii aproape similare celei centrale. Privilegiații bihoreni ai comunismului, asemeni celor din celelalte județe, asigurau de fapt funcționarea regimului, fiind aparatul care controla inclusiv recrutarea celor care intrau în această categorie în vederea perpetuării dictaturii.

Pornind de la definițiile date nomenclaturii și de la descoperirea în arhivele orădene a listelor cuprinzând factorii de decizie și responsabilitate ai organizației județene a Partidului Comunist Român, așa cum au reieșit ele la Conferința județeană a comuniștilor bihoreni din noiembrie 1989, putem spune că aceștia sau printre aceștia se găseau și membrii nomenclaturii județene/locale.

The Privileged Members of the Romanian Communist Party since 1989. Case Study: Bihor County

GABRIEL MOISA

Outside the great nomenclature of the Romanian communist state, there was also a category of privileged county officials, less important in relation to the central one, but well-defined and connected to the benefits of the regime, benefits invisible to the majority of the population. On the vertical axis of the nomenclature of Romanian communism, this was located in the lower part, but with benefits almost similar to the central one. The privileged Bihoren communist officials, like those in the other counties, actually ensured the functioning of the regime, being the apparatus that also controlled the recruitment of those who entered this category in order to perpetuate the dictatorship.

Starting from the definitions given to the nomenclature and from the discovery in the Oradea archives of lists including the decision-makers and responsible parties of the county organization of the Romanian Communist Party, as they emerged at the County Conference of the Bihor communists in November 1989, we can say that they or among them were also members of the county/local nomenclature.

Provocările migrației necontrolate la frontierele externe ale UE

CEZAR CIORTEANU

Migrația este un fenomen global complex, cuprinzând atât imigrația, cât și emigrația, care a cunoscut o intensificare în epoca modernă. Uniunea Europeană (UE) abordează migrația printr-o Agendă axată pe politici interne și externe, cu patru direcții majore: combaterea migrației ilegale, securizarea frontierelor, dezvoltarea migrației legale și consolidarea politicii de azil. Criza migratorie din 2015-2016 a dus la adoptarea unor măsuri urgente și la cooperarea cu Turcia. România susține eforturile europene prin gestionarea frontierelor și participarea la relocări. UE promovează migrația legală și returnarea celor fără drept de ședere. O strategie viabilă presupune solidaritate, cooperare internațională și asumarea responsabilităților pentru o migrație sigură și reglementată.

The challenges of uncontrolled migration at the EU's external borders

CEZAR CIORTEANU

Migration is a complex global phenomenon, encompassing both immigration and emigration, which has intensified in the modern era. The European Union (EU) addresses migration through an Agenda focused on both internal and external policies, with four main directions: combating illegal migration, securing borders, developing legal migration, and strengthening asylum policy. The migration crisis of 2015–2016 led to the adoption of urgent measures and cooperation with Turkey. Romania supports European efforts by managing its borders and participating in relocation initiatives. The EU promotes legal migration and the return of those without the right to stay. A viable strategy requires solidarity, international cooperation, and the assumption of responsibilities for safe and regulated migration.

ISTA PARTICIPANȚILOR / LIST OF PARTICIPANTS

Dr. Cornel Achim

Universitatea din Oradea /
University of Oradea
koriantik@gmail.com

Gabriela Antonovici

Universitatea din Oradea /
University of Oradea
gabs.antonovici@gmail.com

Dr. Laura Ardeleanu

Universitatea din Oradea /
University of Oradea
lala_ardelean@yahoo.com

Dr. Claudiu-Teodor Arieșan

Universitatea de Vest din
Timișoara / West University of
Timișoara
ariesanc@yahoo.com

István Bandi

Arhiva Istorică a Serviciilor Secrete
din Ungaria / Historical Archives
of the Hungarian State Security
istvanbandi@gmail.com

Dr. Mihail Băț

Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University
mihail.bat@usm.md
mb_usm@yahoo.com

Dr. Alexandru Bejenaru

Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University
alexandru.bejenaru@usm.md

Dr. Igor Bercu

Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University
igor.bercu@usm.md

Dr. Oleg Bercu

Universitatea de Stat „B.P.Hasdeu”
din Cahul / Bogdan Petriceicu
Hasdeu State University of Cahul
bercuoleg@gmail.com

Viorel Bolduma

Universitatea Pedagogică de
Stat „Ion Creangă” din Chișinău /
Ion Creangă State Pedagogical
University of Chisinau
boldumaviorel1974@gmail.com

Mihnea-Nicolaie Botezatu

Universitatea „Ștefan cel Mare”
din Suceava / Ștefan cel Mare
University of Suceava / Ștefan cel
Mare University of Suceava
nicolaie.botezatu@student.usv.ro

Dr. Sergiu Boțolin

Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University
botolinsergiu@gmail.com

Dr. Liviu Brătescu

Institutul de Istorie „A. D.
Xenopol”, Academia Română /
A.D. Xenopol Institute of History,
Romanian Academy
bratescu@gmail.com

Dr. Teodor Candu

Muzeul Național de Etnografie și
Istorie Naturală; Universitatea de
Stat din Moldova / National Museum
of Ethnography and Natural History;
Moldova State University
teodorcandu@yahoo.com

Dr. hab. Igor Cereteu

Institutul de Istorie, Universitatea
de Stat din Moldova / Institute
of History of the Moldova State
University
igor.cereteu3@gmail.com

Iacob Chelaru

Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University
preotiacovchelart@yahoo.com

Ion Cheptene

Institutul de Istorie, Universitatea
de Stat din Moldova / Institute
of History of the Moldova State
University
ioncheptene85@gmail.com

Denis Chiriac

Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University
chiriacdenis@gmail.com

Dr. hab. Ion Chirtoagă

Institutul de Istorie, Universitatea
de Stat din Moldova / Institute
of History of the Moldova State
University
ionchirtoaga@yahoo.com

Dr. Lilian Ciachir

Universitatea din București /
University of Bucharest
lilianciachir@gmail.com

Dr. Cezar Ciorteanu

Universitatea „Ștefan cel Mare”
din Suceava / Ștefan cel Mare
University of Suceava / Ștefan cel
Mare University of Suceava
cezar.ciorteanu@gmail.com

Dr. hab. Liliana Condaticova

Academia de Științe a Moldovei /
Academy of Sciences of Moldova
condaticova.asm@gmail.com

Dr. hab. Valentin Constantinov

Institutul de Istorie, Universitatea
de Stat din Moldova / Institute
of History of the Moldova State
University
walentkonstant@yahoo.fr

Dr. Galina Corman

Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University
galina_corman@yahoo.de

Nicolai-Aurel Coroamă

Universitatea „Ștefan cel Mare”
din Suceava / Ștefan cel Mare
University of Suceava
nicusor283@yahoo.com

Dr. Andrei Corobcean

Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University
andrei.corobcean@usm.md

Artur Cotruță

Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University
arturcotruta@yahoo.com

Ionuț Daniel Curic

Universitatea „Ștefan cel Mare”
din Suceava / Ștefan cel Mare
University of Suceava
sweet_hope8847@yahoo.com

Dr. Andrei Cușco

Institutul de Istorie „A. D.
Xenopol”, Academia Română /
A.D. Xenopol Institute of History,
Romanian Academy
andreicusco@yahoo.com

Prof. dr. hab. Sorin-Liviu Damean

Universitatea din Craiova
sorin.damean@yahoo.com

Dr. Dumitru Dodul

Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University
dumitru.dodul@usm.md

Prof. dr. Emil Dragnev

Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University
emil.dragnev@usm.md

Maria Dragnev

Institutul de Istorie, Universitatea
de Stat din Moldova / Institute
of History of the Moldova State
University
maria.dragnev@sti.usm.md

Dr. Andrei Emilciuc

Institutul de Istorie, Universitatea
de Stat din Moldova / Institute
of History of the Moldova State
University
andrei.emilciuc@sti.usm.md

Dr. hab. Nicolae Enciu

Institutul de Istorie, Universitatea
de Stat din Moldova / Institute
of History of the Moldova State
University
nicolae.enciu5@gmail.com

Prof. dr. hab. Ion Eremia

Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University
ioneremia2007@gmail.com

Dr. Diana Ețco

Institutul de Istorie, Universitatea
de Stat din Moldova / Institute
of History of the Moldova State
University
eskodiana@yahoo.com

Dr. hab. Alina Felea

Institutul de Istorie, Universitatea
de Stat din Moldova / Institute
of History of the Moldova State
University
afelea44@gmail.com

Dr. Cristina Gherasim

Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University
cristina.gherasim@usm.md

Prof. dr. hab. Ion Gumenăi

Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University; Agenția
Națională a Arhivelor / National
Archives Agency
gumenai@gmail.com

Sergiu Gurin

Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University
sergiugurin@icloud.com

Dr. Sorin Ignătescu

Universitatea „Ștefan cel Mare”
din Suceava / Ștefan cel Mare
University of Suceava
sorinig@atlas.usv.ro

Dr. Alexandru Lupușor

Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University
alexandru.lupusor@usm.md

Dr. hab. Constantin Manolache

Biblioteca Științifică „A. Lupan”,
Universitatea de Stat din Moldova /
The "A. Lupan" Scientific Library,
Moldova State University
manolache53@mail.ru

Dr. Cristian Manolachi

Academia de Studii Economice din
București / Bucharest University of
Economic Studies
c.manolachi@gmail.com

Mircea Matei

Universitatea din Oradea /
University of Oradea
mircea.matei3@gmail.com

Bogdan Minea

Institutul de Arheologie Iași,
Academia Română / Iași Institute of
Archaeology, Romanian Academy
mineaib@yahoo.com

Dr. Vlad Mischevca

Institutul de Istorie, Universitatea
de Stat din Moldova / Institute
of History of the Moldova State
University
miskewka@yahoo.fr

Prof. dr. hab. Gabriel Moisa
Universitatea din Oradea; Muzeul
Țării Crișurilor / University of
Oradea; Țării Crișurilor Museum
gabimoisa@hotmail.com

Ilie Molea
Universitatea „Ștefan cel Mare”
din Suceava / Ștefan cel Mare
University of Suceava
iliuta.molea@yahoo.com

Dr. Octavian Moșin
Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University
mosin.octavian@gmail.com

Dr. hab. Elena Negru
Institutul de Istorie, Universitatea
de Stat din Moldova / Institute
of History of the Moldova State
University
elenegru65@yahoo.com

Dr. Gheorghe Negru
Institutul de Istorie, Universitatea
de Stat din Moldova / Institute
of History of the Moldova State
University
negru_gh@yahoo.com

Dr. Florentina Nițu
Universitatea din București /
University of Bucharest
florentina.nitu@istorie.unibuc.ro

Prof. dr. Gheorghe Onișoru
Universitatea „Ștefan cel Mare”
din Suceava / Ștefan cel Mare
University of Suceava
onisoru@atlas.usv.ro

Dr. Cosmin Patca
Universitatea din Oradea /
University of Oradea
cosminpatca@yahoo.com

Prof. dr. hab. Anatol Petrencu
Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University
anatol_petrencu@yahoo.com

Prof. univ. dr. hab. Florin Pintescu
Universitatea „Ștefan cel Mare”
din Suceava / Ștefan cel Mare
University of Suceava
florinp@atlas.usv.ro

Prof. univ. dr. hab. Ștefan Purici
Universitatea „Ștefan cel Mare”
din Suceava / Ștefan cel Mare
University of Suceava
stefanp@atlas.usv.ro

Dr. Alexandr Ponomariov
Arhiva Istorică Centrală de Stat a
Ucrainei / Central State Historical
Archives of Ukraine
mihalych1878@gmail.com

Dr. Lidia Prisac

Biblioteca Științifică „A. Lupan”,
Universitatea de Stat din Moldova /
The "A. Lupan" Scientific Library,
Moldova State University
lidiaprisac@yahoo.com

Dr. Radu Românașu

Universitatea din Oradea /
University of Oradea
rrd1214@yahoo.com

Dr. hab. Liliana Rotaru

Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University
lilianaefrim@gmail.com

Dr. Eugen-Tudor Sclifos

Institutul de Istorie, Universitatea
de Stat din Moldova / Institute
of History of the Moldova State
University
tudor.scl@gmail.com

Dr. hab. Alexandru Simon

Centrul de Studii Transilvane,
Academia Română / Center for
Transylvanian Studies, Romanian
Academy
alexandru.simon@acad.ro

Dr. Flavius Solomon

Institutul de Istorie „A. D.
Xenopol”, Academia Română /
A.D. Xenopol Institute of History,
Romanian Academy
flavius.solomon@yahoo.de

Dr. Alin Spânu

Universitatea din București /
University of Bucharest
alinspanu@yahoo.com

Dr. Cristina Maria Spânu-Cîmpianu

Muzeul Național al Țăranului
Român
cristinacspanu78@yahoo.com

Dr. Constantin-Tufan Stan

Universitatea din Oradea /
University of Oradea
c.tufan.stan@gmail.com

Prof. dr. Igor Șarov

Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University
igor.sarov@usm.md

Daniela Șeremet

Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University
daniela.seremet.v@gmail.com

Dr. Ruslan Șevcenco

Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University
rsevenco@gmail.com

Prof. dr. hab. Sorin Domițian Șipoș

Universitatea din Oradea /
University of Oradea
sorin.sipos@yahoo.com

Ion Teca

Asociația Cultul Eroilor „General
erou Dimitrie Petrescu Tocineanu” /
Hero General Dimitrie Petrescu
Tocineanu Heroes' Cult Association
neluteca@yahoo.com

Mariana Rusu (Toderaș)

Universitatea „Ștefan cel Mare”
din Suceava / Ștefan cel Mare
University of Suceava
rusu.mariana@outlook.com

Dr. Aurel- Florin Țușcanu

Universitatea de Stat „Alecu Russo”
Bălți; Arhiepiscopia Romanului și
Bacăului / Archdiocese of Roman
and Bacău
tuscanu65mai@yahoo.com

Dr. Mariana S. Țăranu

Serviciul Județean Sibiu al
Arhivelor Naționale / Sibiu County
Department of National Archives
marianataranu@gmail.com

Iulia Vaisărhofer

Universitatea din Oradea /
University of Oradea
iulia.vaisarhofer06@yahoo.com

Dr. hab. Lilia Zabolotnaia

Muzeul Național de Istorie a
Moldovei / National Museum of
History of Moldova
lilizab61@gmail.com

Dr. Aurel Zănoci

Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University
aurel.zanoci@usm.md

Dr. Maria Zinovii

Agenția Națională a Arhivelor /
Agenția Națională a Arhivelor /
National Archives Agency
mariagoguzinovii@gmail.com

Dr. Ion Valer Xenofontov

Universitatea de Stat din Moldova /
Moldova State University
ion.xenofontov@gmail.com

Casa Editorial-Poligrafică Bons Offices SRL
Chişinău, str. Feredeului 4/6, MD-2005
Tel./fax: +37322 50 08 94
Tel.: +37322 50 08 95, +37322 27 66 44
E-mail: bons@bons.md

COMITETUL ORGANIZATORIC

IGOR ȘAROV

IGOR BERCU

VLADIMIR DOLGHI

MIHAIL BĂȚ

OCTAVIAN MOȘIN

ANDREI COROBCEAN

MARCEL REVENCO

DIANA MOCANU

EUGEN CÎRLIG

SORIN COJOCARI

SVETLANA ȘIȘCOVA

ILIE PINCIUC

GABRIELA MASORETI

VIOLINA CHIRĂU

LATINITATE • ROMANITATE • ROMÂNITATE • LATINITATE • ROMANITATE • ROMÂNITATE

LATINITATE • ROMANITATE • ROMÂNITATE • LATINITATE • ROMANITATE • ROMÂNITATE

ISBN 978-5-36241-623-2

9 785362 416232 >